

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΠΑΤΣΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ - ΛΕΛΟΥΔΑ ΣΤΑΜΟΥ
ΣΟΦΙΑ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μουσικοκινητική Αγωγή

Γ' ΕΠΑ.Λ.

ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ - ΕΥΕΞΙΑΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Πατσαντζόπουλος Κωνσταντίνος

Μουσικοπαιδαγωγός

Στάμου Λελούδα

Δρ. Μουσικοπαιδαγωγός

Λυμπεροπούλου Σοφία

Εκπαιδευτικός Μουσικής Α/θμιας Εκπ/σης

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΙΣΗΣ

Μαλαφής Γεώργιος

Συνθέτης - Μουσικοπαιδαγωγός

Μηνακάκης Δημήτριος

Συνθέτης - Μουσικοπαιδαγωγός

Ανδρούτσος Πολύβιος

Μουσικολόγος - Μουσικοπαιδαγωγός

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ

Πατσαντζόπουλος Κωνσταντίνος

Μουσικοπαιδαγωγός

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαλαφή Ειρήνη, Φιλολόγος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Ραδίτσας Δημήτριος, Εκπ/κός Β/θμιας Εκπ/σης

Τα σκίτσα του βιβλίου επιμελήθηκε η Μεντή Σοφία

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Σταμάτης Αλαχιώτης

Καθηγητής Γενετικής Πανεπιστημίου Πατρών

Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

- Επιστημονικός Υπεύθυνος του Έργου

Γεώργιος Βούτσινος

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

- Υπεύθυνη του Τομέα Υγείας και Πρόνοιας

Ματίνα Στάππα, Οδοντίατρος

Πάρεδρος ε.θ. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κων/νος Παντσαντζόπουλος - Λελούδα Στάμου
Σοφία Λυμπεροπούλου

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Γ' ΕΠΑ.Λ.

Ειδικότητα: Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων

Τομέας Υγείας - Πρόνοιας - Ευεξίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
-----------------------	---

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η

ΗΧΟΧΡΩΜΑ	11
-----------------------	----

- Μάθημα 1ο :** Ήχοι από το περιβάλλον και από ηχογόνα αντικείμενα
Μάθημα 2ο : Ήχοι από το περιβάλλον
Μάθημα 3ο : Παραγωγή ήχων από το σώμα και την ανθρώπινη φωνή
Μάθημα 4ο : Ήχοι από την ανθρώπινη φωνή και τις φωνές ζώων
Μάθημα 5ο : Παρουσίαση διαφόρων μουσικών οργάνων
Μάθημα 6ο : Δραστηριότητες για την αναγνώριση μουσικών οργάνων
Μάθημα 7ο : Πειραματισμός με διάφορα μουσικά όργανα
Μάθημα 8ο : Αναγνώριση μουσικών οργάνων και κίνηση σώματος

ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η

ΕΝΤΑΣΗ	35
---------------------	----

- Μάθημα 1ο :** Εξοικείωση με δυνατούς και σιγανούς ήχους
Μάθημα 2ο : Απόδοση της έντασης με τη φωνή
Μάθημα 3ο : Απόδοση της έντασης με κινήσεις σώματος και τραγούδι
Μάθημα 4ο : Αναγνώριση έντασης και ανταπόκριση με κινήσεις σώματος
Μάθημα 5ο : Απόδοση της έντασης με μουσικά όργανα
Μάθημα 6ο : Απόδοση της έντασης με τραγούδια
Μάθημα 7ο : Απόδοση της έντασης με γραφικές παραστάσεις

ΕΝΟΤΗΤΑ 3^η

ΡΥΘΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (Χρόνος, τέμπο)	57
--	----

- Μάθημα 1ο :** Η διδασκαλία της ρυθμικής αγωγής σε παιδιά προσχολικής ηλικίας
Μάθημα 2ο : Δραστηριότητες απόδοσης της ρυθμικής αγωγής (τέμπο) της μουσικής με κίνηση
Μάθημα 3ο : Δραστηριότητες απόδοσης της ρυθμικής αγωγής (τέμπο) της μουσικής με κίνηση (συνέχεια)

ΕΝΟΤΗΤΑ 4^η

ΔΙΑΡΚΕΙΑ73

Μάθημα 1ο : Ήχοι με διαφορετική διάρκεια

Μάθημα 2ο : Μίμηση ρυθμικών κινήσεων

Μάθημα 3ο : Προετοιμασία ρυθμού

Μάθημα 4ο : Η ισόχρονη κίνηση

Μάθημα 5ο : Το τέταρτο

Μάθημα 6ο : Η παύση του τετάρτου

Μάθημα 7ο : Τα όγδοα

Μάθημα 8ο : Το μισό

Μάθημα 9ο : Ανάγνωση ρυθμών

Μάθημα 10ο: Παιδικές ορχήστρες

ΕΝΟΤΗΤΑ 5^η

ΥΨΟΣ99

Μάθημα 1ο : Ήχοι ψηλοί και χαμηλοί

Μάθημα 2ο : Τραγουδάμε ένα μουσικό ήχο

Μάθημα 3ο : Παίζοντας με το Σό(λωνα) και το Μί (μη)

Μάθημα 4ο : Παιχνίδια με δύο ήχους

Μάθημα 5ο : Τραγούδι «Ο Γλάρος» (πορεία διδασκαλίας)

Μάθημα 6ο : Παίζοντας με το Σό (λωνα), το Μί (μη) και το Λά (κη)

Μάθημα 7ο : Τραγούδι «Τα δώρα» (πορεία διδασκαλίας)

Μάθημα 8ο : Ρυθμός και Μελωδία

ΕΝΟΤΗΤΑ 6^η

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΠΛΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ 121

Μάθημα 1ο : Κατασκευή τύμπανου

Μάθημα 2ο : Κατασκευή τύμπανου (συνέχεια)

Μάθημα 3ο : Κατασκευή επικρουστήρων

Μάθημα 4ο : Κατασκευή επικρουστήρων (συνέχεια)

Μάθημα 5ο : Κατασκευάζουμε σείστρα (μαράκας)

Μάθημα 6ο : Κατασκευάζουμε σείστρα (κουδουνάκια)

Μάθημα 7ο : Κατασκευάζουμε ξυλάκια

Μάθημα 8ο : Κατασκευάζουμε καστανιέτες

Μάθημα 9ο : Κατασκευάζουμε γκονγκ

Μάθημα 10ο: Κατασκευάζουμε «γλάστρες»

Περιεχόμενα

Μάθημα 11ο: Κατασκευάζουμε «Το κόρνο»

Μάθημα 12ο: Κατασκευάζουμε «Νουνούρα»

Μάθημα 13ο: Κατασκευάζουμε έγχορδο όργανο («Η κιθάρα»)

ΕΝΟΤΗΤΑ 7^η

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ 151

Μάθημα 1ο : Ο γάμος του κάβουρα

Μάθημα 2ο : Η περιπέτεια

Μάθημα 3ο : Συνοδεία τραγουδιού με αυτοσχέδια τύμπανα

Μάθημα 4ο : Συνοδεία τραγουδιού με αυτοσχέδια ξυλάκια, μαράκας και καστανιέτες

Μάθημα 5ο : Προετοιμασία για μίμηση στα όργανα

Μάθημα 6ο : Μίμηση στα όργανα

Μάθημα 7ο : Αυτοσχεδιασμός στα όργανα

Μάθημα 8ο : Παιχνίδι με τους ρυθμούς

Μάθημα 9ο : Παίζουμε με τις νουνούρες

Μάθημα 10ο: Παίζουμε με τις κιθάρες

ΕΝΟΤΗΤΑ 8^η

ΗΧΟΪΣΤΟΡΙΕΣ 185

Μάθημα 1ο : «Μια ξαφνική βροχή»

Μάθημα 2ο : «Το κοπάδι του κυρ- Μάθιου»

Μάθημα 3ο : «Επίσκεψη σε ένα πάρκο με ζώα και πουλιά»

Μάθημα 4ο : «Το λιοντάρι κι ο λαγός» (μύθος του Αισώπου)

Μάθημα 5ο : «Το καλοκαίρι»

Μάθημα 6ο : «Το δάσος»

Βιβλιογραφία 208

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε για τους μαθητές που φοιτούν στην ειδικότητα βοηθών βρεφονηπιοκόμων του τομέα Υγείας και Πρόνοιας των Τ.Ε.Ε..

Γενικός σκοπός του βιβλίου «Μουσικοκινητική Αγωγή» είναι να αποκτήσουν οι μαθητές το κατάλληλο και απαραίτητο μουσικοπαιδαγωγικό υλικό, που θα τους δώσει τη δυνατότητα να το χρησιμοποιήσουν για να εισάγουν τα νήπια στο κόσμο της μουσικής μέσα από βασικές μουσικές έννοιες.

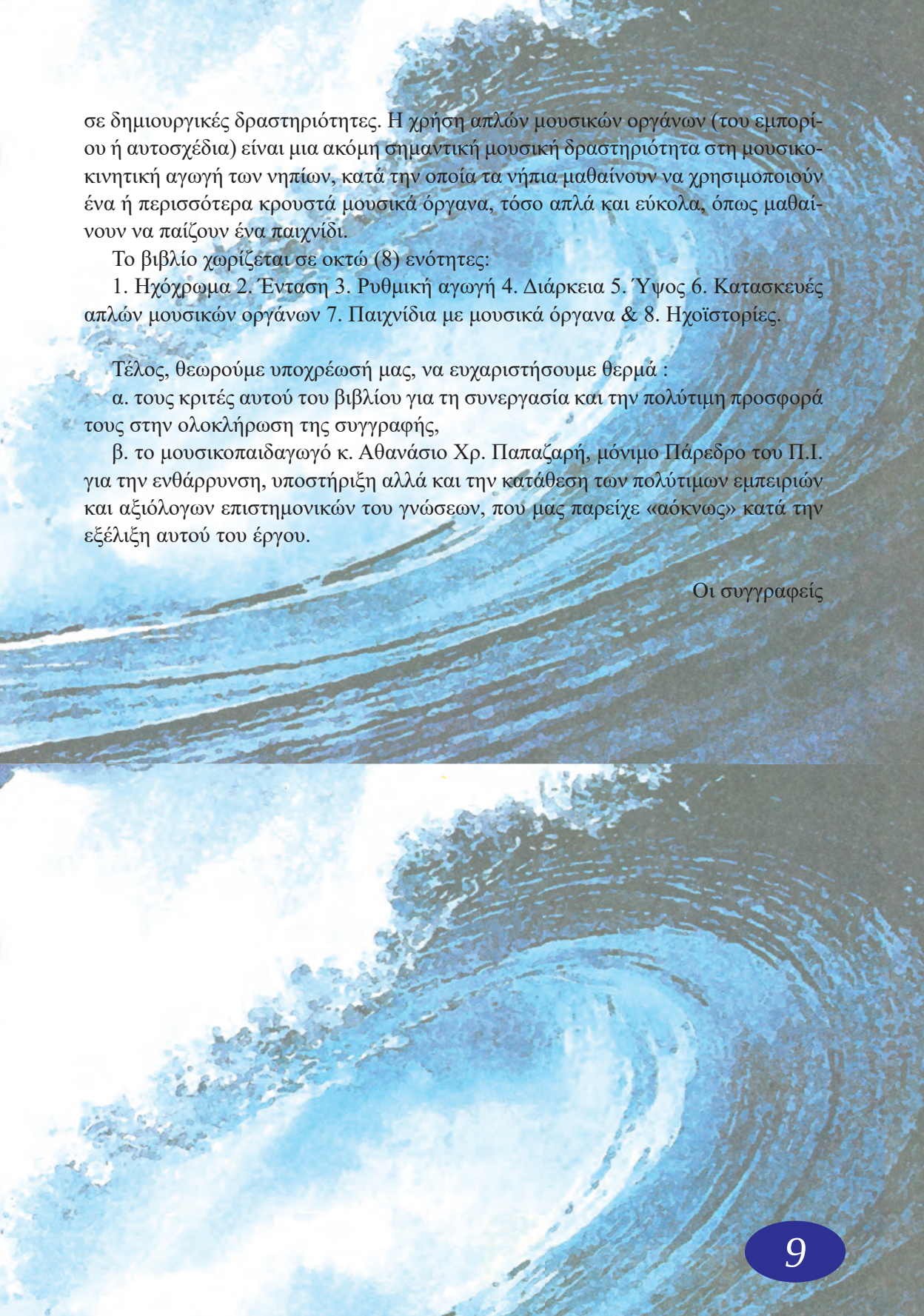
Η μουσικοκινητική αγωγή είναι ένα απαραίτητο στοιχείο για την ανάπτυξη των εσωτερικών δυνάμεων, των φυσικών μουσικών ικανοτήτων των νηπίων, αλλά και για τη καλλιέργεια του μουσικού τους αισθητηρίου, ώστε απολαμβάνοντας και δημιουργώντας μουσική τα ίδια, να αποκτήσουν ισόρροπη ψυχική και πνευματική ανάπτυξη.

Το υλικό που παρουσιάζεται, στηρίζεται στις σύγχρονες μουσικοπαιδαγωγικές αντιλήψεις, οι οποίες προβάλλουν και τονίζουν τη βιωματική διδασκαλία της μουσικής μέσα από το παιχνίδι, το οποίο αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την κατανόηση των βασικών μουσικών εννοιών. Είναι γνωστή, άλλωστε, η αξία και σημασία του παιχνιδιού, διότι μέσω αυτού επιτυγχάνεται ο συνδυασμός των νοητικών, συναισθηματικών και κινητικών λειτουργιών του ανθρώπου, που είναι απαραίτητες για την ενεργό συμμετοχή του παιδιού κατά τη διδασκαλία της μουσικής.

Βάση για τη διδασκαλία του κάθε μαθήματος αποτελεί η αρχή ότι το παιδί πρέπει να έρχεται σε άμεση επαφή με τον ήχο. Οι διάφορες μουσικές δραστηριότητες τοποθετημένες μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, αποβλέπουν στη μουσική ανάπτυξη του παιδιού, η οποία είναι απόλυτα συνυφασμένη με τη βιολογική, πνευματική και συναισθηματική του διάπλαση. Έτσι, αποφεύγεται η ανία και η αποστροφή, το μάθημα γίνεται ευχάριστο και τα νήπια το χαίρονται και το απολαμβάνουν βιωματικά.

Οι μουσικές δραστηριότητες διαπλέκονται, υποβοηθώντας η μία την άλλη, ώστε να επιτυγχάνεται ο τελικός στόχος που είναι η μουσικοκινητική αγωγή των νηπίων και η ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Μέσα από τις μουσικές δραστηριότητες, δίνεται η δυνατότητα να αποκαλυφθούν οι μουσικές ικανότητες και πιθανές κλίσεις των παιδιών ενώ παράλληλα προσφέρεται στο κάθε παιδί η δυνατότητα αφύπνισης των μουσικών του δυνάμεων και ευαισθησιών. Ηχητικές, φωνητικές, ενόργανες, ρυθμικές αλλά και μελωδικές δραστηριότητες προσφέρουν στο νήπιο την δυνατότητα παρατήρησης, απόλαυσης, αναπαραγωγής, αυτοσχεδιασμού και δημιουργίας.

Η ύλη που προτείνεται σ' αυτό το βιβλίο είναι προσιτή, κατανοητή και προσαρμοσμένη στο νοητικό επίπεδο των παιδιών. Όλες οι ενότητες του βιβλίου, δίνουν την πρέπουσα σημασία στη μουσική ακρόαση, στο τραγούδι, στην κίνηση αλλά και

σε δημιουργικές δραστηριότητες. Η χρήση απλών μουσικών οργάνων (του εμπορίου ή αυτοσχέδια) είναι μια ακόμη σημαντική μουσική δραστηριότητα στη μουσικοκινητική αγωγή των νηπίων, κατά την οποία τα νήπια μαθαίνουν να χρησιμοποιούν ένα ή περισσότερα κρουστά μουσικά όργανα, τόσο απλά και εύκολα, όπως μαθαίνουν να παίζουν ένα παιχνίδι.

Το βιβλίο χωρίζεται σε οκτώ (8) ενότητες:

1. Ηχόχρωμα 2. Ένταση 3. Ρυθμική αγωγή 4. Διάρκεια 5. Ύψος 6. Κατασκευές απλών μουσικών οργάνων 7. Παιχνίδια με μουσικά όργανα & 8. Ηχοϊστορίες.

Τέλος, θεωρούμε υποχρέωσή μας, να ευχαριστήσουμε θερμά :

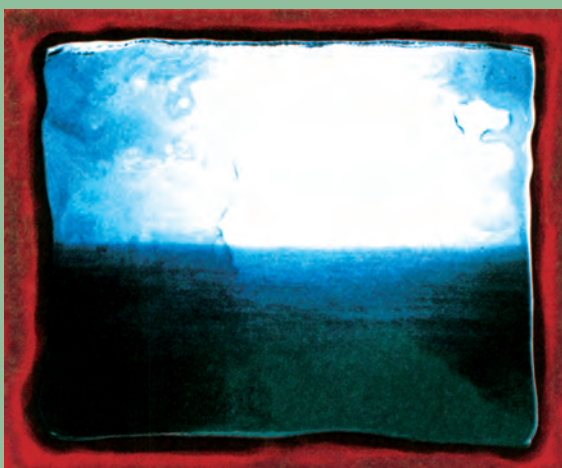
α. τους κριτές αυτού του βιβλίου για τη συνεργασία και την πολύτιμη προσφορά τους στην ολοκλήρωση της συγγραφής,

β. το μουσικοπαιδαγωγό κ. Αθανάσιο Χρ. Παπαζαρή, μόνιμο Πάρεδρο του Π.Ι. για την ενθάρρυνση, υποστήριξη αλλά και την κατάθεση των πολύτιμων εμπειριών και αξιολογών επιστημονικών του γνώσεων, που μας παρείχε «αόκνως» κατά την εξέλιξη αυτού του έργου.

Οι συγγραφείς

ΗΧΟΧΡΩΜΑ

Ηχώχρωμα

Μουσικοκινητική

Αγωγή

Μάθημα 1

Ήχοι από το περιβάλλον και από ηχογόνα αντικείμενα

Οι πρώτες δραστηριότητες ηχοχρώματος μπορούν να ξεκινήσουν από την ακουστική διάκριση διαφόρων ήχων α) μέσα από το ηχητικό περιβάλλον της τάξης β) έξω από την τάξη γ) καθώς και ήχων που παράγονται από διάφορα αντικείμενα που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή μας ζωή και γνωρίζουν τα παιδιά.

Δραστηριότητα 1η :

Τα παιδιά διαλέγουν τη θέση που τους βολεύει (ξαπλώνουν ή κάθονται άνετα πάνω σε μαξιλαράκια). Ο διδάσκων τους ζητά να κλείσουν τα μάτια. Ενώ μετακινείται όσο πιο αθόρυβα γίνεται, προκαλεί διάφορους γνωστούς στα παιδιά ήχους μέσα στη τάξη όπως: μετακίνηση καρέκλας, άνοιγμα-κλείσιμο παραθύρου, τράβηγμα κουρτίνας, τσαλάκωμα χαρτιού, σπάσιμο κιμωλίας, γράψιμο στο πίνακα με κιμωλία, άνοιγμα-κλείσιμο πόρτας, άνοιγμα-κλείσιμο διακόπτη ηλεκτρικού ρεύματος κ.α.

Ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να προσπαθήσουν να αναγνωρίσουν ξεχωριστά τον κάθε ήχο που παράγει. Ύστερα το ρόλο του διδάσκοντα παίρνει κάποιο παιδί.

Δραστηριότητα 2η :

Τα παιδιά κάθονται. Ο διδάσκων τους δείχνει όλα τα αντικείμενα που έχει συγκεντρώσει όπως: κλειδιά, μολύβια, κασέτες, τετράδιο, χτένα, εφημερίδα, τσάντα, σακούλα, κέρματα, χάρακας κ.α. Κατόπιν, παράγει διάφορους ήχους μ' αυτά τα αντικείμενα και τα παιδιά παρακολουθούν.

Στη συνέχεια μοιράζει τα παραπάνω αντικείμενα στα παιδιά και τα ενθαρρύνει να ανακαλύψουν πιθανούς ήχους μ' αυτά.

Αφού τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με τους διάφορους ήχους αυτών των αντικειμένων, παίζουν το ακόλουθο παιχνίδι:

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο με τα ηχογόνα αντικείμενα στη μέση. Ένα παιδί από τον κύκλο κάνει έναν ήχο με κάποιο από τα διαθέσιμα αντικείμενα. Τα υπόλοιπα

Εικόνα 1

παιδιά που έχουν κλειστά τα μάτια τους θα προσπαθήσουν να αναγνωρίσουν το αντικείμενο που χρησιμοποιήθηκε για να παραχθεί ο ήχος. Το παιδί που θα δώσει πρώτο τη σωστή απάντηση, θα παραγάγει έναν άλλο ήχο, και τα υπόλοιπα παιδιά καλούνται να τον αναγνωρίσουν. Ο πρώτος που θα δώσει τη σωστή απάντηση, θα παραγάγει έναν άλλο ήχο και τα υπόλοιπα παιδιά θα τον αναγνωρίσουν κ.ο.κ. Έτσι το παιχνίδι συνεχίζεται.

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων, αφού ανοίξει όλα τα παράθυρα της τάξης, ζητά από τα παιδιά να κάνουν ησυχία και να διακρίνουν τους ήχους που ακούν έξω από την τάξη. Για παράδειγμα: φωνές παιδιών που παίζουν στην αυλή, μηχανή ενός αυτοκινήτου που περνά, σειρήνα νοσοκομειακού, σκύλος που γαβγίζει, παιδιά που παίζουν μπάλα, αεροπλάνο, μοτοσικλέτα, καμπάνα εκκλησίας που χτυπά κ.α. (Εικόνα 1)

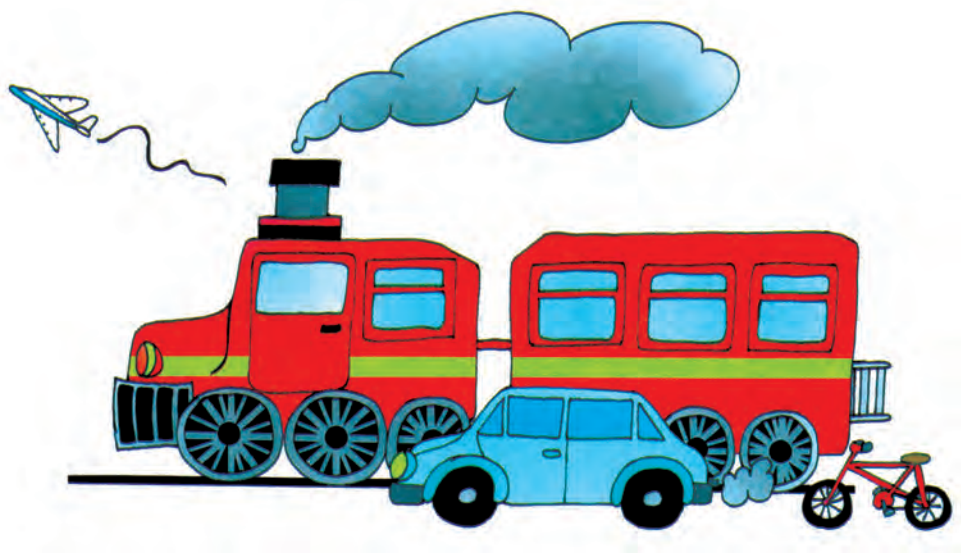
Μάθημα 2

Ήχοι από το περιβάλλον

Τα παιδιά θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να αναγνωρίζουν ήχους από το περιβάλλον όπως είναι α) οι ήχοι που προέρχονται από αντικείμενα ή ηχογόνα σώματα που υπάρχουν μέσα στο σπίτι β) οι ήχοι που προέρχονται από τα μέσα συγκοινωνίας και γ) οι ήχοι που προέρχονται από τη φύση.

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων σε μια κασέτα έχει ηχογραφήσει ήχους, που προέρχονται από τα μέσα συγκοινωνίας, όπως τρένο, αεροπλάνο, καράβι, μοτοσικλέτα, ταξί, φορτηγό, κ.α. Δίνει σε κάθε παιδί της τάξης ένα χαρτί, στο οποίο υπάρχουν εικόνες με τα παραπάνω θέματα και με άλλα. Βάζει την κασέτα στο κασετόφωνο να παίζει

Εικόνα 2

και ζητά από τα παιδιά να χρωματίσουν την εικόνα, που αντιστοιχεί σε κάθε ήχο, που ακούν (Εικόνα 2).

Δραστηριότητα 2η :

Ο διδάσκων έχει ηχογραφήσει σε μια κασέτα διάφορους ήχους που προέρχονται από αντικείμενα ή ηχογόνα σώματα που υπάρχουν μέσα στο σπίτι όπως: ξυπνητήρι, τηλεόραση, νερό βρύσης, ηλεκτρική σκούπα, άνοιγμα και κλείσιμο ενός διακόπτη φωτισμού, σπάσιμο ποτηριού, τηλέφωνο που χτυπά, ρολόι, καζανάκι τουαλέτας, κλειδιά κ.α. Σε ένα μεγάλο λευκό χαρτόνι που απλώνει μπροστά από τα παιδιά που κάθονται γύρω του, έχει αποτυπώσει την εικόνα καθενός από τα παραπάνω αντικείμενα ή ηχογόνα σώματα. Τότε βάζει την κασέτα στο μαγνητόφωνο να παίξει και καλεί τα παιδιά να δείξουν πάνω στο χαρτόνι το κάθε αντικείμενο ή ηχογόνο σώμα στο οποίο αντιστοιχεί ο συγκεκριμένος ήχος που ακούν εκείνη τη στιγμή (Εικόνα 3).

Εικόνα 3

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων δίνει σε κάθε παιδί της τάξης καρτελίτσες με εικόνες από τη φύση, όπως βροχή, αέρας, βροντή, πουλιά κ.α. Βάζει μια κασέτα στο μαγνητόφωνο,

στην οποία έχει ηχογραφήσει τους παραπάνω ήχους και ζητά από τα παιδιά να σηκώσουν την κατάλληλη κάρτα για κάθε ήχο, που ακούν (Εικόνα 4)

Εικόνα 4

Δραστηριότητα 4η :

Ο διδάσκων δίνει εικόνες στα παιδιά α) των μέσων συγκοινωνίας (όπως τρένο, αεροπλάνο, καράβι, μοτοσικλέτα, ταξί, φορτηγό) β) ηχογόνων σωμάτων μέσα από το σπίτι (όπως τηλέφωνο, τηλεόραση, ξυπνητήρι), γ) ήχων φύσης (όπως βροχή, αέρας, βροντή) και τους ζητά να προσπαθήσουν να μιμηθούν με τη φωνή τους αυτούς τους ήχους.

Σημείωση: στις δραστηριότητες 1, 2, 3 έχει γίνει αναγνώριση των παραπάνω ήχων.

Μάθημα 3

Παραγωγή ήχων από το σώμα και την ανθρώπινη φωνή

Οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου μαθήματος αφορούν τους ήχους που παράγονται α) από το σώμα, όπως είναι: τα κτυπήματα με τις παλάμες, με τα δάχτυλα, με τα πόδια και τα κτυπήματα στους μηρούς, καθώς και ήχοι που παράγονται β) από τη φωνή, όπως: το τραγούδι, η ομιλία.

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων παράγει διάφορους ήχους με το σώμα του όπως: παλαμάκια, χτύπημα ποδιών, χτύπημα στα γόνατα, σύρσιμο ποδιών, με τα χείλη, με τη γλώσσα, κτυπώντας τα δόντια κ.α. δημιουργώντας όσο πιο πολλούς ήχους μπορεί. Τα παιδιά παρακολουθούν το διδάσκοντα και προσπαθούν να μιμηθούν τους ήχους, αμέσως μετά από εκείνον.

Ύστερα κάποιο παιδί παίρνει το ρόλο του διδάσκοντα και προσπαθεί να παραγάγει διάφορους ήχους χρησιμοποιώντας το σώμα του και τα υπόλοιπα παιδιά μιμούνται αυτούς τους ήχους.

Δραστηριότητα 2η :

Ο διδάσκων εκτελεί ρυθμικά χτυπήματα με δυο-τρεις ήχους που παράγει με το σώμα του. Για παράδειγμα, χτυπάει δυο φορές παλαμάκια. Τα παιδιά θα προσπαθήσουν να παραγάγουν τους ίδιους ήχους και τον ίδιο αριθμό χτυπημάτων, μόλις εκείνος ολοκληρώσει. Στη συνέχεια χτυπάει δύο φορές τα πόδια του. Τα παιδιά θα προσπαθήσουν να παραγάγουν τους ίδιους ήχους και τον ίδιο αριθμό χτυπημάτων, αμέσως μετά από εκείνον. Αργότερα ο διδάσκων μπορεί να συνδυάσει ήχους που παράγονται από το σώμα του όπως: χτυπάει δύο φορές παλαμάκια και δύο χτυπήματα στα πόδια. Τα παιδιά θα προσπαθήσουν να παραγάγουν τους ίδιους ήχους και τον ίδιο αριθμό κτυπημάτων, μόλις εκείνος ολοκληρώσει.

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων βάζει τα παιδιά να καθίσουν σε διάταξη ημικυκλίου. Ζητάει από ένα παιδί να βγει έξω από το ημικύκλιο προχωρώντας μπροστά και να σταθεί εκεί με την πλάτη του γυρισμένη προς τα άλλα παιδιά (ή να κρυφτεί πίσω από μια κουρτίνα). Τότε τα υπόλοιπα παιδιά μαζί με το διδάσκοντα διαλέγουν χαμηλόφωνα μια λέξη ή καλύτερα μια μικρή φράση. Στη συνέχεια, ο διδάσκων λέει σ' ένα παιδί να πει αυτή τη λέξη ή φράση με δυνατή φωνή.

Ύστερα, καλεί το παιδί που στέκεται όρθιο (ή είναι κρυμμένο σε μια γωνιά της αίθουσας) να γυρίσει το πρόσωπό του προς τα άλλα και να προσπαθήσει να βρει το όνομα του παιδιού που μίλησε. Αν το βρει, επιστρέφει στο ημικύκλιο, και τη θέση του καταλαμβάνει κάποιος άλλο παιδί. Αν δεν το βρει, παραμένει στη θέση του, και ο διδάσκων επιλέγει ένα άλλο παιδί από το ημικύκλιο για να πει την ίδια λέξη ή φράση (Εικόνα 5).

Εικόνα 5

Δραστηριότητα 4η :

Όλα τα παιδιά διασκορπίζονται ελεύθερα στο χώρο με κλειστά τα μάτια και μένουν ακίνητα, εκτός από ένα, τον αρχηγό. Ο αρχηγός περπατά ανάμεσα στους συμμαθητές του και διαλέγει κάποιον, που τον αγγίζει. Αυτό το παιδί ανοίγει τα μάτια του και τραγουδάει κάτι που ξέρει. Όταν τελειώσει το τραγούδι, όλα τα παιδιά ανοίγουν τα μάτια τους και προσπαθούν να μαντέψουν ποιος τραγούδησε. Εκείνος που θα το βρει γίνεται αρχηγός.

Μάθημα 4

Ήχοι από την ανθρώπινη φωνή και τις φωνές ζώων

Εκτός από τα ηχοχρώματα των φωνών διαφόρων ανθρώπων, οι δραστηριότητες για την αναγνώριση και μίμηση των φωνών ορισμένων ζώων είναι ένα σημαντικό και ευχάριστο μέρος των μαθημάτων που αφορούν το ηχώχρωμα για τα παιδιά αυτής της ηλικίας.

Δραστηριότητα 1η :

Τοποθετούμε ένα παιδί που έχει κλειστά τα μάτια του σε μια θέση που δεν γνωρίζει από πριν. Τα υπόλοιπα παιδιά διασκορπίζονται σε μια συγκεκριμένη έκταση του χώρου και στέκονται αμίλητα. Το παιδί με τα κλειστά μάτια φωνάζει το όνομα ενός παιδιού, το οποίο παράγει κάποιον ήχο με το σώμα του (χειροκροτώντας ή κτυπώντας τα πόδια του ή τα δάκτυλά του ή εκφέροντας ήχους όπως α, ο, ε, ι κ.λπ.)

Μετά από αρκετές κλήσεις το παιδί με τα κλειστά μάτια προσπαθεί να πάει εκεί που βρίσκεται το παιδί που τον κάλεσε. Αν τον φτάσει, αυτός παίρνει τη θέση του.

Δραστηριότητα 2η :

Ο διδάσκων δείχνει στα παιδιά εικόνες με διάφορους ανθρώπους όπως: ένα παπά που ψέλνει και κρατάει το θυμιατήρι του, ένα μωρό που κλαίει, ένα παιδάκι που γελάει,

Εικόνα 6

ένα πατέρα που μιλάει στο παιδί του, μια μητέρα που κοιμίζει το μωρό της κ.α. και τους ζητά να μιμηθούν με τη φωνή τους τη φωνή αυτών των ανθρώπων (Εικόνα 6).

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων έχει ηχογραφήσει σε μια κασέτα τις φωνές διαφόρων ζώων όπως: σκύλου, γάτας, γαϊδάρου, κότας, κόκορα, προβάτου, κατσίκας, πάπιας, γουρουνιού, πουλιών, αλόγου, βατράχου, αγελάδας κ.α. Δίνει σε κάθε παιδί της τάξης ένα χαρτί στο οποίο υπάρχουν σκίτσα με διάφορα ζώα.

Εικόνα 7

Βάζει την κασέτα στο μαγνητόφωνο να παίξει και ζητά από τα παιδιά να χρωματίσουν το κατάλληλο σκίτσο με το ζώο (π.χ. σκύλος) στο οποίο αντιστοιχεί η φωνή που ακούν εκείνη τη στιγμή από το μαγνητόφωνο (π.χ. γάβγισμα σκύλου) (Εικόνα 7).

Δραστηριότητα 4η :

Ο διδάσκων απλώνει τις κάρτες στο πάτωμα. Τα παιδιά ακούν τις ηχογραφημένες φωνές των ζώων και δείχνουν τη σωστή εικόνα. Οι κάρτες στη συνέχεια, γυρίζουν ανάποδα. Ο κάθε παίχτης τραβάει με τη σειρά του μια κάρτα στη τύχη και την ανοίγει. Ο διδάσκων του ζητάει να μιμηθεί τη φωνή του συγκεκριμένου ζώου.

Δραστηριότητα 5η :

Κάποιο παιδί σκέφτεται κάποιο ζώο και προσπαθεί να μιμηθεί τον ήχο της φωνής του. Τα υπόλοιπα παιδιά προσπαθούν να βρουν το ζώο. Το παιδί που θα το βρει θα μιμηθεί κάποιο άλλο ζώο κ.ο.κ.

Μάθημα 5

Παρουσίαση και αναγνώριση διάφορων μουσικών οργάνων

Από το μάθημα αυτό ξεκινάει η γνωριμία των παιδιών με τα ηχοχρώματα των διαφόρων κρουστών μουσικών οργάνων της τάξης (όπως ταμποурίνο, ξυλάκια, τρίγωνο, μαράκες, καστανιέτες, κουδουνάκια, πιατίνια, ξύστρα κ.α.).

Καθώς τα παρουσιάζουμε είναι απόλυτα αναγκαίο να εξηγήσουμε στα παιδιά τον τρόπο χρήσης τους. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή γιατί τα όργανα αυτά, στα χέρια των παιδιών που ξέρουν να τα χρησιμοποιούν, θα παράγουν ήχους ευχάριστους, ενώ, στην αντίθετη περίπτωση, θα γίνουν μέσο ηχορύπανσης για την τάξη.

Μπορεί επίσης να γίνει και παρουσίαση κάποιων άλλων χαρακτηριστικών οργάνων όπως: το βιολί, το φλάουτο, το πιάνο, το κλαρίνο, το ακορντεόν ή η κιθάρα. Η παρουσίαση μπορεί να γίνει είτε μέσα από εικόνες, είτε ζωντανά, αν υπάρχει δυνατότητα επίσκεψης κάποιων μουσικών που να μπορούν να παίξουν κάτι σύγνομο στα όργανα αυτά.

Ακόμη, η επιλογή των οργάνων μπορεί να βασιστεί και στα ακουστικά βιώματα των παιδιών, ανάλογα και με την γεωγραφική περιοχή που ανήκει το σχολείο (π.χ. στην Ήπειρο το κλαρίνο, στα Επτάνησα το μαντολίνο, στην Κρήτη η λύρα, το λαούτο).

Δραστηριότητα 1η :

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ο διδάσκων παρουσιάζει μερικά από τα μουσικά όργανα της τάξης όπως: ξυλάκια, ταμποурίνο, τρίγωνο, μαράκες, καστανιέτες, κουδουνάκια, πιατίνια, ντέφι, κασετίνα (γούντμπλοκ), ξυλόφωνο, μεταλλόφωνο κ.α. παράγοντας το πιο χαρακτηριστικό ήχο κάθε οργάνου έτσι, ώστε τα παιδιά να μπορούν στη συνέχεια να ξεχωρίσουν τα όργανα και να τα ονομάσουν. Κατόπιν, δίνει σε ένα παιδί που είναι κρυμμένο σε μια γωνιά της αίθουσας τρία διαφορετικά

όργανα. Με γνώμη του διδάσκοντα, το νήπιο παίζει ένα από τα όργανα που έχει μπροστά του. Ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά της τάξης να αναγνωρίσουν ποιο όργανο έπαιξε.

Δραστηριότητα 2η :

Ο διδάσκων έχει τοποθετήσει στο πάτωμα στεφάνια γυμναστικής. Τα στεφάνια συμβολίζουν σπίτια. Όταν αρχίζει η μουσική, που βάζει ο διδάσκων στο μαγνητόφωνο, τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στο ρυθμό της μουσικής, στο χώρο έξω από τα στεφάνια. Κάποια στιγμή, ταυτόχρονα με τη μουσική, που ακούγεται από το μαγνητόφωνο, ο διδάσκων δίνει ένα ηχητικό σήμα με κάποιο προκαθορισμένο όργανο (π.χ. τρίγωνο ή ταμπουρίνο) και τα παιδιά πρέπει να μπουν στα σπίτια. Το παιδί που μπαίνει πρώτο αντικαθιστά το διδάσκοντα και δίνει το επόμενο ηχητικό σήμα.

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων παρουσιάζει τρία όργανα, όπως ντέφι, μαράκες, κουδουνάκια. Λέει το όνομα αυτών των οργάνων και παίζει μια χαρακτηριστική μουσική με το καθένα από αυτά. Τα παιδιά ακούν τους ήχους αυτών των οργάνων. Έστερα δοκιμάζουν κι εκείνα να παραγάγουν μερικούς ήχους με τα συγκεκριμένα μουσικά όργανα. Στη συνέχεια, αφού έχουν εξοικειωθεί με τους ήχους που μπορούν να παράγουν αυτά τα όργανα, αποφασίζουν ότι για κάθε όργανο που ακούν θα πρέπει να κάνουν κάποια συγκεκριμένη κίνηση. Για παράδειγμα, στα κουδουνάκια θα χτυπούν παλαμάκια, στις μαράκες θα τρέχουν, και στο ντέφι θα παριστάνουν την αρκούδα που χορεύει. Αυτός που παίζει τα όργανα (ο διδάσκων ή ένα παιδί) βρίσκεται σε σημείο που να μην τον βλέπουν οι υπόλοιποι. Κάθε φορά που ακούγεται ένα όργανο, εκτελούν τη δραστηριότητα που συμφώνησαν. Ακόμη, μπορεί ο διδάσκων με τα παιδιά να συμφωνήσουν ότι, όταν δεν ακούγεται κανένα όργανο, τα παιδιά θα κάνουν κάτι άλλο, π.χ. γίνονται «αγάλματα», παίρνοντας, αν είναι δυνατό, κάθε φορά μια διαφορετική στάση (Εικόνα 8).

Σημείωση: Η επιλογή των οργάνων είναι ενδεικτική. Στη δραστηριότητα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και άλλα όργανα όπως: βιολί, φλάουτο, κλαρίνο, πιάνο.

Εικόνα 8

Μάθημα 6

Δραστηριότητες για την αναγνώριση μουσικών οργάνων

Τα μουσικά παιχνίδια του μαθήματος αφορούν στην αναγνώριση της ηχητικής πηγής (κρουστών οργάνων) και στη θέση της μέσα στο χώρο.

Δραστηριότητα 1η :

Παρουσιάζουμε στα παιδιά τρία χαρτονάκια (ή μαντήλια) διαφορετικού χρώματος (π.χ. άσπρο, κόκκινο, μπλε) και τους ζητάμε να συνδέσουν το κάθε χρώμα με τον ήχο τριών κρουστών οργάνων που παρουσιάζουμε (π.χ. ντέφι, πιατίνια, ταμπουρίνο). Έστω ότι καταλήγουμε-άσπρο για το ντέφι, κόκκινο για τα πιατίνια και μπλε για το ταμπουρίνο.

Κατόπιν βάζουμε στο πάτωμα τόσα χαρτονάκια (ή μαντήλια) από το κάθε χρώμα όσα είναι και τα παιδιά που παίζουν.

Έτσι, αν συμμετέχουν 10 παιδιά, θα πρέπει να βάλουμε στο πάτωμα 10 άσπρα, 10 κόκκινα και 10 μπλε χαρτονάκια. «Κρυβόμαστε» ώστε τα παιδιά να μη βλέπουν τα όργανα και το παιχνίδι αρχίζει.

Αν π.χ. παίζουμε πιατίνια, τα παιδιά θα πρέπει να πάρουν από ένα κόκκινο χαρτονάκι (ή μαντήλι), κι όση ώρα διαρκεί ο ήχος θα κινούνται ελεύθερα (αργά ή γρήγορα), σύμφωνα με τα χτυπήματά μας. Όταν σταματήσουμε τα πιατίνια, αφήνουν στο πάτωμα το χαρτονάκι (ή το μαντήλι). Με το νέο όργανο που θα ακούσουν (π.χ. ντέφι) θα πιάσουν το χαρτονάκι του χρώματος που αντιστοιχεί στο όργανο, π.χ. το άσπρο και θα κινηθούν και πάλι ανάλογα με τα χτυπήματά μας. Με τον τρόπο αυτό συνεχίζεται το παιχνίδι. Όταν τα παιδιά εξοικειωθούν με αυτή τη δραστηριότητα, το ρόλο του δασκάλου μπορεί να αναλάβει κάποιο παιδί και να παίζει εκείνο κάθε φορά τα μουσικά όργανα.

Δραστηριότητα 2η :

Όλα τα παιδιά της τάξης διασκορπίζονται ελεύθερα στο χώρο με κλειστά τα μάτια τους. Μένουν ακίνητα, ενώ ένα παιδί, ο αρχηγός, κινείται ελεύθερα ανάμεσα στα υπόλοιπα, με ανοιχτά τα μάτια του. Κρατώντας στα χέρια του ένα μουσικό όργανο, πηγαίνει σε όποιο σημείο της τάξης θέλει και κτυπά το μουσικό όργανο που κρατά.

Εικόνα 9

Τα ακίνητα παιδιά πρέπει να μας δείξουν με το χέρι τους από πού έρχεται ο ήχος. Στο τέλος ρωτάμε ποιο όργανο χρησιμοποίησε ο αρχηγός (Εικόνα 9).

Δραστηριότητα 3η :

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ο διδάσκων τους λέει ότι θα παριστάνουν τα ποντίκια. Δίνει στο κάθε παιδί ένα κρουστό όργανο ή κάποιο ηχητικό αντικείμενο.

Στη συνέχεια, κάποιο παιδί με κλειστά τα μάτια του μπαίνει στο κέντρο του κύκλου. Αυτό το παιδί θα παριστάνει τη γάτα.

Τα ποντίκια παίζουν τα μουσικά όργανα το καθένα με τη σειρά του. Η γάτα διαλέγει έναν ποντικό και λέει «θα φάω το ποντίκι-μαράκες» (ή το ποντίκι-πετραδάκι). Το ποντίκι παράγει ήχο ξανά με τις μαράκες.

Η γάτα πρέπει να το εντοπίσει, να κινηθεί προς την κατεύθυνση του, και να το αρπάξει. Ύστερα το ποντίκι αυτό παριστάνει τη γάτα, και έτσι το παιχνίδι συνεχίζεται.

Μάθημα 7

Πειραματισμός με διάφορα μουσικά όργανα

Στην αρχή, αφού τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με τα ηχοχρώματα των μουσικών οργάνων της τάξης, ο διδάσκων καλεί τα παιδιά να πειραματιστούν με τα διαφορετικά ηχοχρώματα που μπορούν να παραχθούν από τα διάφορα μουσικά όργανα. Τα παιδιά κατά τη διάρκεια του πειραματισμού τους με τα μουσικά όργανα ανακαλύπτουν ότι η παραγωγή των διαφορετικών ηχοχρωμάτων τους οφείλεται στον τρόπο που τα χρησιμοποιούν. Το ηχόχρωμα, για παράδειγμα, του ταμπουρίνου διαφοροποιείται, αν το κτυπήσουμε με την παλάμη μας ή με τα δάχτυλά μας ή με μπαγκέτα, και μάλιστα αλλάζει, αν η μπαγκέτα είναι ξύλινη ή από τσόχα ή μεταλλική.

Το ηχόχρωμα αλλάζει επίσης, αν κτυπήσουμε το ταμπουρίνο στο κέντρο ή κοντά στο στεφάνι ή πάνω στο στεφάνι ή ακόμα αν σύρουμε τη μπαγκέτα στο δέρμα ή γρατσούνισουμε με τα δάχτυλά μας το δέρμα κ.τ.λ.

Δραστηριότητα 1η :

Τα παιδιά κάθονται κυκλικά σε καρέκλες, μαζεμένοι σε οικογένειες οργάνων (π.χ. 3 ζευγάρια τρίγωνα, 3 κουδουνάκια, 3 μαράκες, 3 ξύστρες).

Ο διδάσκων διηγείται μια ιστορία. «Ο κύριος Αντώνης είχε στο σπίτι του ένα μεγάλο κουτί με μουσικά όργανα όπως: τρίγωνα, κουδουνάκια, μαράκες, ξύστρες. Όταν ήταν χαρούμενος έπαιζε άλλοτε με τις ξύστρες και άλλοτε με τις μαράκες. Όταν ήταν λυπημένος ήθελε να ακούει τότε τα τρίγωνα και τότε τα κουδουνάκια. Όταν όμως ερχόταν κόσμος στο σπίτι του, του άρεσε να παίρνει καθένas από τους φίλους του και από ένα όργανο και να παίζει όλη η «ορχήστρα» μαζί». Κάθε φορά που προφέρει το όνομα ενός μουσικού οργάνου, τα παιδιά που έχουν αυτό

το μουσικό όργανο πρέπει να το παίζουν. Όταν προφέρει τη λέξη «ΟΡΧΗΣΤΡΑ» πρέπει να παίζουν όλοι (όταν ένα παιδί κάνει λάθος, κάθεται στο πάτωμα μπροστά στη καρέκλα του, αλλά συνεχίζει να παίζει).

Δραστηριότητα 2η :

Χωρίζουμε τα παιδιά σε τρεις ομάδες. Η μια κρατά δερμάτινα κρουστά (ταμπουρίνα κυρίως), η άλλη ξύλινα (ξυλάκια, μαράκες, καστανιέτες κ.λπ.) και η τρίτη μεταλλικά (τρίγωνα, ντέφια, πιατίνια, σείστρα κ.λπ.). Ο διδάσκων (ή ένα παιδί) κρύβεται έχοντας στη διάθεσή του ένα όργανο από κάθε κατηγορία (π.χ. ταμπουρίνο, καστανιέτες, τρίγωνο).

Εικόνα 10

Ανάλογα με το όργανο που παίζει, θα απαντά και η ομάδα που πρέπει. Έτσι, αν ακουστεί π.χ. τρίγωνο (δηλ. μεταλλικό κρουστό), πρέπει να απαντήσουν όλα τα παιδιά που κρατούν μεταλλικά κρουστά (Εικόνα 10).

Τα παιδιά θα απαντήσουν με τα μουσικά τους όργανα, μετά το ηχητικό σήμα που θα τους δώσει ο διδάσκων, και που μπορεί για παράδειγμα να είναι ένα παλαμάκι.

Δραστηριότητα 3η :

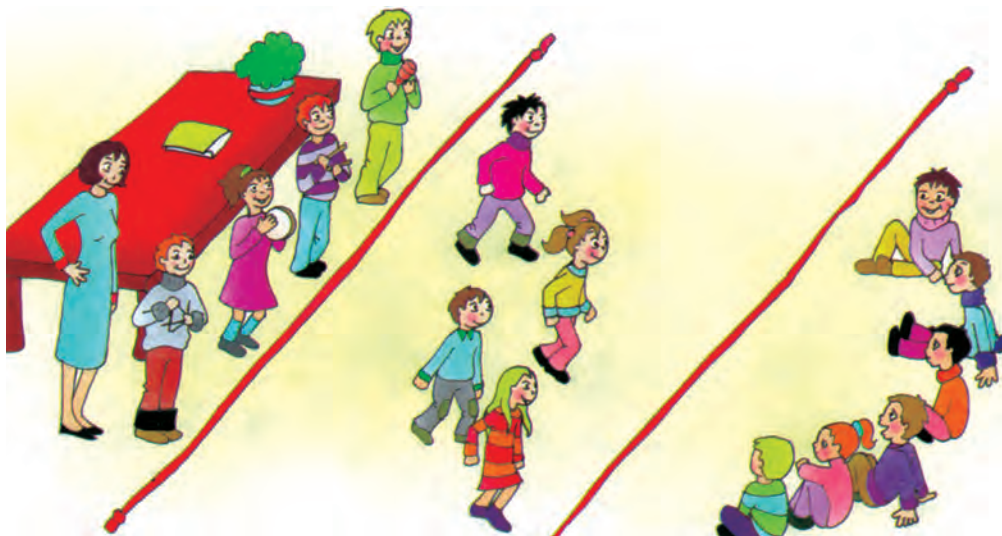
Ο διδάσκων δείχνει εικόνες στα παιδιά με 2 - 3 μουσικά όργανα όπως: πιάνο, βιολί, φλάουτο. Τα παιδιά βλέπουν τις εικόνες αυτών των οργάνων. Ο διδάσκων ρωτά τα παιδιά αν γνωρίζουν τα παραπάνω μουσικά όργανα. Αν, δηλαδή, γνωρίζουν το όνομά τους ή τον τρόπο με τον οποίο παίζονται. Ανάλογα με το τι γνωρίζουν τα παιδιά, ο διδάσκων δίνει βασικά στοιχεία για τα συγκεκριμένα μουσικά όργανα (όπως ονομασία και τρόπος παιξίματος). Στη συνέχεια βάζει στο μαγνητόφωνο κασέτα στην οποία ακούγονται σύντομα αποσπάσματα με τα παραπάνω μουσικά όργανα. Παράλληλα με τη μουσική που ακούγεται δείχνει και τις εικόνες των αντίστοιχων μουσικών οργάνων. Έστερα, δίνει καρτέλες με τα μουσικά όργανα και ζητά από τα παιδιά να σηκώνουν την κατάλληλη καρτέλα η οποία αντιστοιχεί στο μουσικό όργανο που ακούγεται κάθε φορά.

Μάθημα 8

Αναγνώριση μουσικών οργάνων και κίνηση σώματος

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων τοποθετεί 4-5 παιδιά πλάι πλάι, πάνω σε μια γραμμή σχηματισμένη στο πάτωμα. Παίρνει κατόπιν 4-5 διαφορετικά όργανα - όσα αντιστοιχούν στα παιδιά - και συμφωνεί μαζί τους ποιο όργανο θα αντιστοιχεί σε κάθε παιδί. Κάθε παιδί, όταν ακούσει το όργανο που έχει συμφωνηθεί ότι είναι δικό του (το οποίο παίζει ο διδάσκων χωρίς να τον βλέπουν τα παιδιά), πρέπει να προχωρήσει τόσα βήματα, όσος ο αριθμός των κτύπων του οργάνου του (ο αριθμός των χτύπων- βημάτων θα πρέπει να είναι ένας ή δύο, όχι περισσότεροι). Το παιδί που θα φτάσει πρώτο στο τέρμα που έχει οριστεί, θα είναι ο νικητής (Εικόνα 11).

Εικόνα 11

Δραστηριότητα 2η :

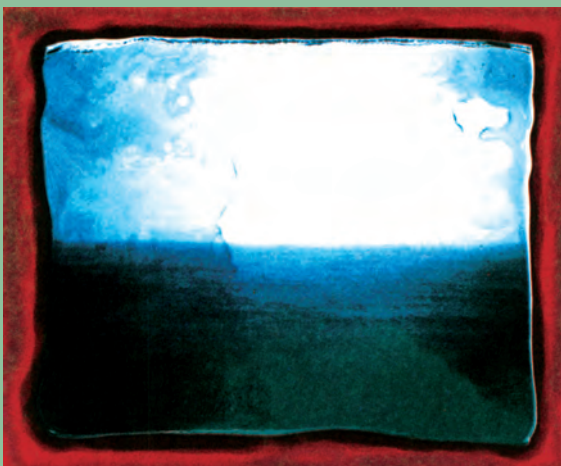
Δύο ομάδες παιδιών κάθονται πλάτη με πλάτη. Κάθε παιδί έχει ένα όργανο. Σε κάθε όργανο της πρώτης ομάδας αντιστοιχεί και ένα της δεύτερης. Καλό είναι

να μη δώσουμε τα οργανάκια με την ίδια σειρά στις δύο ομάδες. Με νεύμα του διδάσκοντα ένα παιδί της πρώτης ομάδας παίζει κάτι με το όργανο, που κρατά. Στη συνέχεια, το παιδί της δεύτερης ομάδας, που κρατά το ίδιο όργανο, πρέπει να απαντήσει με τον ίδιο τρόπο. Το παιχνίδι δυσκολεύει, αν με νεύμα του διδάσκοντα πάρουν μέρος δύο ή τρία παιδιά της πρώτης ομάδας. Όταν τελειώσει η πρώτη ομάδα, θα απαντήσουν τα παιδιά της δεύτερης, που κρατούν τα αντίστοιχα όργανα (με τον ίδιο τρόπο και την ίδια σειρά, που ακούστηκαν). Μπορούμε όμως να αλλάξουμε τους ρόλους των ομάδων: να αρχίσει η δεύτερη ομάδα και να απαντήσει η πρώτη.

Δραστηριότητα 3η :

Τέσσερα παιδιά παίρνουν από ένα όργανο. Σε κάθε όργανο αντιστοιχεί μια κίνηση π.χ. ξυλάκια: ένα βήμα μπροστά, ξύστρα: ένα βήμα πίσω, μεταλλόφωνο: ένα βήμα στο πλάι, τρίγωνο: κάνουμε ένα γύρο (ή μισή στροφή). Τα υπόλοιπα παιδιά γίνονται ρομπότ και σκορπίζονται στο χώρο, καταλαμβάνοντάς τον όσο καλύτερα γίνεται.

Οι μουσικοί παίζουν (με τη σειρά που υποδεικνύει ο διδάσκων), και τα «ρομπότ» εκτελούν τις διαταγές (τα παιδιά δεν πρέπει να αγγίζουν το ένα το άλλο, και για το λόγο αυτό πρέπει να ρυθμίζουν ανάλογα το διασκελισμό τους).

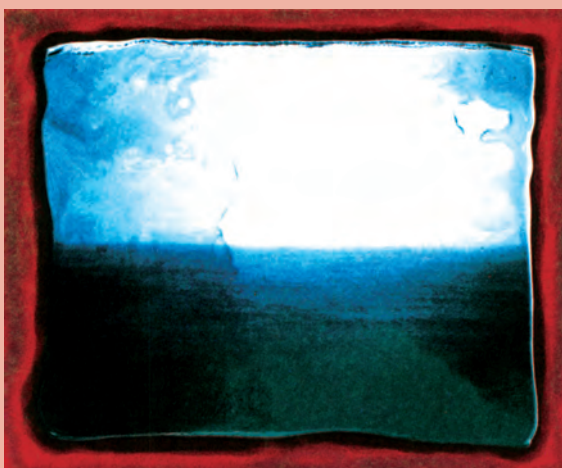
Ηχώχρωμα

Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΕΝΤΑΣΗ

Ένταση

Μουσικοκινητική

Αγωγή

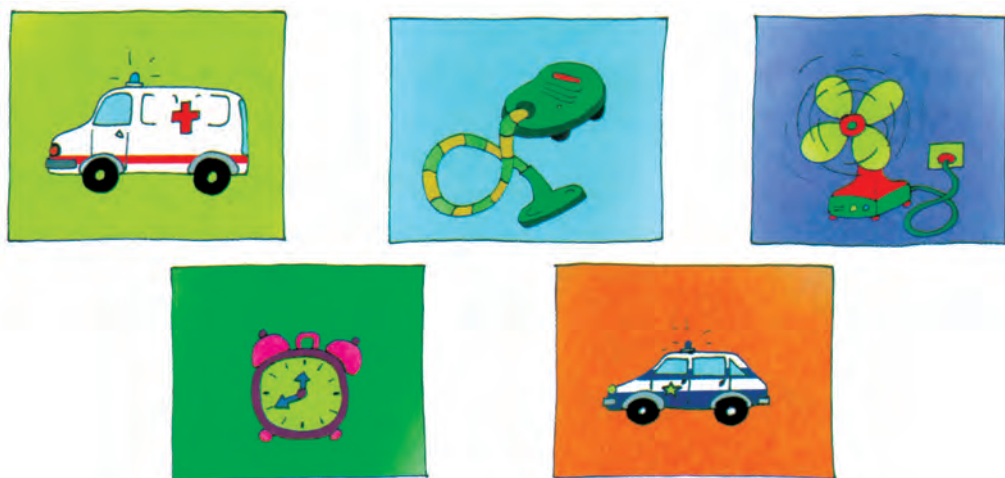
Μάθημα 1

Εξοικείωση με δυνατούς και σιγανούς ήχους

Στόχος μας στην ενότητα αυτή είναι να μπορούν τα παιδιά να αναγνωρίζουν δυνατούς και σιγανούς ήχους και να ανταποκρίνονται στην ένταση, μέσα από μια μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων όπως κίνηση, ακρόαση, τραγούδι, χρήση μουσικών οργάνων, φωνή, γραφικές παραστάσεις (ζωγραφική, σύμβολα) κ.λπ., οι οποίες προσεγγίζονται με βιωματικό τρόπο.

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων δείχνει στα παιδιά καρτέλες με διάφορες εικόνες όπως: ασθενοφόρο, κομπρεσέρ, τρένο, ρολόι, περιπολικό, σταγόνες νερού, ανεμιστήρα, ηλεκτρική σκούπα. Τους ζητά να του πουν αν ο ήχος από την ηλεκτρική σκούπα, για παράδειγμα, ή τον ανεμιστήρα που είναι σε λειτουργία ή τη σειρήνα του ασθενο-

Εικόνα 11α

φόρου ή του περιπολικού είναι σιγανός ή δυνατός. Τα παιδιά βλέπουν τις εικόνες και απαντούν ανάλογα (Εικόνα 11α).

Σημείωση: Συζητούν για τους ήχους (σιγανούς ή δυνατούς) που συνδέονται με κάθε εικόνα της καρτέλας.

Δραστηριότητα 2η :

Ύστερα - και αφού έχει ολοκληρωθεί η δραστηριότητα 1α - ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να σκεφτούν και να του πουν κι άλλους δυνατούς ή σιγανούς ήχους που προέρχονται από το περιβάλλον της τάξης (όπως άνοιγμα τσάντας: σιγανός ήχος, μετακίνηση τραπεζιού: δυνατός ήχος), από τη φύση (όπως ρυάκι: σιγανός ήχος, καταρράκτης: δυνατός ήχος, κεραυνός: δυνατός ήχος), ή από μεταφορικά μέσα (όπως τρένο: δυνατός ήχος, ποδήλατο: σιγανός ήχος).

Τα παιδιά σκέφτονται και απαντούν στο διδάσκοντα.

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων, βοηθώντας τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν περισσότερο τη διαφορά του «δυνατά - σιγά», τους θέτει διάφορες ερωτήσεις όπως: «Πώς θα μιλήσει το παιδάκι στο παππού που δεν ακούει καλά;» και τα παιδιά απαντούν «δυνατά!», ή : «πώς θα περπατήσει η μαμά στο δωμάτιο που κοιμάται το μωρό;» και τα παιδιά απαντούν «σιγά».

Στη συνέχεια, ο διδάσκων ενθαρρύνει τα παιδιά να σκεφτούν και να του πουν κι άλλες σκηνές ή καταστάσεις καθημερινής ζωής που γίνονται δυνατά ή σιγά (π.χ.: δυνατοί ήχοι από το διαμέρισμα ενός παιδιού που γιορτάζει και κάνει πάρτι. Σιγανοί ήχοι από μια αίθουσα σχολείου όπου τα παιδιά ακούν με προσοχή τον διδάσκοντα που τους μιλά).

Δραστηριότητα 4η :

Τα παιδιά είναι όρθια, διασκορπισμένα στο χώρο.

Ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να τον προσέχουν και να κάνουν ό,τι κάνει

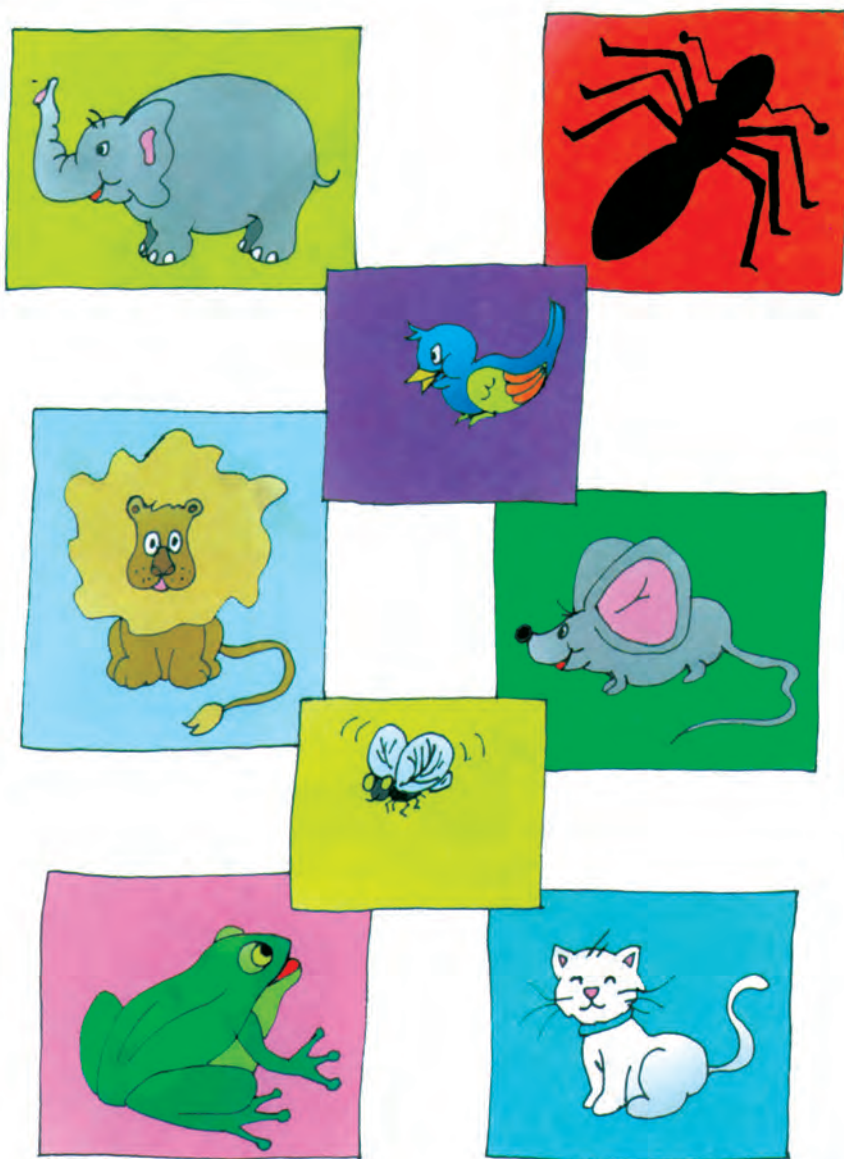
Εικόνα 12

εκείνος. Για παράδειγμα: περπατά με βαριά και μεγάλα βήματα πατώντας δυνατά. Στη συνέχεια προχωρά με μικρά βήματα πατώντας σιγανά-μαλακά. Τα παιδιά παρακολουθούν το διδάσκοντα και ανταποκρίνονται με τις ίδιες κινήσεις σώματος, βιώνοντας έτσι την ένταση σωματικά (Εικόνα 12).

Δραστηριότητα 5η:

Ο διδάσκων δείχνει στα παιδιά εικόνες διαφόρων ζώων όπως ελέφαντας, μυρμήγκι, λιοντάρι, ποντικάκια, βατραχάκια, γάτα, πουλάκι, μύγα. Συζητούν σχετικά με τις εικόνες και λένε ποια ζώα περπατούν ή κινούνται δυνατά και ποια σιγά.

Στη συνέχεια, τα παιδιά μιμούνται τη κίνηση των παραπάνω ζώων με μεγάλα και δυνατά βήματα ή με μικρά και σιγανά (Εικόνα 13).

Εικόνα 13

Μάθημα 2

Απόδοση της έντασης με τη φωνή

Δραστηριότητα 1η:

Τα παιδιά κάθονται σε ημικύκλιο. Ο διδάσκων τους λέει κάποιες προσωπικές του ιστορίες (φανταστικές), ενθαρρύνοντάς τα μ' αυτό τον τρόπο να χρησιμοποιήσουν τη φωνή τους για να αποδώσουν την ένταση. Για παράδειγμα:

«Παιδιά, όταν ήμουν μικρός, συχνά στον ύπνο μου έβλεπα τρομακτικά όνειρα. Ξυπνούσα τότε τρομαγμένος και φώναζα δυνατά τη μαμά μου». «Να φωνάξουμε όλοι μαζί δυνατά τη μαμά μας;» Τα παιδιά φωνάζουν δυνατά «Μαμά!». Ο διδάσκων συνεχίζει:

«Πολλές φορές, όταν ήθελα να πω κάτι στη μαμά μου, αλλά στον ίδιο χώρο κοιμόταν το μικρό μου αδελφάκι, την καλούσα σιγανά». Να καλέσουμε όλοι μαζί τη μαμά μας σιγανά; Τα παιδιά λένε σιγανά «μαμά».

«Άλλοτε, όταν ήθελα να φωνάξω το φίλο μου τον Κώστα, που έμενε στην απέναντι πολυκατοικία, για να έρθει σπίτι μου να παίξουμε, στεκόμουν στο παράθυρο του δωματίου μου και τον φώναζα δυνατά». «Να φωνάξουμε όλοι μαζί δυνατά τον Κώστα;» Τα παιδιά φωνάζουν δυνατά «Κώστα».

Στη συνέχεια ο διδάσκων καλεί τα παιδιά να σκεφτούν και να πουν σε ποιες συνθήκες περιπτώσεις μιλάνε δυνατά ή σιγανά στη μαμά τους, σε ένα φίλο τους ή σε κάποιο άλλο πρόσωπο (π.χ. όταν βρίσκονται στην εκκλησία μιλάνε σιγά).

Ο διδάσκων μπορεί ακόμα να ζητήσει από τα παιδιά να του διηγηθούν μια ιστορία ή ένα γεγονός που τους συνέβη και μίλησαν δυνατά ή σιγανά (π.χ. μάλωσαν με ένα φίλο τους και φώναζαν δυνατά).

Δραστηριότητα 2η :

Τα παιδιά είναι καθισμένα σε ημικύκλιο και καθένα κρατά ένα μουσικό όργανο. Ο διδάσκων λέει στα παιδιά ότι θα πει το όνομά του μια φορά δυνατά και μια φορά σιγά. Ζητά από τα παιδιά, μόλις ακούσουν το όνομά του δυνατά, αμέσως μετά το γνέψιμο (κούνημα κεφαλιού) που θα τους κάνει, να χτυπήσουν τρεις φορές δυνατά τα οργανάκια που κρατούν. Όταν πάλι πει το όνομά του σιγά, μετά το γνέψιμο που θα τους κάνει, να χτυπήσουν τρεις φορές σιγανά τα οργανάκια που κρατούν.

Στη συνέχεια, κάθε παιδί από το ημικύκλιο λέει το όνομά του μια φορά δυνατά και μια φορά σιγανά και τα υπόλοιπα παιδιά ανταποκρίνονται με τα μουσικά όργανα που κρατούν, κατά τον ίδιο τρόπο που ορίστηκε προηγουμένως.

Μάθημα 3

Απόδοση της έντασης με κινήσεις σώματος και τραγούδι

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να τον παρακολουθούν και να κάνουν μαζί του ό,τι ακριβώς κάνει. Για παράδειγμα: χτυπά σιγανά παλαμάκια για λίγα δευτερόλεπτα και τα παιδιά χτυπούν ταυτόχρονα σιγανά παλαμάκια. Κάποια στιγμή, που τα παιδιά δε γνωρίζουν, ενώ χτυπάει σιγανά παλαμάκια, αλλάζει ένταση και αρχίζει να χτυπά δυνατά παλαμάκια. Τα παιδιά που τον παρακολουθούν αλλάζουν αμέσως τα χτυπήματά τους και αρχίζουν να χτυπούν κι εκείνα δυνατά.

Στην αρχή ο διδάσκων καθυστερεί να κάνει τις αλλαγές της έντασης. Όσο όμως η ώρα περνά, οι αλλαγές του δυνατά και σιγά γίνονται πιο συχνές έως και πολύ γρήγορες, κάτι που αρέσει και ευχαριστεί πολύ τα παιδιά.

Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί και με μουσικά όργανα. Ο διδάσκων χτυπά το ταμπουρίνο άλλοτε δυνατά και άλλοτε σιγά και τα παιδιά ανταποκρίνονται ταυτόχρονα με το διδάσκοντα, κάνοντας τις αλλαγές της έντασης στα μουσικά όργανα που κρατούν.

Δραστηριότητα 2η :

Ο διδάσκων προσποιείται ότι χτυπάει δήθεν παλαμάκια σιγανά (μικρές κινήσεις με τα χέρια του και βάζοντας λίγη δύναμη). Ρωτάει τα παιδιά «αν ακουγόταν ο ήχος από τα παλαμάκια, πώς θα ήταν;» και τα παιδιά απαντούν «σιγανός». Ύστερα προσποιείται ότι χτυπάει δήθεν παλαμάκια δυνατά (μεγάλες κινήσεις χεριών, βάζοντας μεγάλη δύναμη). Ρωτάει τα παιδιά «αν ακουγόταν ο ήχος από τα παλαμάκια, πώς θα ήταν;» και τα παιδιά απαντούν «δυνατός». Στη συνέχεια ζητά

από τα παιδιά να του πουν πώς κατάλαβαν ότι οι ήχοι θα ήταν δυνατοί ή σιγανοί, αφού δεν ακούστηκε τίποτα. Τα παιδιά απαντούν «από την κίνηση του χεριού». Ο διδάσκων συμπληρώνει ότι για το δυνατό ήχο χρειάζεται να βάλει το χέρι του μεγαλύτερη δύναμη στο χτύπημα, ενώ για το σιγανό ήχο, λιγότερη δύναμη (Εικόνες 14, 15).

Κατόπιν ο διδάσκων καλεί τα παιδιά να δώσουν την ένταση με το χέρι τους,

Εικόνα 14

Εικόνα 15

χτυπώντας στον αέρα δυνατά και σιγανά. Για το δυνατό, να προσποιηθούν ότι χτυπούν στον αέρα μια μεγάλη μπάλα που θέλει μεγάλη δύναμη για να αναπηδήσει (π.χ. μια μπάλα του βόλεϊ). Για το σιγά, να προσποιηθούν ότι χτυπούν στον αέρα ένα μικρό μπαλάκι, που χρειάζεται λίγη δύναμη για να αναπηδήσει (π.χ. ένα μπαλάκι του τένις).

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων τραγουδά το παρακάτω δίστιχο τραγουδάκι, με σιγανή φωνή. Στο τέλος του τραγουδιού, χτυπάει με τα χέρια του σιγανά παλαμάκια, έτσι όπως φαίνεται στη παρτιτούρα. Επαναλαμβάνει το τραγουδάκι πολλές φορές (δηλαδή τη μελωδία και τα χτυπήματα που σημειώνονται στο τέλος). Τα παιδιά παρακολουθούν το διδάσκοντα και τραγουδούν μαζί του με σιγανή φωνή. Στο τέλος χτυπούν κι αυτά παλαμάκια με τον ίδιο τρόπο.

Τραγουδάκι σιγανό

Στίχοι-μουσική: Μαρία Κυνηγού-Φλάμπουρα

Τρα - γου - δά - κι σι - γα - νό με τα χέ - ρια

το κτυ - πώ

Μάθημα 4

Αναγνώριση έντασης και ανταπόκριση με κινήσεις σώματος

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων εξηγεί στα παιδιά ότι θα παίζει στο ταμπουρίνο (ή σε κάποιο άλλο μουσικό όργανο της τάξης που εκείνος θα επιλέξει) άλλοτε σιγά και άλλοτε δυνατά. Ζητά από τα παιδιά να κάνουν συγκεκριμένες κινήσεις με το σώμα τους στους δυνατούς και σιγανούς ήχους που θα ακούνε από το ταμπουρίνο.

Εικόνα 16

Έτσι, όταν παίζει στο ταμπουρίνο δυνατά, καλεί τα παιδιά να σηκώνουν ψηλά τα χέρια τους και να τεντώνουν το κορμί τους, ενώ, όταν παίζει σιγανά,

να κατεβάζουν τα χέρια τους και να λυγίζουν το κορμί τους προς το έδαφος (Εικόνες 16, 17).

Εικόνα 17

Δραστηριότητα 2η :

Η παραπάνω δραστηριότητα μπορεί να διευρυνθεί και ως εξής:

Ο διδάσκων βάζει στο μαγνητόφωνο κασέτα με ηχογραφήσεις από αποσπάσματα μουσικών έργων με διαφορετικές εντάσεις (δυνατά - σιγά). Μπορεί για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα να χρησιμοποιήσει δύο οποιαδήποτε μουσικά κομμάτια που έχουν το ένα σιγανή και το άλλο δυνατή μουσική (αν η ίδια η επιλογή της μουσικής δεν πετυχαίνει το δυνατό ή σιγανό ήχο, μπορούμε να πετύχουμε το ίδιο αποτέλεσμα, ρυθμίζοντας κάθε φορά την ένταση από το μαγνητόφωνο).

Σε πρώτο στάδιο, ο διδάσκων βάζει τη κασέτα στο μαγνητόφωνο να παίζει και καλεί τα παιδιά να εκφραστούν όπως νιώθουν και να κινηθούν ελεύθερα με το σώμα τους, μέσα στο χώρο της τάξης.

Στη συνέχεια, ζητά από τα παιδιά να του πουν συγκεκριμένους τρόπους κίνησης για τη δυνατή και σιγανή μουσική. Τα παιδιά λένε τις απόψεις και ιδέες τους. Τελικά αποφασίζεται από το διδάσκοντα σε συνεργασία με τα παιδιά ποια ιδέα θα εφαρμοστεί. Έτσι αποφασίζεται για παράδειγμα, στη δυνατή μουσική τα παιδιά να παριστάνουν τους γίγαντες που θα περπατούν με βαριά και μεγάλα βήματα, απλώνοντας τα χέρια τους, ενώ στη σιγανή μουσική να παριστάνουν τους νάνους που θα περπατούν με μικρά και σιγανά βήματα, χαμηλώνοντας το κορμί τους. Λίγο αργότερα, μπορεί ο διδάσκων να διακόψει τη μουσική και να ρωτήσει τα παιδιά πώς θέλουν να συνεχίσουν το παιχνίδι. Δηλαδή με τι τρόπο να κινηθούν στη σιγανή και δυνατή μουσική. Η δραστηριότητα συνεχίζεται με την πρόταση που θα επικρατήσει.

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων ζητά από ένα παιδί να σηκωθεί όρθιο και να ξεκινήσει να περπατά. Εκείνος αρχίζει να χτυπά στο ταμπουρίνο σιγανά ισόχρονα χτυπήματα. Το παιδί που περπατά θα πρέπει, μόλις ακούσει τα χτυπήματα από το ταμπουρίνο, να αρχίσει να περπατά σιγανά με μικρές ανάλαφρες κινήσεις στα δάχτυλα των ποδιών. Σε κάποια στιγμή που το παιδί δε γνωρίζει, ο διδάσκων αλλάζει την ένταση των ισόχρονων χτυπημάτων στο ταμπουρίνο και χτυπά δυνατά. Το παιδί θα πρέπει να ανταποκριθεί στην ένταση του ήχου με την κίνηση του σώματός του, περπατώντας με μεγάλα και βαριά - δυνατά βήματα. Στη συνέχεια, σηκώνονται όλα τα παιδιά όρθια και προσπαθούν να ανταποκριθούν στις αλλαγές της έντασης του ήχου με τη κίνηση του σώματός τους (σιγανά βήματα με μικρές ανάλαφρες κινήσεις στα δάχτυλα των ποδιών ή μεγάλα και βαριά - δυνατά βήματα).

Μάθημα 5

Απόδοση της έντασης με μουσικά όργανα

Δραστηριότητα 1η:

Όλα τα παιδιά κρατούν από ένα κρουστό μουσικό όργανο. Ο διδάσκων λέει στα παιδιά με τα μουσικά όργανα ότι θα παριστάνουν την ορχήστρα που θα παίζει άλλοτε σιγά και άλλοτε δυνατά. Ορίζει ένα παιδί της τάξης σαν «μαέστρο», που θα διευθύνει την ορχήστρα. Ζητά από τα παιδιά της ορχήστρας να προτείνουν στο μαέστρο ένα συγκεκριμένο τρόπο που να δείχνει τη διαφορά του ήχου ως προς την ένταση, με κινήσεις του χεριού. Τα παιδιά προτείνουν διάφορους τρόπους. Τελικά αποφασίζεται για παράδειγμα, ότι όταν ο μαέστρος θα κάνει το χέρι του σαν γροθιά, τα παιδιά της ορχήστρας θα παίζουν δυνατά στα μουσικά όργανα που κρατούν, ενώ όταν θα τοποθετεί το χέρι του στο στόμα, η ορχήστρα θα παίζει σιγανά. Τα παιδιά παρακολουθούν τις χειρονομίες του μαέστρου και ανταποκρίνονται ανάλογα παίζοντας στα μουσικά όργανα.

Στη συνέχεια, ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά της ορχήστρας, όταν θα παίζουν δυνατά στα μουσικά όργανα, ταυτόχρονα με τη φωνή τους να φωνάζουν δυνατά ένα συνεχόμενο «ααααα.....». Όταν θα παίζουν σιγανά στα μουσικά όργανα, ταυτόχρονα με τη φωνή τους να λένε ένα συνεχόμενο «αααααα.....» σιγανό. Τα παιδιά παρακολουθούν τις ενδείξεις του μαέστρου και ανταποκρίνονται ανάλογα με τη φωνή τους και τα μουσικά όργανα.

Δραστηριότητα 2η:

Αφού τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με την παραπάνω δραστηριότητα, ο διδάσκων τα χωρίζει σε τρεις ομάδες ανάλογα με τα μουσικά όργανα που κρατούν. Η 1η ομάδα αποτελείται από τα παιδιά που κρατούν τα ξύλινα όργανα (ξυλάκια, καστανιέτες), η 2η ομάδα από τα παιδιά που κρατούν τα μεταλλικά (τρίγωνα, ντέφια, πιατίνια), και η 3η ομάδα από τα παιδιά που κρατούν τα δερμάτινα (ταμπουρίνα).

Κάθε ομάδα έχει το δικό της μαέστρο. Οι μαέστροι στέκονται όρθιοι μπροστά από την ορχήστρα. Η διάταξη της ορχήστρας είναι ημικυκλική. Αποφασίζεται από το διδάσκοντα σε συνεργασία με τα παιδιά ο τρόπος με τον οποίο οι μαέστροι θα δείχνουν το δυνατά ή σιγανά στις ομάδες. Για παράδειγμα, αν ο μαέστρος σηκώνει το χέρι του ψηλά, η ορχήστρα θα παίζει δυνατά. Αν κατεβάζει το χέρι χαμηλά στο ύψος του στέρνου, η ορχήστρα θα παίζει σιγά. Όταν θα ανοίγει τα πόδια του, η ορχήστρα δε θα παίζει τίποτα. Η κάθε ομάδα παρακολουθεί το μαέστρο της και ανταποκρίνεται ανάλογα παίζοντας δυνατά ή σιγανά στα μουσικά όργανα.

Στη συνέχεια ο διδάσκων ορίζει κάποια άλλα παιδιά για να αναλάβουν το ρόλο του μαέστρου. Ζητά ακόμη από τα παιδιά να προτείνουν άλλους τρόπους ενδείξεων του μαέστρου για το δυνατά - σιγά (Εικόνα 18).

Εικόνα 18

Δραστηριότητα 3η:

Τα παιδιά κάθονται σε ημικύκλιο και κρατούν από ένα μουσικό όργανο. Ο διδάσκων εξηγεί στα παιδιά ότι θα παίζει στο ταμπουρίνο που κρατά άλλοτε 3 ήχους δυνατούς και άλλοτε 3 ήχους σιγανούς. Τους ζητά να ανταποκρίνονται αμέσως μετά από εκείνον, με τον ίδιο αριθμό χτυπημάτων (τρία) και την ίδια ένταση (δυνατά ή σιγά) παίζοντας στα μουσικά όργανα που κρατούν.

Μάθημα 6

Απόδοση της έντασης με τραγούδια

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων τραγουδά το παραπάνω τετράστιχο τραγούδι με σιγανή φωνή και στο σημείο του τραγουδιού «μαλακά περπατώ και στις μύτες πατώ» περπατά με σιγανά μικρά βήματα πατώντας στις μύτες των ποδιών. Στη συνέχεια ρωτάει τα παιδιά «το τραγούδι που μόλις ακούσατε το τραγούδησα με σιγανή ή δυνατή φωνή;» Τα παιδιά απαντούν: «με σιγανή φωνή».

Μαλακά τραγουδώ
Στίχοι : Μαρία Κυνηγού-Φλάμπουρα

Μα - λα - κά τρα - γου - δώ και προ - σέ - χω να μην α - κου - στώ μα - λα - κά

περ - πα - τώ και στις μύ - τες πα - τώ

Ύστερα, επαναλαμβάνει το τραγούδι και τα παιδιά τραγουδούν μαζί του με σιγανή φωνή. Στο σημείο «μαλακά περπατώ και στις μύτες πατώ» τραγουδούν και ταυτόχρονα ανταποκρίνονται με σιγανά μικρά βήματα πατώντας στις μύτες των ποδιών.

Δραστηριότητα 2η :

Ο διδάσκων εξηγεί στα παιδιά ότι θα παίξουν το παιχνίδι του «κρυμμένου θησαυρού». Τους ζητά να διαλέξουν ένα από τα αντικείμενα που υπάρχουν μέσα

στη τάξη (π.χ. μαξιλαράκι) ή ένα από τα μουσικά όργανα (π.χ. τρίγωνο), για να το κρύψουν αργότερα κάπου. Αυτό θα συμβολίζει τον κρυμμένο θησαυρό. Στη συνέχεια, ο διδάσκων λέει σε ένα παιδί να βγει έξω από την αίθουσα. Τα υπόλοιπα παιδιά μαζί με το διδάσκοντα κρύβουν το αντικείμενο που επελέγη, π.χ. τριγωνάκι, σε μια μεριά της αίθουσας (π.χ. πίσω από μια ντουλάπα). Στη συνέχεια, φωνάζουν όλοι μαζί δυνατά το συμμαθητή τους να έρθει μέσα στην τάξη. Ο διδάσκων του λέει ότι τα παιδιά έχουν κρύψει κάπου το τριγωνάκι. Του εξηγεί ότι θα τον βοηθήσουν να το βρει με τις σιγανές ή δυνατές φωνές τους και τα δυνατά ή σιγανά παλαμάκια που θα χτυπούν. Όταν θα πλησιάζει προς το μέρος που είναι κρυμμένο το μουσικό όργανο, τα παλαμάκια και οι φωνές των παιδιών θα γίνονται πιο δυνατές. Όταν, αντίθετα, θα απομακρύνεται από τον κρυμμένο θησαυρό, οι ήχοι από τα παλαμάκια και από τις φωνές θα γίνονται πιο σιγανοί. Το παιδί που έχει οριστεί από τη δασκάλα να βρει τον «κρυμμένο θησαυρό» κατευθύνεται προς αυτόν σύμφωνα με την ένταση των ήχων που ακούει. Όταν βρει το τριγωνάκι, παίζει σε αυτό μερικούς ήχους και ο διδάσκων διαλέγει ένα άλλο παιδί για να κρυφτεί. Έτσι, το παιχνίδι συνεχίζεται (Εικόνα 19).

Εικόνα 19

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων τραγουδά την 1η στροφή του τραγουδιού σιγανά και τη 2η στροφή δυνατά, ενώ ταυτόχρονα χτυπά παλαμάκια στον παλμό του τραγουδιού. Ζητά από τα παιδιά να τραγουδούν μαζί του και ταυτόχρονα να χτυπούν παλαμάκια. Τα παιδιά παρακολουθούν το διδάσκοντα και ανταποκρίνονται τραγουδώντας δυνατά ή σιγανά, ενώ χτυπούν παλαμάκια. Στη συνέχεια χωρίζει τα παιδιά σε τρεις ομάδες. Η μια ομάδα (Α) θα χτυπά με δυνατά ή σιγανά παλαμάκια τον παλμό του τραγουδιού. Η Β ομάδα θα τραγουδά με δυνατή ή σιγανή φωνή, ανάλογα με το περιεχόμενο των στίχων. Η Γ ομάδα θα παίζει στα κρουστά όργανα 4 χτύπους σιγανούς, όταν η ομάδα Β θα τραγουδά τη λέξη «μαλακό», και 4 χτύπους δυνατούς, όταν η ομάδα Β θα τραγουδά τη λέξη «δυνατό».

Τραγουδάκι μαλακό

Τραγουδάκι μαλακό
τραγουδώ, τραγουδώ
και τα χέρια τα κτυπά
στο ρυθμό, στο ρυθμό

Τραγουδάκι δυνατό
τραγουδώ, τραγουδώ
και τα χέρια τα κτυπά
στο ρυθμό, στο ρυθμό

Τραγουδάκι μαλακό

Στίχοι : Μαρία Κυνηγού-Φλάμπουρα

Τρα - γου - δά - κι μα - λα - κό τρα - γου - δώ τρα - γου - δώ

και τα χέ - ρια τα κτυ - πώ στο ρυ - θμό στο ρυ - θμό

Μάθημα 7

Απόδοση της έντασης με γραφικές παραστάσεις

Αφού τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί μέσα από διάφορες δραστηριότητες με την αναγνώριση των δυνατών και σιγανών ήχων, έχουν παραγάγει με τη φωνή τους και με τα μουσικά όργανα δυνατούς και σιγανούς ήχους, και έχουν βιώσει με το σώμα τους την ένταση των ήχων, ο διδάσκων μπορεί να οδηγήσει τα παιδιά σε δραστηριότητες απόδοσης της έντασης με γραφικές απεικονίσεις.

Δραστηριότητα 1η :

Ο διδάσκων παίζει σε κρουστό όργανο ισόχρονα χτυπήματα άλλοτε δυνατά και άλλοτε σιγανά. Δίνει στα παιδιά χαρτιά και χοντρούς μαρκαδόρους και τους ζητά να βρουν έναν τρόπο για να αποδώσουν στο χαρτί την ένταση του ήχου. Παίρνει τις γραφικές απεικονίσεις από όλα τα παιδιά και τις δείχνει σε όλους. Αποδέχεται όλους τους τρόπους και δεν απορρίπτει κανέναν, γιατί ο καθένας εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο (π.χ. έντονες γραμμές για το δυνατό, ελαφρές γραμμές για το σιγά, γραμμές που πιάνουν περισσότερο ή λιγότερο χώρο, μικρές ή μεγάλες κουκίδες κ.α.).

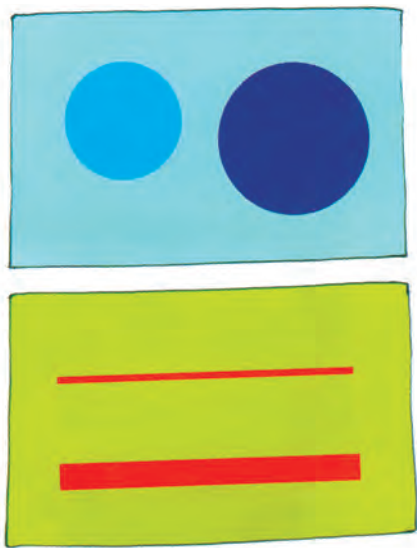
Δραστηριότητα 2η :

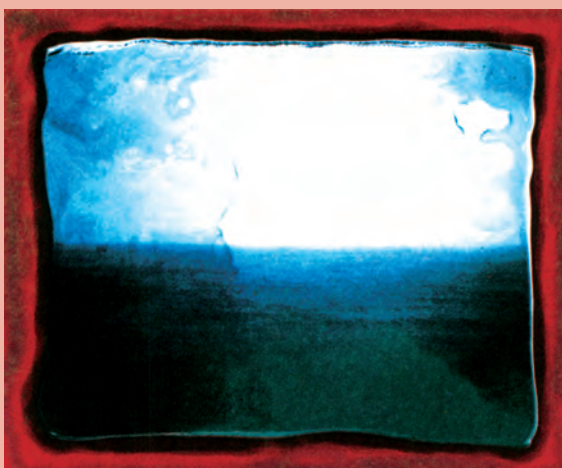
Ο διδάσκων βάζει ηχογραφημένη μουσική με διαφορές στην ένταση. Παράλληλα δίνει στα παιδιά χαρτιά με εικόνες μικρών και μεγάλων αντικειμένων (π.χ. μικρό σπίτι, μεγάλο σπίτι, μικρό λουλούδι, μεγάλο λουλούδι κ.α.) και τους ζητά να χρωματίσουν τα μικρά ή μεγάλα αντικείμενα, ανάλογα με τη μουσική που θα ακούν (δυνατή ή σιγανή). Αποφασίζεται ότι στη δυνατή μουσική θα χρωματίζουν τα μεγάλα αντικείμενα και στη σιγανή μουσική τα μικρά αντικείμενα. Τα παιδιά ακούν τη μουσική και, αφού αναγνωρίσουν την ένταση, χρωματίζουν ανάλογα.

Δραστηριότητα 3η :

Ο διδάσκων παρουσιάζει στα παιδιά μια σειρά από κάρτες. Κάθε κάρτα συμβολίζει το δυνατά - σιγά με μεγάλα ή μικρά αντικείμενα, με έντονα ή απαλά χρώματα, με μεγάλους ή μικρούς κύκλους. Ζητά από τα παιδιά να παίξουν στα μουσικά όργανα δυνατούς ή σιγανούς ήχους, που θα αντιστοιχούν στα σχέδια που θα δείχνει με το χέρι του πάνω στη κάθε καρτέλα.

Αν, για παράδειγμα, στη καρτέλα με τους κύκλους δείξει το μεγάλο κύκλο, τα παιδιά θα πρέπει να παίξουν δυνατούς ήχους. Αν δείξει το μικρό κύκλο, θα πρέπει να παίξουν σιγανούς ήχους. Τα παιδιά παρακολουθούν ποιο σχέδιο δείχνει το χέρι του διδάσκοντα πάνω σε κάθε καρτέλα και ανταποκρίνονται παίζοντας δυνατά ή σιγανά στα μουσικά όργανα που κρατούν (Εικόνα 20).

Εικόνα 20

Ένταση

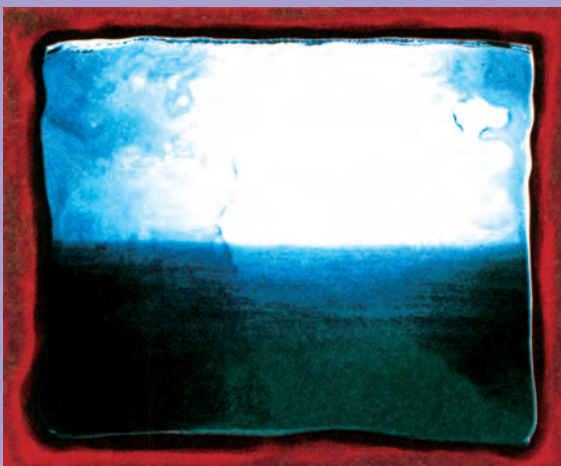
Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΡΥΘΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

(χρόνος - τέμπε)

*Ρυθμική Αγωγή
(χρόνος - τέμπο)*

*Μουσικοκινητική
Αγωγή*

Μάθημα 1

Η διδασκαλία της ρυθμικής αγωγής σε παιδιά προσχολικής ηλικίας

Τα μικρά παιδιά μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι. Σε αυτό το στάδιο, δε μας ενδιαφέρει να μπορούν τα παιδιά να εξηγήσουν λεκτικά τι θα πει ρυθμική αγωγή (τέμπο) στη μουσική. Ο στόχος μας είναι να βιώσουν το «αργά» και το «γρήγορα» καθώς και τις μεταβολές της ταχύτητας (επιτάχυνση και επιβράδυνση), μέσα από μια μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων (την κίνηση, την ακρόαση μουσικής, το τραγούδι, κ.λπ.), να μπορούν να διακρίνουν την αργή από τη γρήγορη μουσική και να προσαρμόζουν ανάλογα την κίνησή τους στο τέμπο της μουσικής και στις μεταβολές του.

Εξοικείωση με τις έννοιες «αργά» - «γρήγορα»

«**Τα ζώα**»: Ο διδάσκων μπορεί να εκμεταλλευτεί το γεγονός ότι αρέσει πολύ στα παιδιά να μιμούνται τη φωνή και την κίνηση διαφόρων ζώων. Τους δείχνει εικόνες από ζώα και τα παιδιά, ανάλογα με την εικόνα που παρουσιάζεται κάθε φορά, αλλάζουν το είδος της κίνησής τους και την ταχύτητα με την οποία κινούνται. Όταν τα παιδιά εξοικειωθούν με τις εικόνες, ο διδάσκων μπορεί να εισαγάγει και διαφοροποιήσεις της ίδιας εικόνας (π.χ. άλογο φορτωμένο με βαρύ φορτίο οπότε η κίνηση είναι αργή - άλογο που τρέχει, ελάφι που βόσκει αμέριμνα - ελάφι που τρέχει να γλιτώσει από τα δόντια του λύκου κτλ.). Τα παιδιά μπορούν, αν θέλουν, να μιμούνται ταυτόχρονα με την κίνηση των ζώων, και τη φωνή τους.

«**Χιονάνθρωποι**»: Ο διδάσκων επιλέγει ένα σύντομο τραγούδι (π.χ. ένα τετράστιχο). Τα παιδιά γίνονται χιονάνθρωποι. Μόλις ο διδάσκων αρχίζει το τραγούδι, βγαίνει ο ήλιος και οι χιονάνθρωποι αρχίζουν αργά-αργά να λιώνουν (αργή κίνηση). Τα παιδιά δεν πρέπει να λιώσουν ολοκληρωτικά παρά μόνο,

όταν τελειώσει το τραγούδι. Ανάλογα με το μήκος του τραγουδιού που επιλέγει να τραγουδήσει ο διδάσκων, η κίνηση των παιδιών μπορεί να γίνει λιγότερο ή περισσότερο αργή.

«**Το Όνειρο**»: Ο διδάσκων λέει στα παιδιά ότι το προηγούμενο βράδυ είδε ένα πολύ παράξενο όνειρο. Τους το περιγράφει τραγουδώντας το τραγούδι «Το Όνειρο» και αποδίδοντάς το με κίνηση: βλέπει, λέει, το μπαλόνι που αργά και σταδιακά φουσκώνει, γίνεται τόσο μεγάλο, που τον κλείνει μέσα του και τελικά σκάει ξαφνικά. Αυτό είναι και το σημείο στο οποίο ξυπνά (συνδυαστική δραστηριότητα αργής και γρήγορης-απότομης κίνησης).

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Έ - να μπα - λό - νι στα - μά - τη - σ' ε - δώ και με - γα - λώ - νει σαν
 ά - γριο θε - ριό Με κλεί - νει μέ - σα φο - βά - μαι ε - γώ
 Μπαμ ό - μως σκά - ει ξυ - πνώ και γε - λώ

Μάθημα 2

Δραστηριότητες απόδοσης της ρυθμικής αγωγής (τέμπο) της μουσικής με κίνηση

«**Το τρένο**»: Τα παιδιά μπαίνουν στη γραμμή και φτιάχνουν τρενάκι. Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Το τρένο» και τα παιδιά μιμούνται με τα χέρια και τα πόδια τους την κίνηση του τρένου, σύμφωνα με την υπόδειξη του διδάσκοντος. Στο τέλος του τραγουδιού σφυρίζουν όπως το τρένο («Τουτ, τουτ!»). Ο διδάσκων δημιουργεί ένα ολόκληρο «σενάριο» γύρω από το ταξίδι του τρένου. Κάθε φορά, ανάμεσα στις επαναλήψεις του τραγουδιού, δίνει πληροφορίες στα παιδιά για την πορεία του τρένου. Για παράδειγμα, α) το τρένο πλησιάζει στο σταθμό, πρέπει να κόψουμε ταχύτητα, για να μπορέσουμε να σταματήσουμε β) το τρένο παίρνει επιβάτες από το σταθμό και ξεκινά, στην αρχή πηγαίνει αργά και στην συνέχεια ολοένα επιταχύνει γ) έχουμε καθυστερήσει, γι' αυτό πρέπει να αυξήσουμε την ταχύτητά μας δ) το τρένο μας έπαθε βλάβη και πρέπει να προχωρήσουμε αργά, για να μην εκτροχιαστούμε ε) το τρένο επιβραδύνει και σταματά, γιατί πρέπει να αφήσουμε ένα άλλο τρένο να περάσει πρώτο κ.λπ. Ανάλογα με τις οδηγίες που

ΤΟ ΤΡΕΝΟ

Παραδοσιακό ελληνικό τραγούδι

1. Τσαφ τσουφ τσαφ τσουφ το τρέ - νο περ - νά τσαφ
τσουφ τσαφ τσουφ περ - νά και σφυ - ρά

2. Τσαφ τσουφ, τσαφ τσουφ
πωπώ τι καπνός
τσαφ τσουφ, τσαφ τσουφ
τι μαύρος καπνός

3. Τσαφ τσουφ, τσαφ τσουφ
μια πάει γοργά
τσαφ τσουφ, τσαφ τσουφ
μια πάει αργά

δίνονται σχετικά με το τρένο και την πορεία του, αλλάζει και η ρυθμική αγωγή (τέμπο) με την οποία τραγουδά ο διδάσκων και κινούνται τα παιδιά.

ΜΠΙΜ-ΜΠΑΜ

Παραδοσιακό ισραηλινό τραγούδι

Μπιμ μπαμ μπί - ρι μπί - ρι μπαμ μπί - ρι μπί - ρι

μπιμ μπαμ μπί - ρι μπί - ρι μπαμ Μπιμ μπαμ μπί - ρι

μπιμ μπαμ μπί-ρι μπιμ μπαμ μπί-ρι μπί-ρι μπαμ

«**Τι είμαι;**» Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Μπιμ, μπαμ» και τα παιδιά περπατάνε μαζί του στον παλμό. Στη συνέχεια, απλώνει τα χέρια του, ανοίγει τα πόδια του και περπατά αργά και βαριά. Ρωτά τα παιδιά «τι είμαι» και τα παιδιά μαντεύουν (ελέφαντας, δεινόσαυρος, αρκούδα, κ.λπ.). Καλεί τα παιδιά να γίνουν και αυτά ελέφαντες και να κινηθούν όπως εκείνος, ενώ τραγουδά το τραγούδι με εμφανώς πιο αργή ρυθμική αγωγή (τέμπο). Προτείνει να γίνουν μικρά ποντικάκια και να κινηθούν γρήγορα, ενώ εκείνος τραγουδά το τραγούδι γρήγορα. Ζητά από τα παιδιά ιδέες («τι να γίνουμε») και προσαρμόζει το τέμπο του τραγουδιού ανάλογα με το ζώο και το είδος της κίνησης που προτείνουν τα παιδιά.

«**Βόλτα στο σώμα:**» Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Βόλτα στο σώμα». Όταν τα παιδιά έχουν ακούσει το τραγούδι αρκετές φορές και μπορούν να εκτελούν την ακολουθία των κινήσεων που υποδεικνύουν οι στίχοι, ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι και προσπαθεί να «ξεγελάσει» τα παιδιά τραγουδώντας τότε αργά, τότε γρήγορα, τότε επιταχύνοντας ή επιβραδύνοντας. Τα παιδιά πρέπει να

εκτελούν τις κινήσεις με οποιαδήποτε ρυθμική αγωγή (τέμπο) τραγουδά ο διδάσκων. Πρόκειται για μια δραστηριότητα που αρέσει πολύ στα παιδιά, ιδιαίτερα όταν φτάνει στην υπερβολή (πολλές αλλαγές στο τέμπο, πολύ γρήγορη ή πολύ αργή εκτέλεση, κ.λπ.).

ΒΟΛΤΑ ΣΤΟ ΣΩΜΑ

Στίχοι - Μουσική : Ν. Θεοδορίδης

Κε - φά - λι ώ - μοι γό - να - τα και πό - δια γό - να - τα και πό - δια κε - φά - λι

ώ - μοι γό - να - τα και πό - δια γό - να - τα και πό - δια Μά - τια μύ - τη μά - γου - λα κι αυ -

12
τιά κε - φά - λι ώ - μοι γό - να - τα και πό - δια γό - να - τα και πό - δια

Μάθημα 3

Δραστηριότητες απόδοσης της ρυθμικής αγωγής (τέμπο) της μουσικής με κίνηση (συνέχεια)

«Πόδια - μπαγκέτες»: Ο διδάσκων παίζει με μπαγκέτες στο τύμπανο. Προτείνει στα παιδιά να παίξουν και αυτά, χρησιμοποιώντας το πάτωμα ως τύμπανο και τα πόδια τους ως μπαγκέτες. Τα παιδιά πρέπει να παίζουν με τον ίδιο τρόπο που παίζει και ο διδάσκων στο τύμπανο της τάξης. Στην αρχή ο διδάσκων παίζει αργά, σταδιακά επιταχύνει, παίζει γρήγορα, επιβραδύνει κ.ο.κ. Η δραστηριότητα γίνεται ιδιαίτερα διασκεδαστική για τα παιδιά, όταν περιλαμβάνει πολύ γρήγορο παίξιμο από το διδάσκοντα. Το ρόλο του διδάσκοντος μπορούν βέβαια, στη συνέχεια, να αναλάβουν και οι μαθητές.

«Ακούστε προσεκτικά τι παίζω στο τύμπανο και κινηθείτε ανάλογα»: Ο διδάσκων παίζει στο τύμπανο αργά, μέτρια ή γρήγορα. Τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στον χώρο, αργά, μέτρια, ή γρήγορα, ανάλογα με το πώς παίζει ο διδάσκων. Όταν αυτός παίζει αργά, τα παιδιά γίνονται ελέφαντες που περπατούν κουνώντας τις προβοσκίδες τους, όταν παίζει σε μέτριο τέμπο, γίνονται στρατιώτες που κάνουν παρέλαση κι όταν παίζει γρήγορα, γίνονται σκιουράκια που τρέχουν φοβισμένα.

«Όταν η μουσική που ακούτε είναι γρήγορη πρέπει να κινείστε γρήγορα, όταν είναι αργή, πρέπει να κινείστε αργά»: Έχουμε δύο ηχογραφήσεις μουσικών κομματιών με αντιθετικά τέμπο, όπως τα «Παντομίμα» και «Κωμικοί», από το έργο «Οι κωμικοί» (The comedians) του Kabalevsky. Μπορούμε βέβαια να χρησιμοποιήσουμε οποιαδήποτε δύο κομμάτια που έχουν το ένα γρήγορο και το άλλο αργό τέμπο. Παίζουμε εναλλάξ τα δύο κομμάτια και ζητούμε από τα παιδιά να κινηθούν ανάλογα. Ο διδάσκων μπορεί να συμμετέχει στην κίνηση, υποδεικνύοντας στα παιδιά ότι, όταν η μουσική είναι γρήγορη κινούμαστε γρήγορα, όταν η μουσική είναι αργή, κινούμαστε αργά. Μπορούμε να έχουμε ηχογραφήσει

μια ακολουθία από αποσπάσματα των δυο αυτών έργων που εναλλάσσονται, έτσι ώστε να μη χρειάζεται να χειριζόμαστε δύο ηχητικές πηγές, προκειμένου να διενεργήσουμε τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Μάθημα 4

Απόδοση της ρυθμικής αγωγής (τέμπο) και των μεταβολών της με τραγούδι και εκτέλεση σε όργανα

Διεύθυνση μουσικών συνόλων

«**Διεύθυνση χορωδίας**»: Ο διδάσκων τραγουδά με τα παιδιά ένα γνωστό τραγούδι. Τα παιδιά είναι η χορωδία και ο διδάσκων είναι ο διευθυντής της χορωδίας (μαέστρος), που με τις κινήσεις του καθοδηγεί πόσο αργά ή γρήγορα πρέπει να τραγουδά η χορωδία. Το ρόλο μαέστρου μπορούν αργότερα να αναλάβουν και μαθητές.

«**Διεύθυνση ορχήστρας**»: Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και με ορχήστρα. Τα παιδιά παίζουν μικρά κρουστά όργανα στον παλμό ενός τραγουδιού. Ο μαέστρος διευθύνει την ορχήστρα και προκαλεί αλλαγές στη ρυθμική αγωγή (τέμπο) τις οποίες η ορχήστρα πρέπει να ακολουθήσει. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να διενεργηθεί με τα παιδιά της τάξης μοιρασμένα σε δύο ομάδες, τη χορωδία και την ορχήστρα. Το ρόλο του μαέστρου μπορούν και εδώ να αναλάβουν οι μαθητές.

Σημείωση: Η ίδια δραστηριότητα μπορεί επίσης να διενεργηθεί και με εκτέλεση στα όργανα ρυθμικών μοτίβων που τα παιδιά έχουν ήδη διδαχθεί.

«**Κινητική απόδοση παραμυθιού**»: Όταν τα παιδιά εξοικειωθούν με την αργή και γρήγορη κίνηση, ο διδάσκων μπορεί να διενεργήσει μια δραστηριότητα κινητικής απόδοσης ενός ανάλογου παραμυθιού. Ο διδάσκων αφηγείται αργά το παρακάτω παραμύθι αφήνοντας κενά, στη διάρκεια των οποίων τα παιδιά αναπαριστούν την κίνηση των προσώπων του παραμυθιού. Μπορεί επίσης, στα κενά αυτά όπου θα λαμβάνει χώρα η κίνηση των παιδιών, να παίζει ρυθμικά σε διάφορα κρουστά όργανα, με τέτοια ρυθμική αγωγή (τέμπο), που να υποδεικνύει και την ταχύτητα της κίνησης των προσώπων του παραμυθιού.

«Τα γενέθλια του λιονταριού»

Μια φορά κι έναν καιρό, σε έναν τόπο, όχι πολύ μακριά από εδώ, γεμάτο πλατάνια και ρυάκια που κατέβαζαν δροσερό νερό από τα βουνά, ζούσε ένας γέροντας που τα χρόνια είχαν βαρύνει την πλάτη του και το περπάτημά του. Είχε άσπρα μαλλιά και κάτασπρη γενειάδα και από το ρυτιδωμένο πρόσωπό του ξεπρόβαλλαν δυο καλοσυνάτα μάτια, γεμάτα λάμψη και χαρά. Περπατούσε αργά, πολύ αργά, γιατί τα πόδια του είχαν και αυτά γεράσει και πονούσαν.

Ξύπνησε λοιπόν μια μέρα πολύ νωρίς το πρωί. Είχε σκοπό να κατέβει στο χωριό για να κάνει ένα σωρό δουλειές. Ξύπνησε λοιπόν, κάθισε αργά στο κρεβάτι του, τέντωσε το κορμί του, έβαλε τη μία παντόφλα, έβαλε και την άλλη, στήριξε καλά τα πόδια του στο πάτωμα και σηκώθηκε. Περπάτησε αργά, ένα βήμα εδώ, ένα βήμα εκεί και έφτασε στη βρύση. Έριξε αργά νερό στο πρόσωπό του, σκουπίστηκε με την κάτασπρη πετσέτα του, και ύστερα έπιασε τη χτένα του. Μια σκουρόχρωμη χτένα από τότε που ήταν νέος, και χτένισε αργά τα λιγοστά άσπρα μαλλιά του. Περπάτησε αργά ως την πόρτα, πήρε το μπαστούνι του, έβαλε και το καπέλο του και έκλεισε αργά πίσω του την πόρτα.

τα παιδιά μιμούνται το αργό περπάτημα του παππού.

τα παιδιά αποδίδουν με παντομίμα τις σχετικές κινήσεις στο τέλος κάθε πρότασης αυτής της παραγράφου.

Έξω, η μέρα ήταν πανέμορφη. Ο ουρανός καταγάλανος και ο ήλιος λαμπερός φώτιζε το πρόσωπό του. Αμέσως τον κατάλαβε ο σκύλος του, που έτρεξε από μακριά, γρήγορος σαν τον άνεμο, τον πλησίασε και χοροπηδούσε από τη χαρά του, μια εδώ και μια εκεί, έτρεχε μακριά και ύστερα πήγαινε πάλι κοντά του.

Τα παιδιά αποδίδουν τις γρήγορες κινήσεις του σκύλου.

Είχε καταλάβει ότι θα κατέβαιναν κάτω στο χωριό. Έτρεχε λοιπόν ο σκύλος μια μπροστά και μία πίσω

Τα παιδιά αποδίδουν

και πίσω του ο γέροντας αργά, με το μαστούνι του

Τα παιδιά αποδίδουν

Το μονοπάτι ήταν πανέμορφο, ένα δρομάκι με δέντρα στις δυο μεριές, όλο μυρωδιές και χρώματα από τα λουλούδια τριγύρω. Ξάφνου, πίσω από ένα θάμνο, ξεπετάχτηκε μια ολόκληρη οικογένεια από λαγουδάκια. Πηδούσαν γρήγορα μια εδώ και μια εκεί, γεμάτα χαρά, γιατί πήγαιναν στη γιορτή του δάσους.

Τα παιδιά αποδίδουν τις γρήγορες κινήσεις της οικογένειας των λαγών.

«Μα ναι, σήμερα είναι τα γενέθλια του λιονταριού», σκέφτηκε ο γέροντας, «και όλα τα ζώα του δάσους θα είναι καλεσμένα στη λαμπρή γιορτή του». Χοπ χοπ, χοπ χοπ, χοπ χοπ από δω, χοπ χοπ, χοπ χοπ, χοπ χοπ από εκεί, χοροπηδούσαν ενθουσιασμένα τα λαγουδάκια στον κατήφορο

Τα παιδιά αποδίδουν ζανά.

Πιο κάτω, στην άλλη μεριά του μονοπατιού, ξεπρόβαλε μέσα από τα χόρτα μια πανέμορφη καταπράσινη χελώνα. «Πού πας κυρα-χελώνα;», τη ρώτησε ο γέροντας. «Μήπως πας κι εσύ στη γιορτή;» «Καλά το κατάλαβες, παππούλη» είπε η χελώνα και τον ρώτησε «Εσύ πού πας;». «Πάω στο χωριό να αγοράσω ψωμί και λάδι». «Άντε,

Τα παιδιά αποδίδουν την αργή κίνηση της χελώνας.

καλό δρόμο», του είπε η χελώνα και συνέχισε αργά το δρόμο της για τη γιορτή. Τσούκου, τσούκου τσούκου, τσούκου αργά, με την κοιλιά της να ακουμπά στο χώμα και το σπιτάκι της στη ράχη, πήρε το μονοπάτι αργά και υπομονετικά

Πέρασε δίπλα από έναν μεγάλο αγκαθωτό θάμνο, χαιρέτησε το φίδι που ετοιμαζόταν και αυτό, και συνέχισε

Στο δρόμο, άκουγες παντού «καλημέρα», «έτοιμοι για τη γιορτή», «Θα σας δούμε εκεί», και άλλα τέτοια... Τα πουλιά γεμάτα ενθουσιασμό πετούσαν από κλαδί σε κλαδί, θαρρείς και έκαναν αγώνες ποιο θα φτάσει πρώτο στο πιο ψηλό κλωνάρι των δέντρων

Ύστερα, άνοιγαν καλά τα φτερά τους και πετούσαν ψηλά, έσκιζαν το γαλανό ουρανό, έκαναν βουτιές στον αέρα και σηκώνονταν πάλι ψηλά.

Έπρεπε να σιγουρευτούν ότι όλοι στο δάσος ήξεραν για τη μεγάλη γιορτή και είχαν ήδη ξεκινήσει για εκεί. Κάποια στιγμή, ακούστηκε μέσα από μια σπηλιά ένα δυνατό ροχαλητό... «Χρρρρ, φςςς, χρρρρ, φςςςς...». Η μεγάλη αρκούδα κοιμόταν ακόμη. «Πώς έγινε αυτό», αναρωτήθηκαν τα πουλιά. «Μάλλον θα ξενύχτησε και δεν μπορεί να ξυπνήσει. Πρέπει να την ξυπνήσουμε, πρέπει οπωσδήποτε να έρθει στη γιορτή. Θα βγάλει και λόγο προς τιμή του λιονταριού». Τρέχουν λοιπόν τα πουλιά χτυπώντας γρήγορα τα φτερά τους, κατεβαίνουν και στέκονται μπροστά στην είσοδο της σπηλιάς.

«Ξύπνα καλέ αρκούδα, θα χάσεις τη γιορτή», φώναζαν όλα μαζί και ξύπνησαν την αρκούδα. Αυτή, ξαφνιασμένη σηκώθηκε και καθώς άρχισε

Τα παιδιά αποδίδουν με παντομίμα.

Απόδοση του γρήγορου πετάγματος των πουλιών.

Απόδοση των κινήσεων των πουλιών.

Τα παιδιά αποδίδουν.

Απόδοση της αργής και βαριάς κίνησης της αρκούδας.

να περπατάει με τα χοντρά μεγάλα πόδια της, σείονταν ολόκληρη η σπηλιά. Μπαμ, μπουμ, μπαμ, μπουμ και έτρεμε η γη κάτω από τα πόδια της.

«Ευχαριστώ που με ξυπνήσατε», είπε στα πουλιά. «Πηγαίνετε εσείς και έρχομαι κι εγώ», τους είπε. Τα πουλιά άνοιξαν τα φτερά τους και πέταξαν γρήγορα προς το ξέφωτο όπου θα γινόταν η γιορτή.

Η αρκούδα κοιτάχτηκε στον καθρέφτη, έδειχνε μια χαρά. Ήταν έτοιμη. Βγήκε από τη σπηλιά, και μπαμ το ένα πόδι αργά και βαριά, μπουμ το άλλο, μπαμ και μπουμ, μπαμ και μπουμ, περήφانه και καμαρωτή πήρε και αυτή το μονοπάτι για τη γιορτή.

Έτρεμε όλη η γη σε κάθε βήμα της και σείονταν τα δέντρα.

Στο δρόμο, συνάντησε και άλλους βιαστικούς που είχαν καθυστερήσει και τώρα έτρεχαν να προλάβουν. Την αλεπού, που είχε βήμα γοργό και πήγαινε καμαρωτά.

Τα σκιουράκια που χοροπηδούσαν βιαστικά.

Και τα ελάφια, που έτρεχαν ανάλαφρα, γεμάτα χάρη.

Σε λίγο, όλοι ήταν στο ξέφωτο, έτοιμοι για τη γιορτή. Τα πάντα ήταν στολισμένα, και το λιοντάρι γεμάτο χαρά περίμενε τους καλεσμένους του. Θα ήταν σίγουρα τα πιο όμορφα γενέθλια. Οι μουσικοί και όλοι οι καλεσμένοι άρχισαν να παίζουν και να τραγουδούν «Να ζήσεις λιοντάρι και χρόνια πολλά, μεγάλος να γίνεις με άσπρα

Απόδοση κίνησης πουλιών.

Απόδοση κίνησης.

Απόδοση κίνησης με μεγαλύτερη έμφαση.

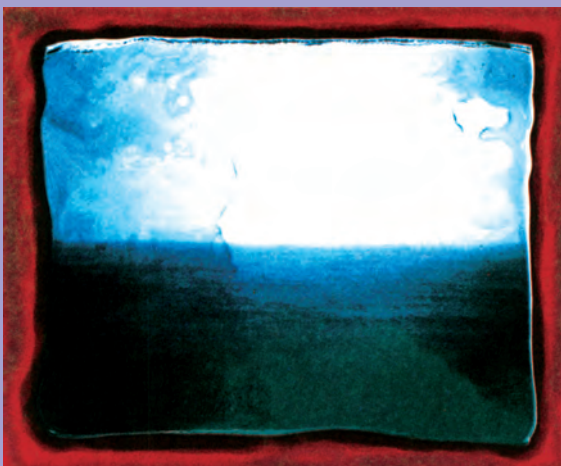
Απόδοση κίνησης της αλεπούς.

Απόδοση της κίνησης των σκίουρων.

Απόδοση της κίνησης των ελαφιών.

Τα παιδιά τραγουδούν το γνωστό τραγουδάκι των γενεθλίων.

μαλλιά. Παντού να σκορπίζεις της γνώσης το φως
και όλοι να λένε ‘να ένας σοφός’»

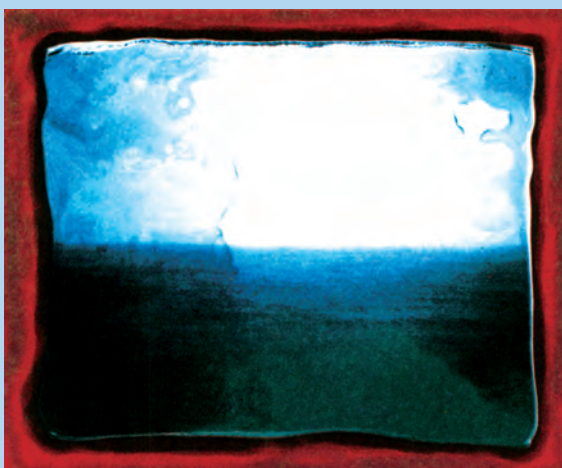
*Ρυθμική Αγωγή
(χρόνος - τέμπο)*

Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Διάρκεια

Μουσικοκινητική

Αγωγή

Μάθημα 1

Οι ήχοι δεν διαρκούν όλοι το ίδιο. Άλλοι διαρκούν περισσότερο και άλλοι λιγότερο. Θα πρέπει ο διδάσκων να ασκήσει τα νήπια, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν τη μεγαλύτερη και τη μικρότερη διάρκεια ήχων. Συγκεκριμένη απεικόνιση της διάρκειας του ήχου δεν δίνεται, πρέπει να τη ζωγραφίσουν σιγά - σιγά τα νήπια.

Ήχοι με διαφορετική διάρκεια

Παιχνίδια

Το μαντήλι: Ο διδάσκων κρατά στα χέρια του ένα μαντήλι και το πετά προς τα πάνω (Εικ. 1). Κάθε φορά που το μαντήλι φεύγει από τα χέρια του διδάσκοντα, τα νήπια θα πρέπει να φωνάζουν ή να παίζουν τα μουσικά όργανα που κρατούν στα χέρια τους. Όταν ο διδάσκων πιάνει το μαντήλι, τα παιδιά σταματούν. Ο διδάσκων πετά το μαντήλι άλλοτε ψηλά και άλλοτε χαμηλά.

Εικόνα 1

Τα ονόματα: Τα νήπια σχηματίζουν κύκλο στον οποίο συμμετέχει και ο διδάσκων. Στα χέρια τους κρατούν από ένα όργανο. Ο διδάσκων λέει το όνομά του

και ταυτόχρονα χτυπά τα χέρια του για όσο χρόνο διαρκεί η εκφορά του ονόματός του. Στη συνέχεια κάθε νήπιο με τη σειρά του επαναλαμβάνει ό,τι έκανε ο διδάσκων, δηλαδή λέει το όνομά του και ταυτόχρονα παίζει το οργανάκι που κρατάει στα χέρια του όσο χρόνο διαρκεί η εκφορά του δικού του ονόματος.

Τα όργανα: Τρία νήπια πάνε στην άκρη της αίθουσας, το ένα πλάι στο άλλο, κρατώντας από ένα όργανο. Το πρώτο κρατά ξυλάκια, το δεύτερο ταμπουρίνο και το τρίτο τρίγωνο. Τα παιδιά τοποθετούνται ελεύθερα στο χώρο και η εξέλιξη του παιχνιδιού είναι η ακόλουθη: όταν, μετά από υπόδειξη του διδάσκοντα, αρχίσει να παίζει το παιδί με τα ξυλάκια, τότε τα παιδιά της τάξης τρέχουν. Όταν παίζει το παιδί με το ταμπουρίνο τα υπόλοιπα παιδιά παραμένουν στη θέση τους. Τέλος, όταν παίζει το παιδί με το τρίγωνο, τότε τα παιδιά, ακίνητα, στέκονται στο ένα πόδι, ανοίγουν τα χέρια τους και παριστάνουν το αεροπλάνο.

Τα χέρια που ακούν: Ο διδάσκων φτιάχνει μια ομάδα από παιδιά που κρατούν στα χέρια τους από ένα μουσικό όργανο. Τα παιδιά της ομάδας κάθονται κάτω, το ένα πλάι στο άλλο, σε μια ευθεία. Τα υπόλοιπα παιδιά κάθονται απέναντί τους. Το πρώτο παιδί της ομάδας παίζει το όργανο που κρατά π.χ. το τρίγωνο. Τα παιδιά απέναντι σηκώνουν ψηλά τα χέρια τους όση ώρα διαρκεί ο ήχος του οργάνου. Στη συνέχεια παίζει το παιδί που κρατά το ταμπουρίνο. Τα παιδιά σηκώνουν και κατεβάζουν αμέσως τα χέρια τους, γιατί ο ήχος από το όργανο έχει πολύ μικρή διάρκεια. Το παιχνίδι συνεχίζεται με τα παιδιά να σηκώνουν τα χέρια τους όση ώρα ακούγεται ο ήχος από κάποιο όργανο της ομάδας, ενώ τα χέρια κατεβαίνουν, όταν ο ήχος σταματά.

Μάθημα 2

Μίμηση ρυθμικών κινήσεων

Το παιχνίδι

Η εναλλαγή των ήχων με διαφορετική διάρκεια μας δημιουργεί τους διάφορους ρυθμούς. Ο πιο απλός ρυθμός είναι αυτός που προέρχεται από συνεχείς ισόχρονους ήχους, π.χ. οι ήχοι του ρολογιού τακ - τακ - τακ ... Η μίμηση των ρυθμικών κινήσεων

Εικόνα 2

στοχεύει στο να βιώσουν τα νήπια το ρυθμό. Ο διδάσκων μπορεί να ασκήσει τα παιδιά στο ρυθμό με μια σειρά από παιχνίδια.

Για να αρχίσει να γίνεται κατανοητή η ρυθμική κίνηση των ποδιών τους, τα νήπια περπατούν όπως περπατά η πάπια ή ο λαγός ή το άλογο η γάτα κ.λπ. (Εικ. 2).

Για τη ρυθμική κίνηση των χεριών τους μιμούνται το πέταγμα της πεταλούδας ή το πέταγμα του γλάρου (Εικ. 3)

Εικόνα 3

ή της μέλισσας (Εικ. 4). Ανάλογη άσκηση μπορεί να γίνει με τη μίμηση της κίνησης του πριονίσματος ενός ξύλου (Εικ. 5) ή του καρφώματος ενός καρφιού.

Εικόνα 5

Εικόνα 4

Για τη ρυθμική κίνηση του κεφαλιού τους μπορεί να ζητήσει από τα νήπια ο διδάσκων να μιμηθούν τον τρόπο που ένα πουλί τσιμπά τους σπόρους (Εικ. 6).

Εικόνα 7

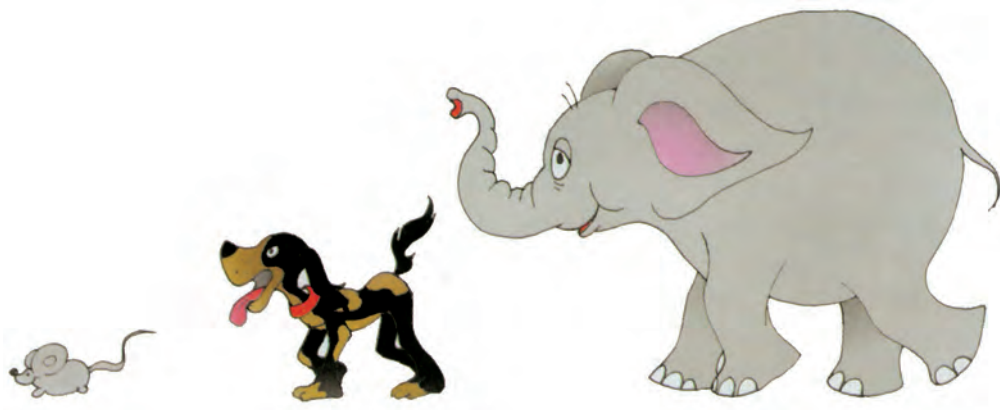
Εικόνα 6

Για τη ρυθμική κίνηση του σώματός τους μπορεί να ζητηθεί από τα παιδιά να μιμηθούν την κίνηση ενός σκουληκιού ή το λιώσιμο ενός κεριού (Εικ. 7) ή το μεγάλωμα ενός δέντρου (Εικ. 8).

Εικόνα 8

Ο διδάσκων κτυπά το ταμποурίνο αργά και δυνατά όπως περπατάει ο ελέφαντας ή λίγο πιο γρήγορα όπως το σκυλάκι ή πιο γρήγορα όπως το ποντικάκι δείχνοντας ταυτόχρονα και τη φωτογραφία των ζώων (Εικ. 9). Τα νήπια τραγουδούν ή ακούν μια μουσική από CD, μαγνητόφωνο, ραδιόφωνο κτλ. και χτυπούν παλαμάκια ή περπατούν όπως ο ελέφαντας ή το σκυλάκι ή το ποντικάκι ανάλογα με την εικόνα που τους έχει εμφανίσει ο διδάσκων.

Εικόνα 9

Επίσης μπορούν να κινηθούν πολύ αργά όπως ο γέρος ο παππούς ή πιο γρήγορα όπως ο μπαμπάς ή πολύ γρήγορα όπως το παιδί. Τα νήπια χωρίζονται σε δύο ομάδες. Ένα νήπιο από την πρώτη ομάδα παίζει αργά και τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας του κινούνται αργά σαν τον παππού. Ένα άλλο νήπιο από τη δεύτερη ομάδα παίζει με τα ξυλάκια πιο γρήγορα και τα παιδιά της δικής του ομάδας κινούνται όπως περπατάει ο μπαμπάς. Οι ομάδες μπορούν να κινούνται διαδοχικά ή και ταυτόχρονα.

Μάθημα 3

Προετοιμασία του ρυθμού

Προϋπόθεση της επιτυχίας των ρυθμικών παιχνιδιών είναι η προσοχή των νηπίων, η μνήμη και παρατηρητικότητα τους και άρα η άμεση επικοινωνία τους με το διδάσκοντα. Οι παρακάτω δραστηριότητες έχουν ως στόχο την ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων.

Ο διδάσκων ανοίγει τα χέρια του σε έκταση και λέει στα παιδιά να χτυπούν παλαμάκια μαζί του μία φορά όλοι μαζί (ούτε πιο γρήγορα ούτε πιο αργά) αλλιώς θα χάσουν. Μετά από μερικές προσπάθειες των νηπίων ο διδάσκων προσποιείται ότι θα χτυπήσει παλαμάκια, τα παιδιά ξεγελιούνται και χάνουν. Το παιχνίδι αποκτά ενδιαφέρον και τα παιδιά, για να μη χάσουν, προσέχουν όλο και περισσότερο.

Ο διδάσκων έχει στο υλικό του αρθρωτά ανθρωπάκια. Το ένα το κρατάει και το χρησιμοποιεί σαν πρότυπο και τα υπόλοιπα τα μοιράζει στα παιδιά. Δίνει στο πρότυπο μια κίνηση και ζητά από τα παιδιά να τοποθετήσουν τα ανθρωπάκια τους όπως και το δικό του.

Μια παραλλαγή του παιχνιδιού: Ένα παιδί κάνει μια φιγούρα, μια γκριμάτσα και όλα τα υπόλοιπα το μιμούνται. Μπορούν όλα τα νήπια, με τη σειρά, να πάρουν μια «περίεργη» στάση ως πρότυπα και τα υπόλοιπα να τη μιμηθούν (Εικ. 10).

Ο διδάσκων κρατά ένα οργάνο και παίζει κάτι πολύ απλό σ' αυτό. Μετά ζητά από τα παιδιά να επαναλάβουν αυτό που έπαιξε χτυπώντας παλαμάκια. Επειδή τα νήπια δυσκολεύονται να συντονίσουν την απάντησή τους, ο διδάσκων τα βοηθά. Όταν θα κάθεται, αυτά θα ακούν, ενώ, όταν θα σηκώνεται (και θα πρέπει να σηκώνεται έντονα και απότομα) τότε θα απαντούν.

Εικόνα 10

Μάθημα 4

Η ισόχρονη κίνηση

Τα παιδιά κατανοούν το ρυθμό και μέσα από προκαθορισμένες κινήσεις. Ο διδάσκων ζωγραφίζει στο πάτωμα γραμμές παράλληλες και σε ίση απόσταση τη μια από την άλλη (25 - 30 cm). Ονομάζει αυτή τη ζωγραφιά «γέφυρα» και τους λέει ότι από κάτω περνά ο ποταμός. Θα πρέπει τα παιδιά να περάσουν από τη μια μεριά της γέφυρας στην άλλη, χωρίς να πατήσουν τις γραμμές. Θα κάνουν δε ένα νέο βήμα, όταν θα ακούσουν από το διδάσκοντά τους να παίζει έναν ήχο στο ταμπουρίνο.

Ο διδάσκων δίνει στα παιδιά μπάλες (μεγάλες και καλοφουσκωμένες όσο είναι δυνατό) και τους ζητά να παίξουν με αυτές κτυπώντας τις στο πάτωμα. Η κίνηση όλου του σώματος των παιδιών στην προσπάθειά τους να παίξουν τη μπάλα θα είναι ρυθμική.

Ο διδάσκων παίζει μια μπάλα κτυπώντας την στο πάτωμα και ζητά από τα παιδιά να μιμηθούν - φωνάξουν τον ήχο της μπάλας, όταν κτυπά στο πάτωμα. Αν το παιχνίδι του διδάσκοντα γίνει ρυθμικό, τότε ρυθμικά θα φωνάζουν και τα νήπια. Με τον τρόπο αυτό ο διδάσκων μπορεί να συνοδεύσει ένα τραγούδι χτυπώντας τη μπάλα και προτρέποντας τα νήπια να παίξουν παλαμάκια μαζί με τα δικά του χτυπήματα. Αν τα χτυπήματά του είναι ρυθμικά, τότε ρυθμικά θα είναι και τα χτυπήματα των νηπίων.

Χαράζουμε - ζωγραφίζουμε μια μεγάλη ευθεία γραμμή στην αυλή του νηπιαγωγείου. Τα νήπια από τη μια πλευρά της γραμμής (χωρίς να την πατάνε) το ένα δίπλα στο άλλο, κοιτάζουν απέναντί τους το διδάσκοντά τους. Όταν ο διδάσκων κτυπήσει το ταμπουρίνο, όλα τα νήπια κάνουν ένα πηδηματάκι προς τα εμπρός. Όταν κτυπήσει για δεύτερη φορά, τα νήπια θα κάνουν πηδηματάκι προς τα πίσω. Το παιχνίδι συνεχίζεται, ενώ τα νήπια κάνουν πηδήματα μπροστά - πίσω.

Προκειμένου να συνειδητοποιηθεί η ανεξάρτητη κίνηση κάθε μέλους του σώματος, τα παιδιά παίζουν το παιχνίδι του μάγου. Από το κασετόφωνο ακούγεται μουσική. Τα παιδιά κινούνται στο χώρο ελεύθερα, στο ρυθμό της μουσικής. Ένα

ή δυο από αυτά κρατούν στο χέρι τους ένα ραβδάκι και γίνονται μάγοι. Όταν ο διδάσκων σταματήσει τη μουσική, όλα τα παιδιά είναι υποχρεωμένα να μείνουν ακίνητα μέχρι να τα αγγίξει ένας μάγος με το μαγικό ραβδί σε κάποιο σημείο του σώματός τους π.χ. στο χέρι, πόδι, κεφάλι κ.λπ.. Με το άγγιγμα του μάγου το παιδί είναι υποχρεωμένο να κινεί το μέλος του σώματός του που άγγιξε ο μάγος μέχρι να ξαναρχίσει η μουσική. Τότε τα παιδιά ελευθερώνονται, ξαναρχίζουν να κινούνται στο ρυθμό της μουσικής και το παιχνίδι επαναλαμβάνεται. Έτσι μαθαίνουν ότι μπορεί να κινηθεί ένα μέλος του σώματος π.χ. το χέρι, ανεξάρτητα, χωρίς να κινείται όλο το σώμα.

Μάθημα 5

Για τη διδασκαλία του ρυθμού, στη μουσική, τα νήπια είναι απαραίτητο να γνωρίσουν τα φθογγόσημα και την αξία τους. Η διδασκαλία τους και η κατανόησή τους από τα νήπια είναι δύσκολη, εφ' όσον πρέπει να κατανοήσουν έννοιες μαθηματικές και μάλιστα πολλές φορές κλασματικές, όπως τη μονάδα μέτρησης, τη διαίρεση της μονάδας ή και το διπλασιασμό της. Παρ' όλα αυτά τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν αυτές τις μουσικές αξίες, αρκεί να τις προσεγγίσουν αβίαστα, βιωματικά και με όλες τους τις αισθήσεις.

Τέταρτο

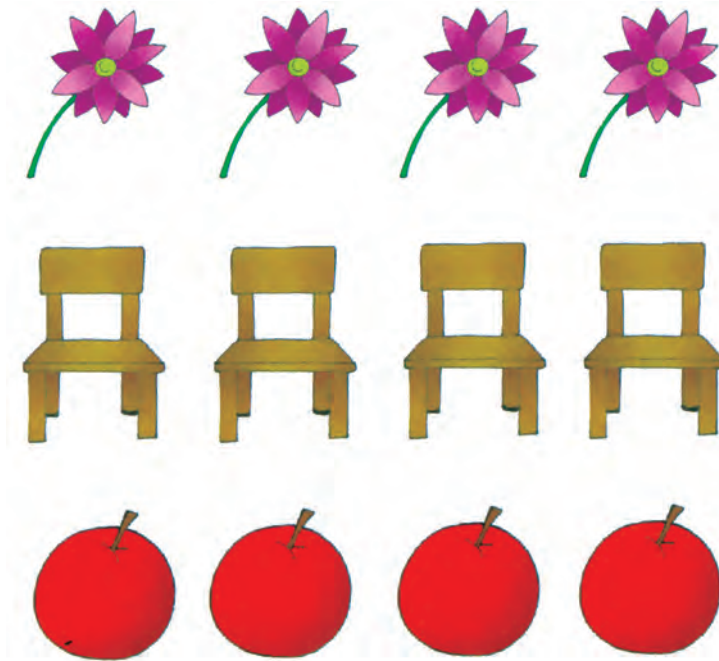
Ο διδάσκων χρησιμοποιεί για το παιχνίδι ένα μαθητή της τάξης π.χ. το Νίκο και του ζητά να περπατήσει όπως όταν πηγαίνει βόλτα. Ο Νίκος περπατάει και, όπως είναι φυσικό, τα πόδια του κινούνται ρυθμικά. Ο διδάσκων χτυπά το ταμπουρίνο στο ρυθμό των ποδιών του Νίκου.(Εικ. 11). Ενώ η δραστηριότητα συνεχίζεται ο διδάσκων κοιτάζοντας τα πόδια του Νίκου ρωτά τα παιδιά της τάξης: «*πώς κτυπάω το ταμπουρίνο;*» Τα παιδιά του απαντούν: «*όπως περπατά ο Νίκος*». Στη συνέχεια ο διδάσκων ζητά από δυο τρία παιδιά να τον συνοδεύσουν, δηλαδή να κάνουν ό,τι κάνει και αυτός: να κοιτάνε τα πόδια του Νίκου και να παίζουν παλαμάκια. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρις ότου μπουν σταδιακά όλα τα παιδιά στην ομάδα του διδάσκοντα. Ο Νίκος, οδηγός της δραστηριότητάς μας,

Εικόνα 11

δεν καταπιέζεται, διότι περπατάει ελεύθερα, έτσι όπως πάει βόλτα. Αλλά και τα υπόλοιπα παιδιά με άνεση θα παίξουν παλαμάκια το ρυθμό που μας δίνει με την κίνησή του ο Νίκος. Διότι το ρυθμό αυτό τον ακούν βέβαια από το όργανο που κρατά ο διδάσκων, αλλά ακόμα περισσότερο (πράγμα που είναι ουσιώδες στη δραστηριότητά μας) τον αισθάνονται παρατηρώντας τα πόδια του Νίκου.

Η δραστηριότητα αυτή επαναλαμβάνεται. Σε κάποια στιγμή ο διδάσκων αφήνει τα παιδιά να κτυπούν παλαμάκια ρυθμικά και αυτή κάνει στον πίνακα με κιμωλία, ακολουθώντας το ρυθμό των παιδιών, τέσσερις κάθετες γραμμές.

Εικόνα 12

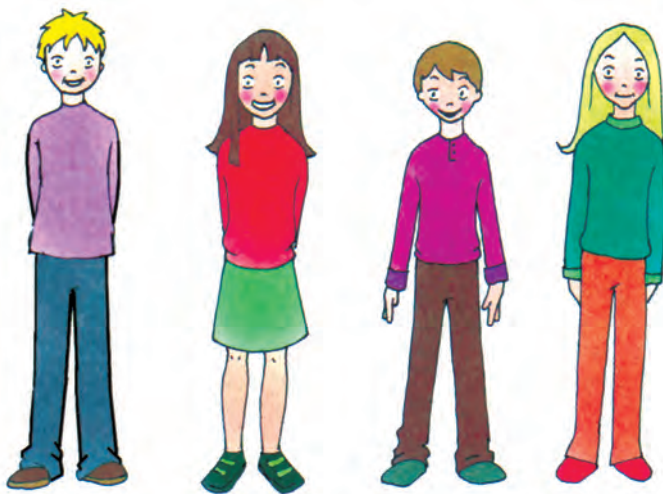
Σταματά τη δραστηριότητα και ρωτά τους μαθητές του τι ζωγράφισε. Τα παιδιά θα απαντήσουν «γραμμούλες». Ερώτηση: «και αυτές οι γραμμούλες σαν τι ήταν;» Απάντηση: «σαν το περπάτημα του Νίκου». Τότε ο διδάσκων τους λέει: «ελάτε να διαβάσετε με τα χέρια σας, κτυπώντας παλαμάκια, τη ζωγραφική μου».

Για να διαβαστεί σωστά η ζωγραφική του από τα παιδιά ο διδάσκων τους εξηγεί ότι, για να αρχίσουν, θα πρέπει να ακούσουν πρώτα το πρόσταγμα «πάμε». Το «πάμε» το λέει πάντοτε ο διδάσκων πριν από κάθε ρυθμική ανάγνωση, ρυθμικά όπως: «ένα, δύο, τρία πάμε». Αυτό το πρόσταγμα επιβάλλεται, επειδή τα παιδιά

πρέπει να προετοιμάζονται για τη ρυθμική ανάγνωση. Αντίθετα, αν αρχίσουμε να διαβάζουμε κατ' ευθείαν, τότε άλλα παιδιά θα αρχίσουν να διαβάζουν πιο γρήγορα και άλλα πιο αργά. Ακόμα πρέπει να δείχνει στα παιδιά τη ζωγραφική κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης. Τα παιδιά θα πρέπει να χτυπήσουν τόσες φορές όσες και οι γραμμούλες. Τη ζωγραφική τα παιδιά μπορούν να τη διαβάσουν και με τα πόδια τους, κτυπώντας τα κάτω, και με το στόμα τους, φωνάζοντας τη συλλαβή «τα».

Μπορούν όμως να διαβάσουν συγχρόνως με τα χέρια, με τα πόδια και με το στόμα.

Για τη συνέχεια της δραστηριότητάς μας αντιστρέφουμε τους ρόλους διδάσκοντα και παιδιών. Δηλαδή ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να ακούσουν και να δουν μερικά δικά του βήματα (βαριά για να ακούγονται) και να ζωγραφίσουν. Επισημαίνεται ότι εκείνος για τα βήματα του Νίκου ζωγράφισε γραμμές, αυτά μπορούν να ζωγραφίσουν τα βήματά του με παύλες, τελείες, κουλουράκια, πόδια, σπίτια κ.λπ. Ο διδάσκων δέχεται ό,τι και να του ζωγραφίσουν τα παιδιά. Δεν απορρίπτει τη ζωγραφική όσα και να είναι τα σχήματα. Παίρνει τις ζωγραφικές μία μία, τις δείχνει στους μαθητές και τις διαβάζουν όλοι μαζί. Αυτό όμως που είναι αξιο παρατήρησης και απόδειξη του πόσο μέχρι στιγμής τα παιδιά έχουν κατανοήσει την ισόχρονη κίνηση του βαδίσματος είναι ότι τα σχήματα στη ζωγραφική τους, ό,τι και να είναι αυτά, θα είναι σε ίσες μεταξύ τους αποστάσεις, ως απεικόνιση των ισόχρονων κτυπημάτων του ρυθμού. Όπως και τα παιδιά, έτσι και ο διδάσκων μπορεί να παρουσιάσει τη δική του ζωγραφική π.χ. μια καρτέλα με τέσσερα κόκκινα τριαντάφυλλα ή μήλα ή καρέκλες (Εικ. 12) ή να σηκώσει τέσσερα παιδιά όρθια (Εικ. 13) το ένα δίπλα

Εικόνα 13

στο άλλο ζητώντας από τα υπόλοιπα να του διαβάσουν τη ζωντανή εικόνα. Όταν ο διδάσκων δίνει μια εικόνα, είναι πολύ καλό να έχει ζωγραφίσει τέσσερα σχήματα πάνω σε αυτή, διότι τότε η εικόνα μας δίνει ένα τετραμερές μέτρο. Αν τα παιδιά

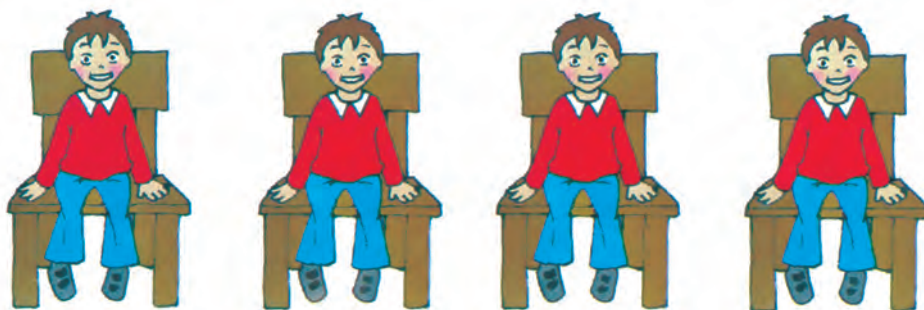
στις δικές τους εικόνες μας δώσουν περισσότερα ή λιγότερα των τεσσάρων σχημάτων, αυτό δεν είναι λάθος.

Τώρα τα παιδιά μπορούν να διαβάσουν ρυθμικά ό,τι είναι συμμετρικά τοποθετημένο στο χώρο, μέσα και έξω από την αίθουσα. Επίσης μπορούν να διακοσμήσουν ρυθμικά την τάξη τους. Μια από τις πολλές εικόνες που μπορούν να δοθούν στα παιδιά είναι η εικόνα που περιλαμβάνει τα μουσικά σύμβολα. Ποτέ όμως δεν επιμένουμε σ' αυτήν.

Μάθημα 6

Η παύση του τετάρτου

Ο διδάσκων τοποθετεί τέσσερα παιδιά πάνω σε καρέκλες (Εικ. 14). Σε κάθε καρέκλα κάθεται ένα παιδί. Τα παιδιά μπορούν να διαβάσουν την εικόνα του

Εικόνα 14

διδάσκοντά τους με τα χέρια, τα πόδια ή το στόμα ή και με τα τρία μαζί. Στη συνέχεια ο διδάσκων απομακρύνει ένα παιδί από μια καρέκλα, που τώρα μένει κενή, και ζητά να διαβάσουν πάλι την εικόνα. Καθώς θα διαβάζουν τα παιδιά, άλλα από αυτά θα σιωπήσουν στην κενή καρέκλα και άλλα θα κτυπήσουν. Θα δοθεί τότε η ευκαιρία για συζήτηση ως προς το αν θα πρέπει να κτυπήσουμε στην κενή καρέκλα. Η συζήτηση θα καταλήξει στο ότι δεν πρέπει. Ο διδάσκων στη συνέχεια δικαιολογεί γιατί έφυγε το παιδί από την καρέκλα του: «στην καρέκλα αυτή έχει κάνει το σπιτάκι του ένα φιδάκι». Ταυτόχρονα παρουσιάζει μια καρτέλα με το φιδάκι (Εικ. 15), που είναι από πλευράς σχήματος η παραλλαγή της παύσης του

Εικόνα 15

τετάρτου. Τοποθετεί την καρτέλα στην κενή καρέκλα και λέει στα παιδιά ότι το φιδάκι κοιμάται.

Γι' αυτό όταν διαβάζουμε την εικόνα μας, θα πρέπει να προσέχουμε να περνάμε από το σπιτάκι του φιδιού με πολλή ησυχία για να μην το ξυπνήσουμε. Τα παιδιά διαβάζουν τώρα την εικόνα και προσέχουν να μην κτυπήσουν στη θέση του φιδιού και το ξυπνήσουν. Ο διδάσκων μπορεί να κτυπήσει εσκεμμένα στη θέση αυτή, με σκοπό οι μαθητές να επισημάνουν το λάθος του. Τότε εκείνος βρίσκει την ευκαιρία να ζητήσει από τα παιδιά να προφέρουν το σ... π.χ. όταν περνούν από το σπίτι του φιδιού. Η διάρκεια της παύσης δηλ. του σ..., θα είναι όση και η διάρκεια του χρόνου που αντιστοιχεί στην καρέκλα που πάνω της βρίσκεται το φιδάκι. Τα παιδιά μπορούν να φτιάξουν και μόνα τους άλλους ρυθμούς αλλάζοντας θέση στο φιδάκι ή προσθέτοντας και άλλα φιδάκια σε μια άλλη καρέκλα.

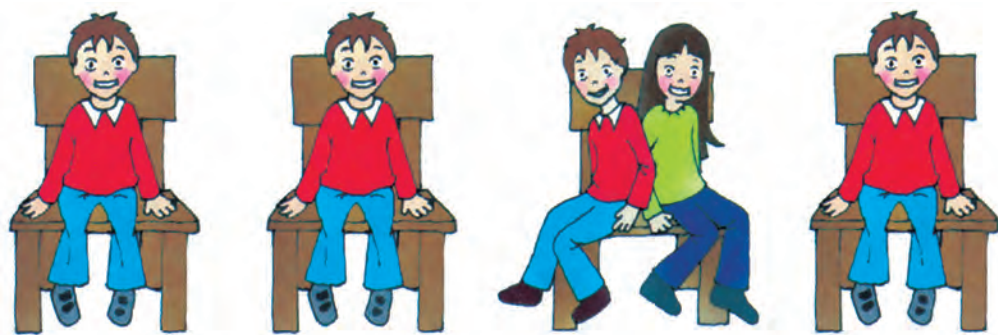
Τοποθετώντας την παύση σε διάφορες θέσεις δημιουργούμε πολλούς ρυθμούς με τους οποίους τα νήπια, είτε με όργανα είτε με ήχους του σώματος, μπορούν να συνοδεύσουν τραγούδια.

Μάθημα 7

Τα όγδοα

Τα παιδιά της πρώτης και δεύτερης τάξης διδάσκονται τα όγδοα ανά δύο και ποτέ ένα όγδοο μόνο του. Το ένα όγδοο αντιστοιχεί σε μισό χρόνο, κάτι που δεν μπορεί το παιδί αυτής της ηλικίας να κατανοήσει και, συνεπώς, ούτε να αποδώσει κινητικά. Όλες οι μουσικές έννοιες που θα διδαχθούν, για να γίνουν κατανοητές από τα παιδιά, θα πρέπει να στηριχτούν σε εμπειρίες που μπορούν να αποκτήσουν τα παιδιά με όλες τους τις αισθήσεις. Γι' αυτό και πάλι χρησιμοποιούμε την εικόνα για τη διδασκαλία των ογδών.

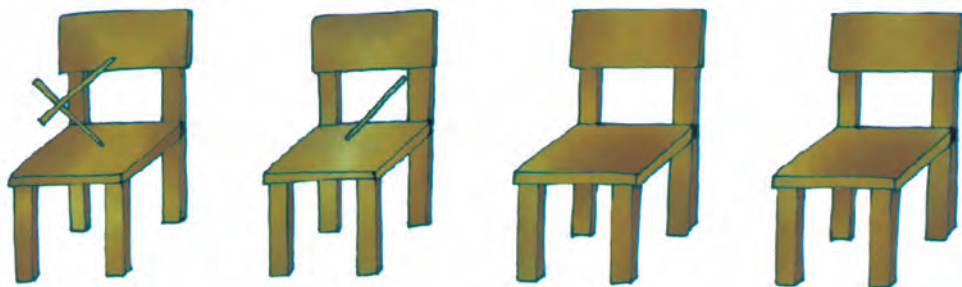
Παρουσιάζουμε στα παιδιά τη γνωστή τους εικόνα από τη διδασκαλία του τετάρτου, με τις τέσσερις καρέκλες στις οποίες κάθονται παιδιά. Αφού τα παιδιά τη διαβάσουν, στη συνέχεια ο διδάσκων τοποθετεί σε μια από τις καρέκλες δύο παιδιά μαζί και μάλιστα αγκαλιασμένα (Εικ. 16). Ο διδάσκων διαβάζει μόνος του

Εικόνα 16

την καινούργια εικόνα και ρωτά τους μαθητές του γιατί διάβασε «τι-τι» (αντί «τα») στην καρέκλα με τα δύο παιδιά. Η απάντηση των παιδιών θα είναι: «γιατί εκεί κάθονται δύο παιδιά μαζί». Στη συνέχεια ο διδάσκων καλεί και τα παιδιά να διαβάσουν την εικόνα. Μπορούμε να χωρίσουμε τα παιδιά της τάξης μας σε δύο ομάδες. Η μία διαβάζει με το στόμα τις καρέκλες και η άλλη διαβάζει με τα χέρια

(δείχνοντας) τα παιδιά που κάθονται στις καρέκλες. Μ' αυτόν τον τρόπο γίνεται από τα παιδιά η αντιστοιχία του: ένα προς δύο, χωρίς λάθος και χωρίς να χρειαστεί να τους εξηγήσουμε τις μαθηματικές έννοιες, αφού κατανοούν βιώνοντας την εικόνα. Μπορούμε να αλλάξουμε τις θέσεις των τετάρτων και των ογδών στην εικόνα μας, όπως μπορούμε να τοποθετήσουμε σε κάποια καρέκλα το φιδάκι αντί του μαθητή.

Εικόνα 17

Συνδυάζοντας την παύση, τα όγδοα και τα τέταρτα σε διάφορες θέσεις δημιουργούμε πολλούς ρυθμούς με τους οποίους τα νήπια είτε με όργανα είτε με ήχους του σώματος μπορούν να συνοδεύσουν τραγούδια ή και να κινηθούν χορευτικά (Εικ. 17).

Μάθημα 8

Το μισό

Έχοντας πάλι τις τέσσερις καρέκλες μπροστά του ο διδάσκων βάζει να καθίσουν δύο παιδιά στις δύο καρέκλες. Ύστερα παίρνει ένα παιδί και το ξαπλώνει στις άλλες δύο σαν να κοιμάται (Εικ. 18).

Εικόνα 18

Ζητά τώρα από τα παιδιά της τάξης να διαβάσουν τις καρέκλες. Στη συνέχεια εκείνος διαβάσει τα παιδιά που είναι πάνω στις καρέκλες και ρωτά τους μαθητές γιατί διάβασε «τα-α» στις καρέκλες που είναι ξαπλωμένο το παιδί. Η απάντηση είναι: «γιατί κοιμάται». Η κίνηση των χεριών μας για την ανάγνωση των μισών είναι: πρώτος χρόνος χειροκρότημα και δεύτερος χρόνος άνοιγμα των χεριών μας στη έκταση. Για τη διδασκαλία των φθογγόσημων που παρουσιάσαμε, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και άλλες εικόνες, όχι μόνο καρέκλες, όπως π.χ. ποτήρια με καλαμάκια κ.λπ. Το τέταρτο είναι ένα ποτήρι με καλαμάκι, τα όγδοα ένα ποτήρι με δύο καλαμάκια, η παύση τετάρτου ένα ποτήρι μόνο του, το μισό δύο ποτήρια και ένα καλαμάκι πολύ μεγάλο, που η μια άκρη του μπαίνει στο ένα ποτήρι και η άλλη στο άλλο.

Τώρα τα παιδιά μπορούν να φτιάχνουν διάφορους ρυθμούς μπλέκοντας μεταξύ τους τις αξίες. Μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες: η μία κρατώντας μεταλλικά όργανα να παίζει ισόχρονα χτυπώντας τη διάρκεια που συμβολίζουν οι καρέκλες και η δεύτερη κρατώντας ξύλινα όργανα να παίζει το ρυθμό που προκύπτει από τα παιδιά που είναι πάνω στις καρέκλες. Μπορούν επίσης, αν έχουν εκπαιδευτεί σωστά, να σηκωθούν όρθια και βαδίζοντας με τα πόδια τους να διαβάζουν τις καρέκλες, ενώ με τα χέρια τους να διαβάζουν το ρυθμό που είναι πάνω στις καρέκλες. Επίσης να καθίσουν το ένα απέναντι στο άλλο τόσο κοντά, ώστε τα χέρια του πρώτου να μπορούν να φτάσουν στη μέση του δεύτερου και του δεύτερου στους ώμους του πρώτου. Το πρώτο παίζει τις καρέκλες και το δεύτερο το ρυθμό πάνω στις καρέκλες.

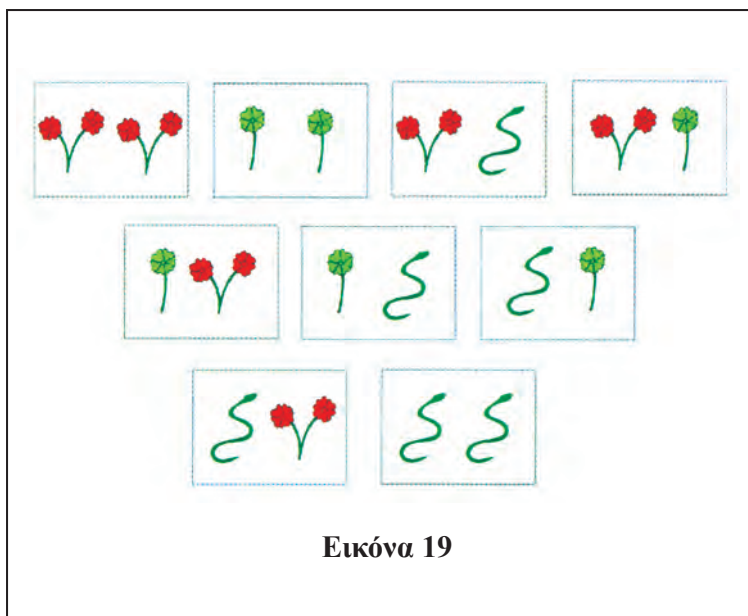
Επιβάλλεται τα νήπια να συνοδεύσουν τραγούδια που έχουν διδαχθεί και γνωρίζουν ή που ακούν από το μαγνητόφωνο με κινήσεις μισού, τετάρτου ή ογδόων. Ακόμη μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες, η μία να παίζει τέταρτα και η άλλη μισά.

Μάθημα 9

Ανάγνωση ρυθμών

Ντόμινο

Τα νήπια κάθονται κάτω σε σχήμα κύκλου. Σε κάποιο σημείο της περιφέρειας του κύκλου υπάρχει η αποθήκη στην οποία βρίσκονται όλες οι κάρτες ανακατεμένες. Μοιράζουμε σ' όλα τα νήπια από πέντε περίπου κάρτες. Πρώτος ο διδάσκων τοποθετεί κάτω στη μέση του κύκλου μια κάρτα. Τα νήπια το ένα μετά το άλλο ψάχνουν τις δικές τους κάρτες και προσπαθούν να βρουν ποια κάρτα από τις δικές τους ταιριάζει (ή από τη μία της άκρη ή από την άλλη), μ' αυτές που έχουν τοποθετηθεί κάτω στο κέντρο του κύκλου. Αν δεν βρουν την κατάλληλη σ' αυτές που κρατάνε στα χέρια τους τότε παίρνουν επιπλέον κάρτα από την αποθήκη. Όποιο νήπιο εξαντλήσει πρώτο τις κάρτες του αυτό είναι και ο νικητής.

Εικόνα 19

Σημείωση: Ο διδάσκων έχει κατασκευάσει καρτέλες μικρές (10 x 5 cm) με τα ρυθμικά σχήματα (Εικ. 19).

Χαλασμένο τηλέφωνο

Όλα τα νήπια όρθια σχηματίζουν ένα κύκλο. Ο διδάσκων λέει πολύ σιγά στο αυτί του διπλανού του νηπίου ένα ρυθμό (Εικ. 20). Το νήπιο αυτό μεταφέρει στο διπλανό του ό,τι άκουσε μέχρι να φτάσουμε στο τελευταίο που φωνάζει δυνατά ό,τι άκουσε. Έτσι διαπιστώνουμε αν το μήνυμα έφτασε στον προορισμό του σωστά.

Εικόνα 20

Κρυμμένος θησαυρός

Έχουμε τέσσερα ή πέντε όμοια κενά κουτάκια. Μέσα σε ένα από αυτά τοποθετούμε μια καραμέλα. Τα κουτιά τα τοποθετούμε το ένα δίπλα στο άλλο. Πάνω σε κάθε κουτί τοποθετούμε μια ζωγραφική με ένα απλό και διαφορετικό για κάθε κουτί ρυθμό (Εικ. 21). Όλα τα νήπια μαζί με το διδάσκοντα φωνάζουν και κτυπούν παλαμάκια το ρυθμό από το κουτί που έχει την καραμέλα. Ένα νήπιο που δεν έχει δει τη μέχρι τώρα διαδικασία, το φωνάζουμε να έρθει στην παρέα μας και του ζητάμε να βρει την καραμέλα. Το νήπιο μπορεί εύκολα να βρει την καραμέλα αν ακούσει αυτό που του φωνάζουν οι φίλοι του και το αναγνωρίσει σαν ζωγραφική πάνω στα κουτιά.

Εικόνα 21

Μάθημα 10

Παιδικές Ορχήστρες

Η παιδική ορχήστρα μπορεί να είναι ο κεντρικός άξονας, γύρω από τον οποίο θα περιστρέφεται όλη η εκπαίδευση των παιδιών στο Νηπιαγωγείο και στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Γιατί γνωρίζουμε ότι εκτός από το ψυχαγωγικό χαρακτήρα της έχει και παιδαγωγικό που βοηθά στη σχολική πράξη και έχει άμεση σχέση με όλες τις δραστηριότητες στο χώρο του σχολείου. Για να δημιουργήσουμε και να παρουσιάσουμε μια παιδική ορχήστρα δεν χρειάζεται να περιμένουμε να ολοκληρώσουμε ένα μέρος από γνώσεις. Από τις πρώτες μέρες που το παιδί έρχεται στο σχολείο, η παιδική ορχήστρα μπορεί να λειτουργήσει.

Α' τύπος παιδικής ορχήστρας

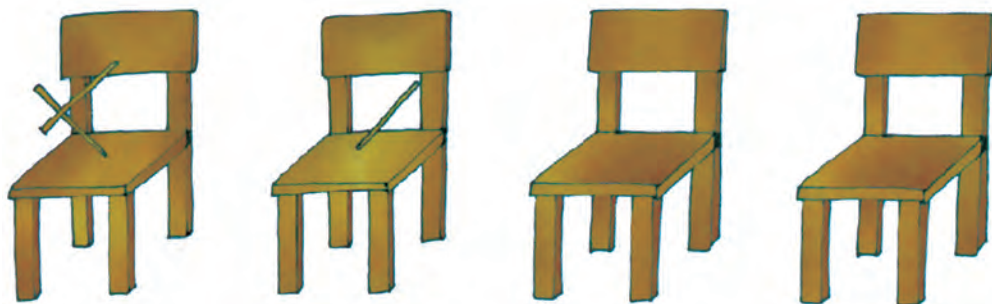
Τα παιδιά μπορούν να έρθουν για πρώτη φορά σε επαφή με το μουσικό παιχνίδι - ορχήστρα, ακόμα κι αν δεν ξέρουν τίποτα για τη μουσική. Ο διδάσκων μπορεί να οργανώσει παιδική ορχήστρα με τους μαθητές του, αρκεί να βασιστεί για την οργάνωσή της στη μίμηση.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Χωρίζει τα παιδιά σε δύο ομάδες: Τη μία την τοποθετεί αριστερά και την άλλη δεξιά του. Δίνει στη μια ομάδα παιδιών να κρατούν ξυλάκια και στην άλλη τριγωνάκια. Ο διδάσκων με όλα τα παιδιά μαζί μπορούν είτε να τραγουδούν ένα γνωστό τους τραγούδι είτε ν' ακούν ένα τραγούδι από το μαγνητόφωνο. Την ώρα που ακούγεται το τραγούδι ο διδάσκων δείχνει με ένα χτύπημα των χεριών του μία προς τα αριστερά, τα παιδιά με τα ξυλάκια, και μία προς τα δεξιά, τα παιδιά με τα τριγωνάκια. Τα παιδιά (που είναι ο καθρέφτης του διδάσκοντα) χτυπάνε τα οργανάκια που κρατάνε κάθε φορά που εκείνος τους δείχνει να παίξουν χτυπώντας παλαμάκια. Το ηχητικό αποτέλεσμα που θα έχουμε είναι διαδοχικοί ήχοι ξύλου και μετάλλου που θα συνοδεύουν το τραγούδι.

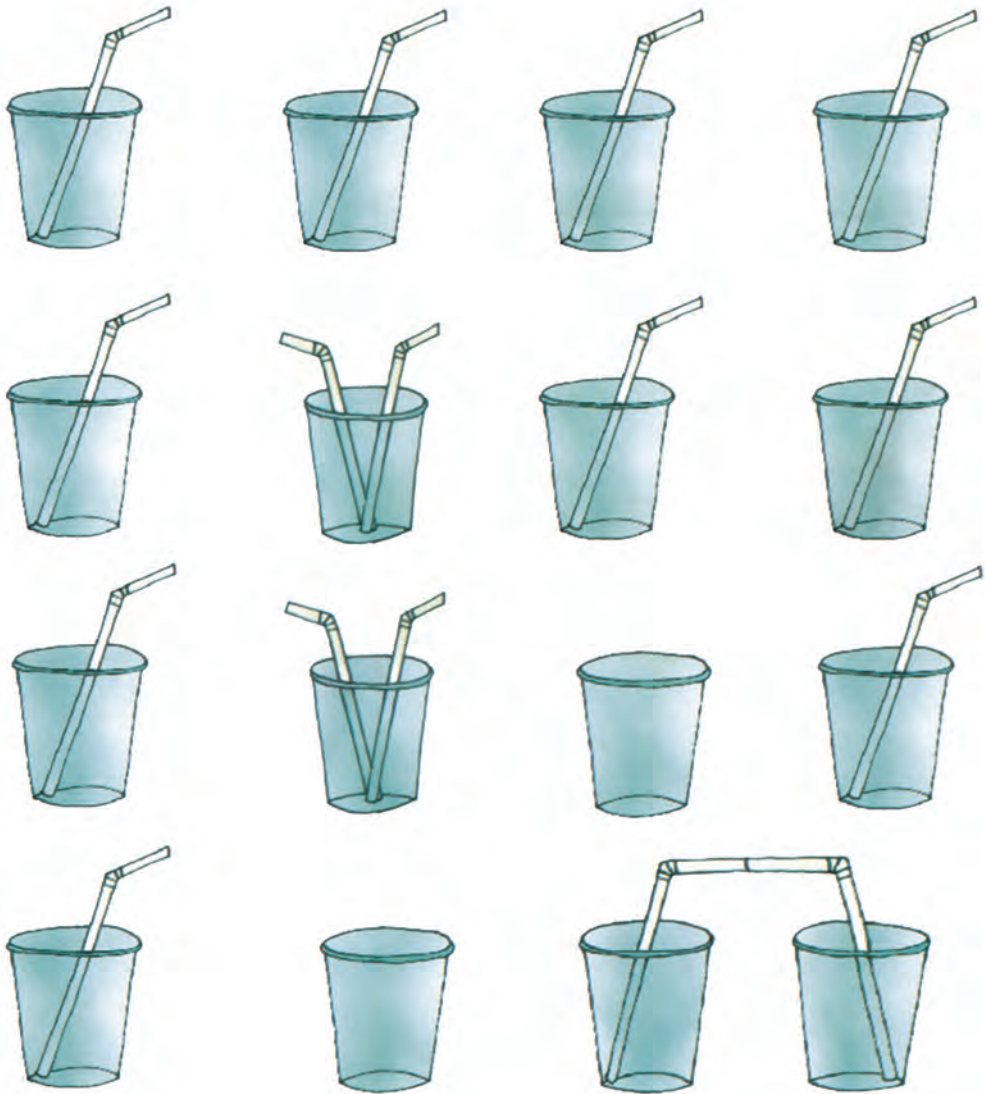
Β' τύπος παιδικής ορχήστρας

Ο δεύτερος τύπος ορχήστρας προϋποθέτει να γνωρίζουν τα παιδιά να διαβάζουν ρυθμικές εικόνες. Ο διδάσκων δίνει σ' όλα τα παιδιά να κρατάνε ένα τρίγωνο. Βάζει στο μαγνητόφωνο μία μελωδία ή τραγουδά ο ίδιος ή και μαζί με τα παιδιά ένα τραγούδι. Ο διδάσκων τραγουδώντας δείχνει με τη σειρά τις καρέκλες. Τα παιδιά κτυπούν όταν ο διδάσκων τους δείχνει την πρώτη ή την τέταρτη καρέκλα, που πάνω της βρίσκεται ένα τρίγωνο. Όταν δείχνει τη δεύτερη ή την τρίτη, δεν κτυπούν γιατί εκεί δεν υπάρχει τρίγωνο αλλά το φιδάκι και γι' αυτό σιωπούν (Εικ. 22).

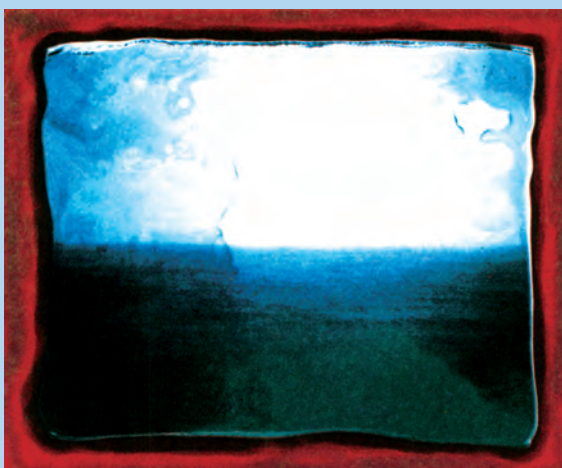

Εικόνα 22

Ρυθμοί μπορούν να δοθούν με οποιαδήποτε εικόνα π.χ. με ποτήρια και καλαμάκια (Εικ. 23). Ο διδάσκων μπορεί να ζητήσει από τα νήπια να παίξουν από τους τέσσερις ρυθμούς της εικόνας μόνο τα ποτήρια ή μόνο τα καλαμάκια ή να τα χωρίσει σε δύο ομάδες και η μία να παίζει τα ποτήρια και η άλλη τα καλαμάκια.

Εικόνα 23

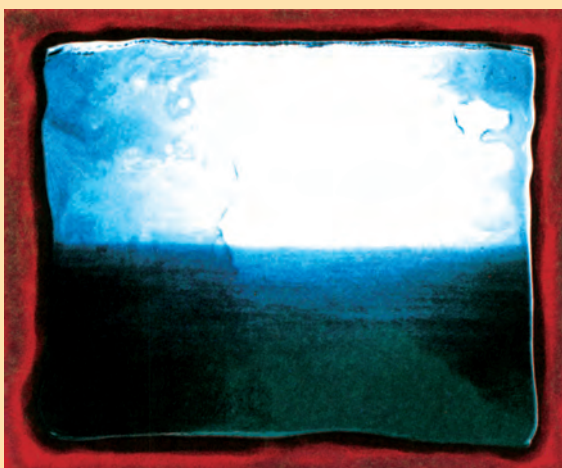
Διάρκεια

Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΥΨΟΣ

Ύψος

Μουσικοκινητική

Αγωγή

Μάθημα 1

Ήχοι ψηλοί και χαμηλοί

Μία από τις ιδιότητες των μουσικών ήχων είναι και το ύψος το οποίο εξαρτάται από τη συχνότητα των παλμικών κινήσεων των ηχογόνων σωμάτων. Από το πλήθος των μουσικών ήχων με διαφορετικό τονικό ύψος εμείς θέτουμε ως πρώτο στόχο το να κατανοήσουν και να αναγνωρίσουν τα νήπια μουσικούς ήχους που κινούνται στη χαμηλή περιοχή ενός μουσικού οργάνου, την ψηλή και τη μεσαία. Τα πρώτα μουσικά παιχνίδια θα γίνουν για να κατανοήσουν χαμηλούς και οξείς (ψηλούς) ήχους.

Ζητάμε από τα νήπια να μας μιλήσουν βαριά, όπως ο παππούς, ή πολύ λεπτά, όπως ένα μωρό παιδί.

Προτείνουμε στα νήπια να μας φωνάξουν όπως φωνάζει εκείνος ο μεγάλος σκύλος ή όπως εκείνο το μικρό κουταβάκι.

Προτείνουμε στα νήπια να μιμηθούν τη φωνή του κακού λύκου ή τη φωνή ενός μικρού πουλιού.

Τα παιδιά ακούν από το μαγνητόφωνο μια ευχάριστη χορευτική μουσική. Ο διδάσκων τους ζητά ακούγοντας τη μουσική να κινούνται ελεύθερα στο χώρο, να χορεύουν. Ο διδάσκων, που έχει μπροστά του ένα οποιοδήποτε τονικό όργανο, παίζει κάποια στιγμή έναν ήχο από τους χαμηλότερους του οργάνου. Τα νήπια που χορεύουν, όταν ακούν το χαμηλό ήχο σκύβουν κάτω συνεχίζοντας το χορό τους. Όταν ο διδάσκων παίζει έναν ήχο από τους οξύτερους που έχει το όργανο, τα νήπια σηκώνουν τα χέρια τους ψηλά. Το παιχνίδι μπορεί να γίνει πολύ ενδιαφέρον αν οι ήχοι «πάνω - κάτω» εναλλάσσονται γρήγορα.

Μια παραλλαγή της ίδιας άσκησης είναι: Ο διδάσκων σηκώνει τα χέρια του ψηλά και τα νήπια κουβεντιάζουν σαν μωρά παιδιά. Σκύβει και δείχνει το πάτωμα και τότε τα νήπια κουβεντιάζουν σαν τον παππού βαθιά. Φέρνει τα χέρια του στη μέση και τότε τα νήπια μιλούν σαν τον μπαμπά.

Μπορούν ν' ακούσουν τα νήπια το πρώτο μέρος από τον «Πέτρο και το λύκο» του Προκόφιεφ. Ακούγοντάς το, και με τη βοήθεια του διδάσκοντα μας δείχνουν πότε ένα όργανο παίζει ψηλούς ήχους, όπως το φλάουτο, και πότε χαμηλούς, όπως το φαγκότο.

Μάθημα 2

Τραγουδάμε ένα μουσικό ήχο

Μετά από την εξοικείωση των νηπίων με τους βαθείς και οξείς ήχους θέτουμε ως στόχο το να αναγνωρίζουν και να αποδίδουν ένα συγκεκριμένο ήχο προσεγγίζοντας αρχικά την περιοχή στην οποία κινείται ο ήχος (χαμηλή, μεσαία και ψηλή). Ο διδάσκων ζητά να μιμηθούν και να αναγνωρίσουν κάποιους ήχους.

Μπορούμε να παίζουμε δύο ήχους στην αρχή ίδιους και εν συνεχεία διαφορετικούς και ζητάμε από τα παιδιά να διακρίνουν τους όμοιους από τους διαφορετικούς ήχους. Ρωτά π.χ. τη Μαρία πώς κάνει η καμπάνα της εκκλησίας στη γειτονιά της. Η Μαρία απαντά: «νταν ...». Ο διδάσκων ζητά στη συνέχεια και από τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης να τραγουδήσουν όπως η καμπάνα της Μαρίας. Σ' αυτό το σημείο η προσπάθεια του διδάσκοντα θα πρέπει να στραφεί στο να μπορέσουν τα παιδιά να μιμηθούν την καμπάνα της Μαρίας και να μη μας κάνουν άλλη καμπάνα με διαφορετικό ήχο. Αν συμβεί κάτι τέτοιο ο διδάσκων παρεμβαίνει λέγοντας π.χ. «Κώστα αυτή η καμπάνα που μας τραγουδάς είναι άλλη, έχει βαθύ - χοντρό ήχο. Εμείς θέλουμε να τραγουδήσουμε την καμπάνα της Μαρίας, άκουσέ την πάλι, νταν ...». Μετά ο διδάσκων ζωγραφίζει στον πίνακα μια καμπάνα και ζητά από τα παιδιά να τραγουδάνε τον ήχο της κάθε φορά που εκείνος την αγγίζει. Μπορεί ακόμα να χτυπήσει ρυθμικά την καμπάνα και τα παιδιά να τραγουδήσουν ρυθμικά. Στη συνέχεια μπορεί να ζητήσει από το Νίκο να του πει πώς κάνει η καμπάνα στο δικό του χωριό. Ο Νίκος απαντά με έναν

Εικόνα 1

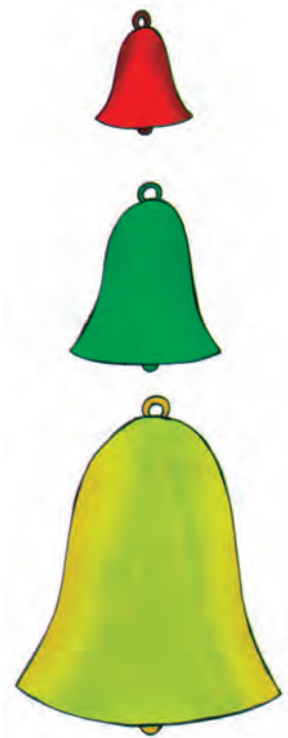
άλλο ήχο «ντιν ...». Το παιχνίδι επαναλαμβάνεται με τον καινούργιο ήχο που τώρα μας πρότεινε ο Νίκος. Ο Γιώργος τότε πετάγεται και μας λέει ότι στην εκκλησία που πηγαίνει αυτός έχει μια πολύ μεγάλη καμπάνα και κάνει «ντασσαν ...» (Εικ. 1).

Στόχος είναι τα παιδιά να τοποθετήσουν τη φωνή τους μιμούμενα τις καμπάνες σ' ένα ψηλό ήχο, σ' ένα μεσαίο και σε ένα χαμηλό.

Ο διδάσκων παρουσιάζει τώρα στα παιδιά μία ζωγραφική με τρεις καμπάνες που διαφέρουν στο μέγεθος και στο χρώμα (Εικ. 2). Ο διδάσκων χτυπάει τις καμπάνες ή μία - μία ξεχωριστά ή διαδοχικά ή ανακατεμένα, εκφέροντας ταυτόχρονα τους τρεις διαφορετικούς ήχους (ψηλό - μεσαίο - χαμηλό). Τα νήπια που μιμούνται τη φωνή της καμπάνας που χτυπάει ο διδάσκων παίζουν με το ύψος ασκώντας ταυτόχρονα και τη φωνή τους.

Τώρα ο διδάσκων μπορεί να παίζει με τα παιδιά που τραγουδούν τη μεγάλη καμπάνα (ή μία από τις άλλες) συνέχεια, όπως αυτός τη χτυπάει με το χέρι του.

Για να μπορέσουν τα νήπια να σταθεροποιήσουν τη φωνή τους σε έναν ήχο τραγουδούν τις καμπάνες όπως τους δείχνει ο διδάσκων ενώ ο ίδιος τραγουδά μια εύκολη μελωδία.

Εικόνα 2

Μάθημα 3

Παίζοντας με το Σό(λωνα) και το Μί(μη)

Θα πρέπει τα νήπια να γνωρίσουν βιωματικά παίζοντας στα όργανα αλλά και τραγουδώντας την απόσταση μεταξύ δύο ήχων διαφορετικού τονικού ύψους.

Παραμύθι

Στη γειτονιά μας υπάρχουν δύο σπίτια (Εικ. 3). Ένα εκεί πάνω στο βουνό και ένα εδώ κάτω στο ποτάμι. Η γειτονιά μας έχει σχολείο αλλά έχει και παιδική χαρά.

Εικόνα 3

Την παιδική χαρά ανοίγει και κλείνει ο φύλακας, ο κ. Σπύρος. Στα σπίτια της γειτονιάς μας μένουν δύο φίλοι. Στο σπίτι κάτω στον κάμπο μένει ο Μίμης με

την οικογένειά του και στο σπίτι πάνω στο βουνό μένει ο Σόλων. Ο Μίμης και ο Σόλων είναι φίλοι. Πάνε κι έρχονται μαζί στο σχολείο και τα απογεύματα κατεβαίνουν μαζί στην παιδική χαρά να παίζουν. Μία ημέρα που είχαν πάει στο σχολείο, ο δάσκαλός τους επειδή ήταν άρρωστος έφυγε πιο νωρίς. Τότε ο διευθυντής του σχολείου είπε στα παιδιά να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Τα παιδιά χαρούμενα πήραν το δρόμο του γυρισμού. Καθώς οι δύο φίλοι, ο Μίμης και ο Σόλων, επέστρεφαν, τους βλέπει ο κ. Σπύρος, ο φύλακας και τους λέει: «παιδιά μου, δεν έρχεστε να παίζετε λίγο για να έχω κι εγώ παρέα;». Στα παιδιά άρεσε η ιδέα. Σκέφτηκαν όμως ότι πιο καλά θα ήταν να πάνε στα σπίτια τους, να αφήσουν τη σχολική τους τσάντα και μετά να γυρίσουν στην παιδική χαρά να παίζουν. Έτσι κι έγινε.

Ο Μίμης πρώτος άφησε τα πράγματά του και πήρε το δρόμο για την παιδική χαρά. Ο Σόλων όμως δεν εμφανιζόταν. Ο κ. Σπύρος που περίμενε ρωτά το Μίμη: «Μίμη, γιατί αργεί ο Σόλων;». Ο Μίμης του απάντησε ότι δεν ξέρει και πρόσθεσε: «κ. Σπύρο δεν φωνάζεις το Σόλωνα να έρθει, επειδή έχεις δυνατή φωνή;». Και ο κ. Σπύρος άρχισε να φωνάζει: «Σόλωναααα ...». Ο Σόλωνας δεν απαντούσε και ο κ. Σπύρος συνέχισε να φωνάζει όλο και πιο δυνατά.

Σ' αυτό το σημείο τα παιδιά της τάξης μπορούν να μιμηθούν τη φωνή του κ. Σπύρου και άλλοτε να φωνάζουν δυνατά το Σόλωνα, επειδή αυτός δεν ακούει αλλά και το σπίτι του είναι μακριά, και άλλοτε σιγά το Μίμη, επειδή είναι κοντά στον κ. Σπύρο. Η διαφορετική ένταση με την οποία μιλάνε τα παιδιά μιμούμενα τη φωνή του κ. Σπύρου τοποθετεί τη φωνή τους σε δύο διαφορετικούς φθόγγους. Η ένταση παρασύρει και την οξύτητα.

Ο διδάσκων κινεί τα χέρια του άλλοτε πάνω και τα παιδιά φωνάζουν δυνατά «Σόλωνααα» και άλλοτε κάτω και τα παιδιά φωνάζουν σιγά το Μίμη. Μπορεί να γίνει και το αντίθετο. Ο διδάσκων φωνάζει το Σόλωνα (δυνατά) ή το Μίμη (σιγά) και τα παιδιά κινώντας τα χέρια τους πάνω - κάτω του δείχνουν ποιον φωνάζει. Σ' αυτό το σημείο της άσκησης (που ο διδάσκων φωνάζει το Σόλωνα και το Μίμη και τα παιδιά δείχνουν με τα χέρια τους ποιον φωνάζει) πρέπει ο διδάσκων να έχει δίπλα του ένα τονικό όργανο, όπως ξυλόφωνο, μεταλλόφωνο, φλογέρα, αρμόνιο κ.λπ. Το συμβουλευέται φωνάζοντας το Σόλωνα και τοποθετεί τη φωνή του στο φθόγγο Σολ, ενώ φωνάζοντας το Μίμη τοποθετεί τη φωνή του στο φθόγγο Μι.

Ο Σόλωνας δεν απαντούσε γιατί η μαμά του όταν πήγε στο σπίτι και της είπε ότι θέλει να κατέβει στην παιδική χαρά του απάντησε με αυστηρό τρόπο: «όχι δεν θα πας πουθενά γιατί πλησιάζει μεσημέρι. Στην παιδική χαρά θα κατέβεις

το απόγευμα όπως κάνεις κάθε μέρα». Ο Σόλωνας που άκουγε τον κ. Σπύρο να τον φωνάζει ξεφεύγει για λίγο από την επιτήρηση της μαμάς του, βγαίνει από το σπίτι και προσπαθεί να εξηγήσει στο Μίμη και στον κ. Σπύρο γιατί δεν κατεβαίνει να παίξουν. Η μαμά του όμως που κατάλαβε ότι ο Σόλωνας βγήκε έξω παρά την εντολή της, μιλώντας του αυστηρά τον μάλωσε. Όσο για το Μίμη κατάφερε να βγει αμέσως έξω γιατί η μητέρα του δεν ήταν σπίτι. Όταν όμως επέστρεψε, έμαθε τα νέα από τη μαμά του Σόλωνα και μάλωσε κι αυτή με τη σειρά της το Μίμη. “Τα παιδιά”, του είπε, “δεν βγαίνουν από το σπίτι αν δεν το ξέρει η μαμά τους”».

Το απόγευμα που συναντήθηκαν ο Μίμης με το Σόλωνα στην παιδική χαρά, άρχισαν να συζητούν αυτό που έπαθαν το πρωί. Συμφώνησαν να κάνουν μια πονηριά, για να μην τους ξανασυμβεί. Βρήκαν ψεύτικα ονόματα για να φωνάζουν ο ένας τον άλλον.

Τα παιδιά της τάξης προτείνουν ονόματα για το Σόλωνα και το Μίμη. Αυτά μπορεί να είναι μήλο - πορτοκάλι ή καρέκλα - τραπέζι κ.λπ. Ο διδάσκων παίζει όπως και προηγουμένως με τα ονόματα που προτείνουν τα παιδιά, αντικαθιστώντας τα ονόματα του Σόλωνα και του Μίμη. Είναι πιθανό κάποιο από τα παιδιά γνωρίζοντας ότι αντί για το βαφτιστικό όνομα χρησιμοποιείται υποκοριστικό, να προτείνει να κόψουμε τα ονόματα του Σόλωνα και του Μίμη σε Σο και Μι. Αν αυτό δεν προκύψει από τις προτάσεις των μαθητών, προτείνει ο διδάσκων ψεύτικα ονόματα το Σο για το Σόλωνα και το Μι για το Μίμη.

Ο διδάσκων σηκώνει όρθια δύο παιδιά διαφορετικού ύψους (Εικ. 4). Τα βάζει δίπλα - δίπλα, ώστε να βλέπουν τους μαθητές της τάξης και αυτός κάθεται ακριβώς πίσω τους. Πιάνει το κεφαλάκι του Κώστα, που είναι ο πιο ψηλός και λέει στους μαθητές της τάξης: «αυτό δεν είναι το κεφαλάκι του Κώστα αλλά είναι το σπίτι που μένει ο ... Ποιος μένει εδώ ψηλά;» Τα παιδιά απαντούν «ο Σό(λωνας)». Στη συνέχεια κάνει το ίδιο με το κεφαλάκι του Θανάση, που είναι πιο κοντός. Όταν ρωτά ποιο σπίτι είναι τα παιδιά απαντούν «του Μί(μη)». Ο διδάσκων δείχνοντας ή πιάνοντας άλλοτε το ένα κεφάλι και άλλοτε το άλλο ζητά από τα παιδιά να φωνάζουν ποιος

Εικόνα 4

μένει εκεί, ο Σο ή ο Μι. Τον Σο τον φωνάζουν δυνατά για να ακούει επειδή μένει μακριά και είναι μέσα στο σπίτι του, ενώ το Μι τον φωνάζουν σιγά επειδή είναι εκεί κοντά. Δηλαδή τα παιδιά φωνάζοντας τον Σο και τον Μι έχουν τοποθετήσει τη φωνή τους σε δύο φθόγγους. Το πότε θα φωνάζουν δυνατά και πότε σιγά και συγχρόνως πότε πιο ψηλά ή πιο χαμηλά αυτό το βλέπουν από την εικόνα.

Για να βιώσουν καλύτερα τα παιδιά τη διαφορά του ύψους μεταξύ των δύο φθόγγων, του Σο και του Μι, ζητάμε να μας δείξουν με τα χέρια τους κινώντας τα πάνω - κάτω, ανάλογα με το τι εμείς τραγουδάμε, το Σο ή το Μι.

Μια παραλλαγή της ίδιας δραστηριότητας είναι να κινεί ο διδάσκων τα χέρια του πάνω ή κάτω και τα νήπια να φωνάζουν (τραγουδούν) ποιανού σπίτι δείχνουν τα χέρια του;

Μάθημα 4

Παιχνίδια με δύο ήχους

Τα παιδιά είναι σε όρθια θέση. Τους λέμε ότι στη θέση αυτή βρίσκεται το σπίτι του Σο. Θέλουμε να μας δείξουν με το σώμα τους πού είναι το σπίτι του Μι. Τα παιδιά κάθονται κάτω.

Μια παραλλαγή της πιο πάνω δραστηριότητας είναι να πούμε στα παιδιά ότι στην όρθια θέση είναι το σπίτι του Μι και να τους ρωτήσουμε πού είναι το σπίτι του Σο. Τα παιδιά θα πρέπει να σηκωθούν στα δάχτυλα των ποδιών τους. Στη συνέχεια μπορεί ο διδάσκων να τραγουδάει άλλοτε το Σο και άλλοτε το Μι και τα παιδιά να παριστάνουν με το σώμα τους ή και τα χέρια τους δείχνοντας πότε τραγουδάει το Σο και πότε το Μι.

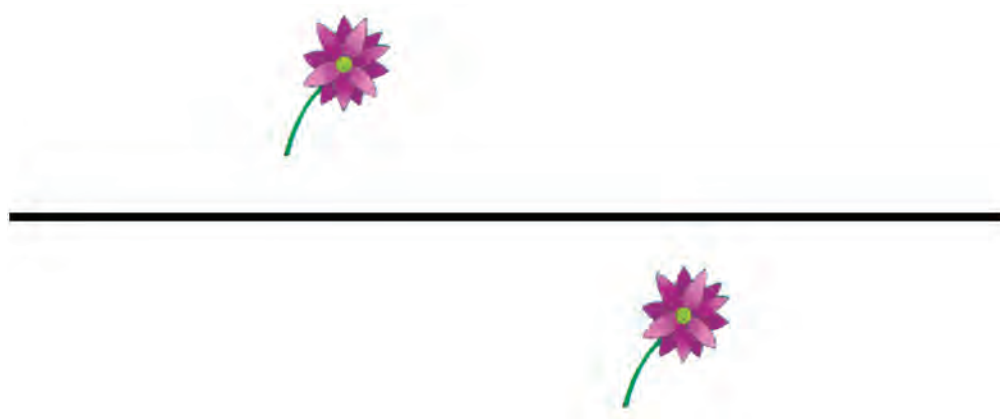
Ο διδάσκων μπορεί να χρησιμοποιήσει δύο οποιαδήποτε σημεία στο χώρο σαν σημεία αναφοράς και να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να τραγουδήσουν το Σο και το Μι δείχνοντας άλλοτε το πιο ψηλό σημείο και άλλοτε το πιο χαμηλό.

Ο διδάσκων παίρνει ένα ξυλόφωνο. Βγάζει όλες τις νότες από το όργανο και αφήνει μόνο δύο, το Σο και το Μι (Εικ. 5). Αν παρατηρήσουμε αυτές τις δύο νότες θα δούμε ότι το ξυλάκι που μας δίνει τη νότα Μι είναι πιο μεγάλο από το ξυλάκι που μας δίνει τη νότα Σο. Παίρνουμε το ξυλόφωνο στα χέρια μας, το κρατάμε όρθιο και με τέτοιο τρόπο, ώστε η νότα Σο να είναι πάνω προς το κεφάλι μας και η νότα Μι προς τα κάτω. Δείχνουμε τη νότα Σο στα παιδιά και τα ρωτάμε: «αυτό δεν είναι ξυλάκι αλλά είναι το σπίτι ...;» «του Σο» απαντούν τα παιδιά. «Και το κάτω

Εικόνα 5

είναι το σπιτάκι ...;», «του Μι» απαντούν πάλι τα παιδιά. Τώρα ο διδάσκων δίνει το ξυλόφωνο στα παιδιά για να χτυπήσουν άλλοτε το σπίτι του Σο και άλλοτε του Μι, όπως αυτά θέλουν. Παίζοντας τα παιδιά με το Σο και το Μι κάνουν μια δική τους μελωδία.

Εικόνα 6

Ο διδάσκων ζωγραφίζει στον πίνακα μια οριζόντια γραμμή και τη δείχνει στα παιδιά ρωτώντας: «Αυτή η γραμμή που ζωγράφισα σαν τι μοιάζει από το παραμύθι μας;» Και για να βοηθήσει περισσότερο τα παιδιά: «μήπως μοιάζει με τα σπίτια του Σο και του Μι, ή με το σχολείο ή με την παιδική χαρά, ή με το ποταμάκι;» Τα παιδιά θα συμφωνήσουν ότι μοιάζει με ποταμάκι. Στη συνέχεια ο διδάσκων ζωγραφίζει ένα λουλούδι πάνω από τη γραμμή και ένα από κάτω. Δείχνοντας το πάνω ρωτά: «αυτό το λουλούδι σε ποιο σπίτι είναι;» Η απάντηση είναι «στον Σο». «Και το άλλο;» «στον Μι». Ο διδάσκων μπορεί να παίξει με τα παιδιά προκαλώντας τα να τραγουδήσουν μαζί του χρησιμοποιώντας σαν σημείο αναφοράς τα λουλούδια που έχουμε στο παράδειγμά μας (Εικ. 6).

Μάθημα 5

Τραγούδι «Ο γλάρος» (πορεία διδασκαλίας)

Στηριζόμαστε στην εμπειρία των παιδιών, που γνωρίζουν τότε ένα λουλούδι είναι στο σπίτι του Σο και τότε στου Μι και προχωρούμε στη διδασκαλία του τραγουδιού «Ο γλάρος». Η μελωδία του τραγουδιού εξελίσσεται μεταξύ των δύο φθόγγων του Σο και του Μι, στους οποίους τα παιδιά ξέρουν να τοποθετούν τη φωνή τους. Με την προϋπόθεση βέβαια ότι ο διδάσκων ξέρει καλά το τραγούδι που θέλει να διδάξει. Το τραγούδι για να διδαχθεί σωστά θα πρέπει να περάσει από τα επόμενα στάδια:

Εικόνα 7

1. Ρυθμική επεξεργασία: Γράφουμε το τραγούδι ρυθμικά (Εικ. 7). Τα παιδιά διαβάζουν με τα χέρια τους ή με τα πόδια τους ή με το στόμα τους ή με όλα τα προηγούμενα μέρη (χέρια, πόδια και στόμα) την εικόνα που έχουμε γράψει και που δεν είναι άλλη από την εικόνα του τραγουδιού που θέλουμε να διδάξουμε.

2. Τονική επεξεργασία: Τοποθετούμε τα λουλούδια της πρώτης επεξεργασίας με βάση τη γραμμή που για τα παιδιά είναι το ποταμάκι του παραμυθιού μας. Ο ρυθμός της πρώτης εικόνας δεν έχει αλλάξει. Τα παιδιά μπορούν να διαβάσουν το ρυθμό και από τη δεύτερη εικόνα. Αυτό που δίνεται διαφορετικά στην εικόνα της τονικής επεξεργασίας σε σχέση με την πρώτη, είναι ότι μερικά λουλούδια

είναι στο σπίτι του Σο και μερικά στο σπίτι του Μι (Εικ. 8). Ο διδάσκων συζητά ξεχωριστά με τα παιδιά για το καθένα από τα λουλούδια. Λέει π.χ. «τα δύο πρώτα λουλουδάκια, που είναι μαζί αγκαλιασμένα, πώς θα τα διαβάσουν τα χέρια μου;»

Εικόνα 8

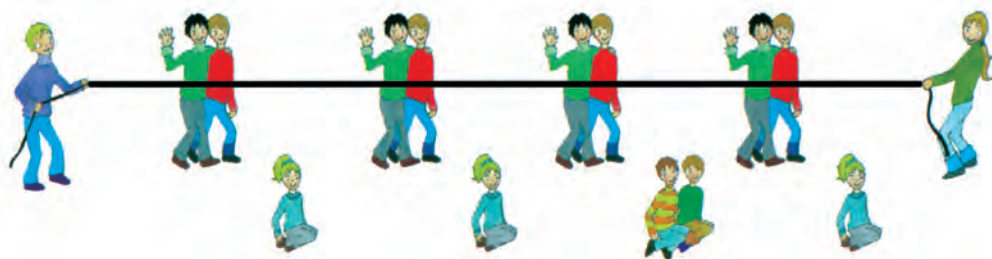
τα παιδιά απαντούν «τι - τι». «Αυτά τα λουλουδάκια, που είναι εκεί πάνω, σε ποιο σπίτι θα πούμε πως βρίσκονται;». Και πάλι τα παιδιά θα απαντήσουν «στο σπίτι του Σο». Την ίδια αναγνώριση θα κάνει ο διδάσκων και με το δεύτερο λουλούδι. Επειδή είναι μόνο του τα χέρια θα χτυπήσουν «τα» και θα φωνάξουμε «Μι», γιατί είναι κάτω από το ποταμάκι στο σπίτι του Μι. Όταν αυτό ολοκληρωθεί, τότε ζητάμε από τα παιδιά να διαβάσουν με τα χέρια τους όπως και στην πρώτη επεξεργασία, τη ρυθμική, ενώ με το στόμα τους φωνάζουν σε ποιο σπίτι είναι τα λουλούδια της εικόνας μας (εκεί πάνω στου Σο ή εκεί κάτω στο Μι). Τα παιδιά φωνάζουν σε ποιο σπίτι είναι τα λουλούδια και κτυπούν με τα χέρια τους το ρυθμό των λουλουδιών: ήδη μας έχουν τραγουδήσει τη μελωδία του τραγουδιού.

Στο σημείο αυτό με βάση την εικόνα του τραγουδιού μπορεί να έχουμε πολλές δραστηριότητες, ώστε τα παιδιά να βιώσουν καλύτερα την κίνηση της μελωδίας, δηλαδή τότε τραγουδάμε Σο και τότε Μι. Μερικές από αυτές μπορεί να είναι:

α) Ο διδάσκων τραγουδά την εικόνα που βλέπουν τα παιδιά και συγχρόνως τα καλεί να κινούν τα χέρια τους πάνω - κάτω όπως αυτός τραγουδά.

β) Ο διδάσκων τραγουδά και τα παιδιά ζωγραφίζουν το τραγούδι με το σώμα τους ή και τα χέρια τους μαζί. Μπορεί ακόμα να γίνει και το αντίστροφο, δηλαδή ο διδάσκων να ζωγραφίζει με τα χέρια του και τα παιδιά να τραγουδούν ότι εκείνος δείχνει.

γ) Ο διδάσκων σχεδιάζει μια γραμμή με κιμωλία στο τραπεζάκι κάθε παιδιού και ζητά από τα παιδιά να του γράψουν με την πλαστελίνη τους, που την έχουν κάνει μικρές μπαλίτσες, το τραγουδάκι που έχει γράψει εκείνος με τα λουλούδια.

Εικόνα 9

δ) Ο διδάσκων παίρνει ένα σχοινάκι μήκους 4-5 μέτρων. Δίνει τις άκρες του σε δυο παιδιά να το τεντώσουν ή δένει τις άκρες του σχοινιού στις πλάτες δύο καρεκλών και ανοίγει τις καρέκλες μέχρι να τεντωθεί. Τότε λέει στα παιδιά «αυτό εδώ είναι ένα ποταμάκι. Θέλω να έρθει ένα παιδάκι να μου γράψει με το κεφαλάκι του ένα «τα» στο σπίτι του Μι». Έρχεται ένα παιδάκι και κάθεται έτσι, ώστε το κεφαλάκι του να είναι κάτω από το σχοινί. Στη συνέχεια ο διδάσκων ζητά να έρθουν δύο άλλα παιδιά και να της γράψουν με το κεφαλάκι τους ένα «τι - τι» στο σπίτι του Σο. Τα παιδιά πλησιάζουν τα κεφαλάκια τους κοντά και μένουν όρθια, ώστε να είναι πάνω από το σχοινί. Ο διδάσκων μπορεί να ζητήσει οποιοδήποτε συνδυασμό π.χ. ένα «τι - τι» στο σπίτι του Μι ή ένα «τα» στο σπίτι του Σο. Τέλος μερικά παιδιά μπορούν να σηκωθούν και να γράψουν με τα κεφαλάκια τους το τραγούδι που εκείνος έχει γράψει με τα λουλούδια (Εικ. 9). Τα υπόλοιπα παιδιά που δεν συμμετέχουν στην εικόνα μας διαβάζουν το τραγούδι.

3. Παρουσίαση στίχων: Τώρα τα παιδιά είναι έτοιμα να ακούσουν τους στίχους από το διδάσκοντα:

Τι χαρά, τι χαρά
να ο γλάρος που πετά
μ' ανοιχτά μ' ανοιχτά
τα λευκά του τα φτερά.

Μάθημα 6

Παίζοντας με το Σό (λωνα), το Μί(μη) και το Λά(κη)

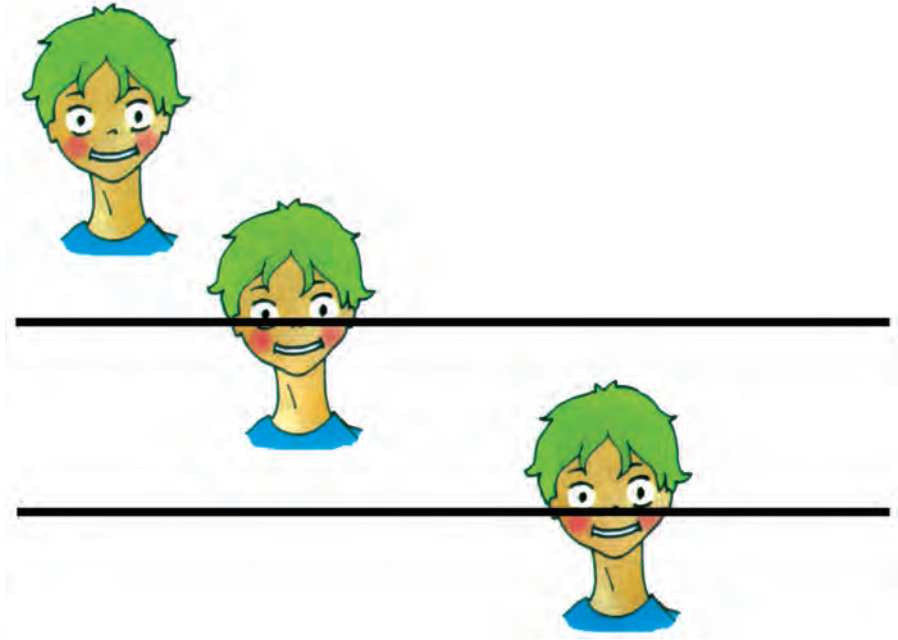
Ο διδάσκων χρησιμοποιεί την εικόνα από το παραμύθι μας με τα σπίτια του Σόλωνα και το Μίμη, με το σχολείο, το ποταμάκι και την παιδική χαρά. Στην εικόνα αυτή προσθέτουμε κι άλλο ένα σπιτάκι στο βουνό πιο ψηλά από το σπίτι του Σόλωνα. Αυτό το σπίτι, λέει ο διδάσκων, το έκτισε μια οικογένεια που ήρθε από άλλη πόλη. Στην καινούργια οικογένεια υπάρχει και ένα παιδί, που έγινε γρήγορα φίλος με το Σόλωνα και το Μίμη. Το όνομα του νέου μας φίλου είναι Λάκης. Ο Σο και ο Μι γρήγορα ενημέρωσαν το Λάκη για τα μυστικά της παρέας κι έτσι συμφώνησαν να τον φωνάζουν Λα (Εικ. 10).

Εικόνα 10

Ο διδάσκων τραγουδάει τώρα το Σο, το Μι και το Λα και τα παιδιά ζωγραφί-

ζουν με τα χέρια και το σώμα τους ό,τι τραγουδά. Ο διδάσκων μπορεί να παρουσιάσει πολλές δραστηριότητες, διάφορα παιχνίδια, όπως και στην περίπτωση της διδασκαλίας των δύο φθόγγων. Μόνο που τώρα θα χρησιμοποιεί τρία σημεία

Εικόνα 11

αναφοράς (Εικ. 11). Μπορεί να τους παρουσιάσει περισσότερα τραγούδια με τρεις φθόγγους και με την ίδια πορεία όπως έχουμε περιγράψει και στη διδασκαλία του τραγουδιού με δύο φθόγγους «Ο γλάρος».

Ο διδάσκων ζωγραφίζει στον πίνακα δύο οριζόντιες γραμμές και δείχνει τη ζωγραφιά στα παιδιά ρωτώντας: «Αυτές οι γραμμές που ζωγράφισα σαν τι μοιάζουν από το παραμύθι μας;» Τα παιδιά μετά από συζήτηση θα συμφωνήσουν ότι μοιάζουν με το ποταμάκι.

Αν τα παιδιά ανησύχησαν γιατί άλλαξε εικόνα το ποταμάκι, ο διδάσκων απαντά ότι έβρεξε στο βουνό για αυτό ήρθε πολύ νερό στο ποτάμι κι αυτό έγινε πιο φαρδύ.

Τοποθετούμε τα νήπια σε ζευγάρια αντικριστά μεταξύ τους. Στη μέση του ενός δένουμε ένα μαντήλι ή ένα σχοινάκι. Τους εξηγεί ο διδάσκων ότι το σχοινάκι

είναι το ποταμάκι. Ζητάμε από το δεύτερο νήπιο να μας δείξει πού είναι το σπίτι του Μίμη. Βάζει τα χέρια του κάτω από το μαντήλι, ή του Σόλωνα πάνω από το μαντήλι, ή του Λάκη στους ώμους (Εικ. 12).

Μπορεί ο διδάσκων να τραγουδήσει ένα τραγούδι με τους τρεις φίλους Μι(μη) - Σο(λωνα) - Λα(κη). Τα νήπια κινούν αντίστοιχα τα χέρια τους στο σώμα του συμμαθητή τους. Καλό είναι τα νήπια μεταξύ τους να αλλάζουν ρόλους.

Εικόνα 12

Μάθημα 7

Τραγούδι «Τα δώρα» (πορεία διδασκαλίας)

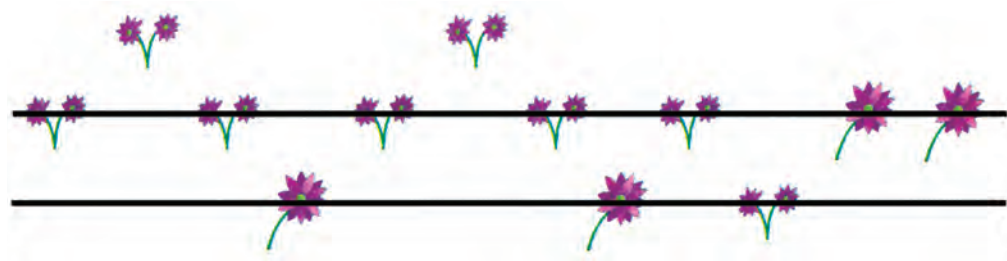
1. **Ρυθμική επεξεργασία:** Τα παιδιά διαβάζουν με τα χέρια, το στόμα, τα πόδια κ.λπ. την εικόνα 13.

Εικόνα 13

2. **Τονική επεξεργασία:**

- α) Οι δύο γραμμές της εικόνας μας είναι το ποταμάκι.
- β) Τα παιδιά της τάξης αναγνωρίζουν και μας λένε σε ποιο σπίτι από τα τρία παιδιά της παρέας μας είναι τα λουλούδια (Εικ. 14).

Εικόνα 14

- γ) Τα παιδιά φωνάζουν - τραγουδούν τα λουλούδια στο σπίτι του Σο ή του Μι ή του Λα.

- δ) «Αν στην όρθια θέση είναι το σπίτι του Σο, το σπίτι του Λα πού θα είναι;» ρωτά ο διδάσκων. Τα παιδιά θα σηκωθούν όρθια στα δάχτυλα των ποδιών τους. «Και το σπίτι του Μι;» Τα παιδιά θα χαμηλώσουν τα γόνατά τους και θα καθίσουν κάτω.
- ε) Ο διδάσκων μπορεί να ζητήσει από τα παιδιά να τραγουδήσουν με το στόμα τα λουλούδια στα τρία σπίτια και να τα ζωγραφίσουν με το σώμα τους (να του δείχνουν πού είναι το σπίτι αυτό).
- ζ) Τα παιδιά τραγουδούν τα λουλούδια που είναι στο σπίτι του Σο και του Λα ενώ τα λουλούδια που είναι στο σπίτι του Μι τα χτυπούν με τα χέρια τους. Το παιχνίδι μπορούμε να το παίξουμε με παραλλαγές:
1. Να τραγουδούν τα λουλούδια που είναι στο σπίτι του Σο και του Μι ενώ τα λουλούδια που είναι στο σπίτι του Λα τα χτυπούν με τα χέρια τους.
 2. Χτυπούν παλαμάκια τα λουλούδια και ταυτόχρονα δείχνουν με τα χέρια τους το σπίτι του παιδιού που βρίσκονται τα λουλούδια.
 3. Παρουσίαση στίχων: Τώρα είναι έτοιμα τα παιδιά να μάθουν και τους στίχους του τραγουδιού:

Να τα δώρα στα κουτιά
με γυαλιστερά χαρτιά
και λαμπρές κορδέλες

Μάθημα 8

Ρυθμός και Μελωδία

Το καθένα τραγούδι είναι ένα άλλο παιχνίδι με ήχους. Η ενασχόληση των νηπίων με τα τραγούδια δίνει την ευκαιρία να ασκήσουν τη φωνή τους τοποθετώντας την σε συγκεκριμένους ήχους, αλλά και παίζοντας να κατανοήσουν την κίνηση της μελωδίας.

1. Ρυθμική επεξεργασία: Ο διδάσκων παρουσιάζει τη ρυθμική εικόνα του τραγουδιού (κόκκινο) (Εικ. 15).

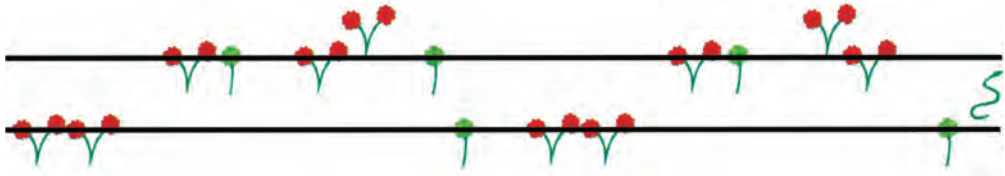
Εικόνα 15

Τα παιδιά διαβάζουν με τα χέρια τους (χτυπώντας παλαμάκια ή σε ζευγάρια, χτυπώντας τα λουλούδια, το ένα τις παλάμες του άλλου ή παίζοντας το τρένο χτυπώντας το ένα με τα χέρια του τις πλάτες του προηγούμενου του), τα πόδια τους (χτυπώντας τα κάτω ή περπατώντας σαν τα λουλούδια, οπότε θα έχουμε μια απλή χορευτική κίνηση) ή το στόμα.

Παίζοντας με το ρυθμό του τραγουδιού μπορούμε να χωρίσουμε τα παιδιά σε τρεις ομάδες. Τα παιδιά της πρώτης ομάδας κρατούν ξυλάκια, τα παιδιά της δεύτερης ομάδας κρατούν τρίγωνα και τα παιδιά της τρίτης ομάδας κρατούν πιατίνια. Τα παιδιά της πρώτης ομάδας διαβάζουν με τα ξυλάκια τα κίτρινα λουλούδια. Η δεύτερη ομάδα διαβάζει τα κόκκινα λουλούδια και η τρίτη ομάδα διαβάζει το φιδάκι. Το αποτέλεσμα θα είναι τα παιδιά να έχουν φτιάξει μία ορχήστρα (Εικ. 15).

2. Τονική επεξεργασία: Τα λουλούδια της εικόνας 15 τα τοποθετούμε στο ποταμάκι (Εικ. 16).

Τώρα τα παιδιά μαζί με το διδάσκοντα μπορούν να φωνάξουν σε ποιο σπίτι είναι τα λουλούδια, δηλαδή να τραγουδήσουν. Μπορούν να συνοδεύσουν το τραγούδι

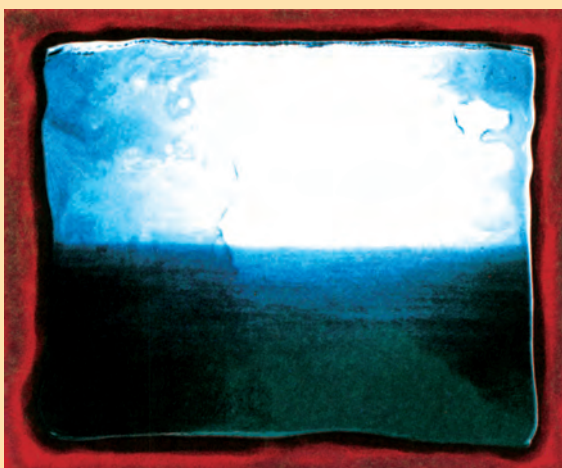
Εικόνα 16

τους παίζοντας μόνο η πρώτη ομάδα με τα ξυλάκια τα κίτρινα λουλούδια ή μόνο η δεύτερη τα κόκκινα ή μόνο η τρίτη το φιδάκι ή τέλος και οι τρεις μαζί η καθεμία το δικό της μέρος. Στο τέλος μπορούμε να προσθέσουμε και τους στίχους του τραγουδιού.

Κόκκινο

Κόκκινο το μάγουλο
κόκκινο το μήλο
και τα ρόδα της αυγής
κόκκινο κρασί

Κόκκινο το χρώμα που
έχει η καρδιά μου
κόκκινη η φράουλα
φλόγα η ματιά

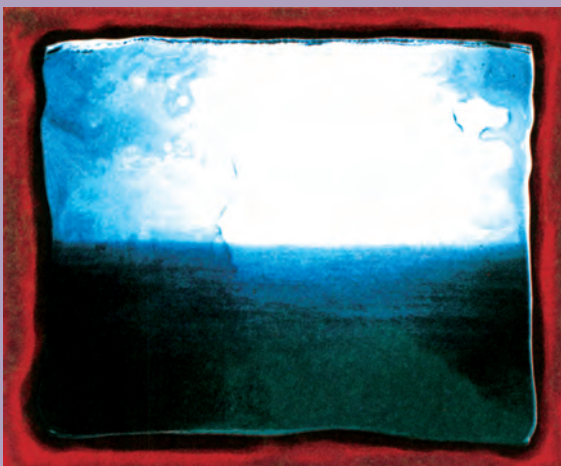

Ύψος

Μουσικοκινητική

Αγωγή

*ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
ΑΤΛΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΝ*

*Κατασκευή Απλών
Μουσικών Οργάνων*

Μουσικοκινητική

Αγωγή

Εισαγωγή: Η πολλαπλή αξία της κατασκευής απλών μουσικών οργάνων με τα παιδιά

Η κατασκευή αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων είναι μια δραστηριότητα εξαιρετικής παιδαγωγικής σημασίας αλλά και μεγάλης μουσικής αξίας. Η μουσική αξία τέτοιων κατασκευών έγκειται στο γεγονός ότι η μουσική είναι αποτέλεσμα της έμπνευσης και δημιουργικότητας, που ωθούν τον άνθρωπο να αξιοποιήσει τα υλικά και τους ήχους που υπάρχουν γύρω του, προκειμένου να εκφραστεί.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα από εξωευρωπαϊκούς πολιτισμούς αλλά και από τη λαϊκή μας παράδοση που δείχνουν ότι η διάθεση για μουσική έκφραση ωθεί τον άνθρωπο να εφευρίσκει, συχνά στη στιγμή, και να δημιουργεί μουσικά όργανα. Τα μουσικά ποτήρια στην ελληνική παράδοση δεν ήταν τίποτε άλλο από την έμπνευση των ανθρώπων που γλεντούσαν γύρω από ένα στρωμένο τραπέζι να συνοδέψουν το τραγούδι τους με χτυπήματα πάνω στα κρασοπότηρα. Αυτά τα ποτήρια, ανάλογα με το μέγεθος και το σχήμα τους, το υλικό από το οποίο ήταν φτιαγμένα και την ποσότητα του κρασιού ή άλλου ποτού που περιείχαν, παρείχαν με διαφορετικό τρόπο ήχους, άμεσο υλικό στην υπηρεσία της μουσικής έμπνευσης και του κεφιού. Υπήρχαν και υπάρχουν σήμερα άνθρωποι που είναι πραγματικοί δεξιότεχνες στο παίξιμο των ποτηριών.

Η παιδαγωγική αξία της κατασκευής απλών μουσικών οργάνων από τα παιδιά ή με τα παιδιά είναι σπουδαία και πολλαπλή. Καταρχήν, μέσα από την ενασχόλησή του με την κατασκευή του οργάνου, το παιδί αισθάνεται πιο κοντά στο ίδιο το όργανο και ενδιαφέρεται περισσότερο για την ποιότητά του, τη φροντίδα του, και τη χρήση αυτού του οργάνου στις μουσικές του δραστηριότητες. Γνωρίζουμε ότι τα παιδιά, ιδιαίτερα της προσχολικής ηλικίας, μαθαίνουν μέσα από την ενασχόληση με τα υλικά. Η χειρωνακτική εργασία και η άμεση πρακτική επαφή με τα αντικείμενα παρέχει στο μικρό παιδί την αποτελεσματικότερη δίοδο μάθησης. Το ενδιαφέρον του παιδιού για ένα όργανο, στην κατασκευή του οποίου έχει συμμετάσχει, είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με το ενδιαφέρον του για ένα άλλο όργανο το οποίο αγοράστηκε από ένα κατάστημα και παρουσιάζεται στην τάξη.

Είναι σημαντικό ωστόσο, να σημειώσουμε ότι η ποιότητα του ήχου που παράγει το αυτοσχέδιο όργανο παίζει σπουδαίο ρόλο στο ενδιαφέρον που θα δείξει το παιδί. Όσο μουσικά ανεκπαίδευτο και αν είναι ένα παιδί, μπορεί γρήγορα να διακρίνει το όργανο που θα το ικανοποιήσει ακουστικά. Κατά συνέπεια, το

παιδί θα χάσει γρήγορα το ενδιαφέρον του για ένα αυτοσχέδιο όργανο που παράγει φτωχό ή κακής ποιότητας ήχο και θα στραφεί σε κάτι αισθητικά αρτιότερο. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό να μην ξεχνάμε ότι το ζητούμενο σε μια κατασκευή μουσικού οργάνου που κάνουμε με τα παιδιά είναι η ποιότητα του ήχου και όχι απλώς μία φανταχτερά διακοσμημένη κατασκευή. Η κατασκευή ενός αυτοσχέδιου οργάνου με τα παιδιά μας ενδιαφέρει ως διαδικασία, για την παιδαγωγική αξία που έχει μία τέτοια ενασχόληση, αλλά και ως αποτέλεσμα, ως τελικό προϊόν, για τη χρηστικότητα και την αισθητική και μουσική αξία που μπορεί να έχει ένα τέτοιο όργανο.

Μέσα από τις κατασκευές αυτοσχέδιων οργάνων, τα παιδιά μαθαίνουν ή ενισχύουν τις γνώσεις τους για διάφορα υλικά και τις ιδιότητές τους, μαθαίνουν να χειρίζονται εργαλεία, να μετρούν, να δοκιμάζουν όγκους και σχήματα, να κρίνουν και να συγκρίνουν. Οι εμπειρίες που αποκομίζουν από τις κατασκευές μπορούν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν ως αφορμή για να εισαχθούν τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους, σε μια πληθώρα εννοιών, φαινομένων και επιστημών. Μία κατασκευή μπορεί άριστα να συνδεθεί με την ιστορία, τη γεωγραφία, το παραμύθι ή γενικότερα τη λογοτεχνία, τα μαθηματικά και τη φυσική. Τέλος, μέσα από τέτοιες κατασκευές, τα παιδιά μαθαίνουν την έννοια της ανακύκλωσης, αφού τα περισσότερα από τα χρησιμοποιούμενα υλικά είναι υλικά που βρίσκονται γύρω μας και είναι συνήθως για πέταμα (όπως π.χ. κομμάτια ξύλου, σπασμένα πλακάκια, σκασμένες σαμπρέλες, κονσερβοκούτια, άλλα κουτιά, λάστιχα κ.λπ.). Καλό είναι να γνωρίζουμε τα επαγγέλματα των γονιών των παιδιών, γιατί συχνά οι ίδιοι οι γονείς, λόγω του χώρου στον οποίο εργάζονται, μπορούν να μας εφοδιάσουν με αρκετά υλικά.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για την επιτυχία δραστηριοτήτων κατασκευής αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων με τα παιδιά είναι ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός. Τα υλικά που χρειάζονται για την κατασκευή τέτοιων οργάνων, παρόλο που είναι εύκολο να βρεθούν, πρέπει να αναζητούνται και να δοκιμάζονται από το διδάσκοντα αρκετές ημέρες πριν την ημέρα της κατασκευής. Είναι σκόπιμο ο διδάσκων να ενημερώνει τα παιδιά σχετικά με το λόγο για τον οποίο συγκεντρώνονται τα σχετικά υλικά. Γνωρίζοντας ότι πρόκειται να φτιάξουν ένα μουσικό όργανο, τα παιδιά έχουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον και κίνητρο για τη συλλογή των απαιτούμενων υλικών.

Ένας τελευταίος παράγοντας, που είναι επίσης πολύ σημαντικός για την επιτυχία κατασκευών με τα παιδιά, είναι να έχει δοκιμάσει ο ίδιος ο διδάσκων να

κάνει τη συγκεκριμένη κατασκευή προτού διεξαγάγει τη δραστηριότητα στην τάξη. Με αυτόν τον τρόπο, γνωρίζει καλύτερα τι ήχο μπορούν να παραγάγουν τα υλικά τα οποία σκέφτεται να χρησιμοποιήσει και επίσης, μπορεί να προβλέψει ή και να προλάβει δυσκολίες που μπορεί να παρουσιαστούν στην τάξη. Γνωρίζει, επίσης, τα σημεία στη διαδικασία κατασκευής που μπορεί να αφεθούν ολοκληρωτικά στα παιδιά καθώς και τα σημεία στα οποία η δική του παρέμβαση είναι απαραίτητη ή επιτακτική. Είναι επίσης σκόπιμο ο διδάσκων να κατασκευάσει ένα όργανο μόνος του μπροστά στα παιδιά. Έτσι, τα παιδιά βλέπουν τη συνολική διαδικασία, προτού αρχίσουν την κατασκευή και επίσης έχουν ένα «πρότυπο» με το οποίο μπορούν να συγκρίνουν τη δική τους κατασκευή.

Οι δραστηριότητες κατασκευής αυτοσχέδιων οργάνων μέσα στην τάξη είναι σκόπιμο να συνοδεύονται από μία μουσική δραστηριότητα που απαιτεί άμεση χρήση των οργάνων που κατασκευάστηκαν. Με αυτόν τον τρόπο, καταδεικνύεται άμεσα στα παιδιά η χρηστικότητα και η αξία των οργάνων αυτών, στα πλαίσια της μουσικής. Τέτοιες μουσικές δραστηριότητες μπορούν να λαμβάνουν χώρα είτε μέσα στην ίδια διδακτική ώρα, κατά τη διάρκεια της οποίας γίνεται η κατασκευή είτε σε επόμενη. Αυτό εξαρτάται τόσο από τον απαιτούμενο χρόνο και τις ιδιαιτερότητες της κατασκευής (π.χ. χρόνος που χρειάζεται να «στεγνώσουν» κάποιες κατασκευές), όσο βέβαια και από τη φύση της μουσικής δραστηριότητας που έπεται.

Τα αυτοσχέδια όργανα που κατασκευάζονται στην τάξη, μέσα από τη συνεργασία του διδάσκοντα με τα παιδιά και των παιδιών μεταξύ τους, μπορούν κάλλιστα να συμπληρώνουν το σύνολο των συμβατικών οργάνων που υπάρχουν μέσα στην τάξη. Αυτοσχέδια όργανα καλής σχετικά ηχητικής ποιότητας μπορεί να αποδειχθούν σωτήριες λύσεις, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις βρεφονηπιακών σταθμών των οποίων ο προϋπολογισμός δεν επιτρέπει την αγορά μουσικών οργάνων.

Η κατασκευή ενός μουσικού οργάνου δεν είναι δυνατό να γίνει εξ ολοκλήρου από τα παιδιά, ιδιαίτερα όταν μιλάμε για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η επίβλεψη, βοήθεια, και παρέμβαση του διδάσκοντα είναι εντελώς απαραίτητη. Ο δάσκαλος γνωρίζει από πριν ποια σημεία στη διαδικασία κατασκευής θα μπορούσαν να εκτελεστούν από τα παιδιά και ποια σημεία χρειάζονται τη δική του παρέμβαση. Ο δάσκαλος πρέπει να αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου ή να καθοδηγεί από κοντά τα μέρη της κατασκευής τα οποία περιλαμβάνουν μέτρημα, κόψιμο με ψαλίδι και χειρισμό άλλων εργαλείων που είτε είναι επικίνδυνα είτε απαιτούν λεπτή κινητικότητα την οποία δε διαθέτουν ακόμη παιδιά αυτής της ηλικίας.

Ανάλογα με την ηλικία των μικρών παιδιών καθώς και τις ατομικές διαφορές τους ως προς τη σωματική ωρίμανση, ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος της κατασκευής πρέπει να γίνεται από το δάσκαλο ή τουλάχιστον, σε συνεργασία με αυτόν. Όταν τέτοιες κατασκευές γίνονται με πολύ μικρά παιδιά, τότε προτείνεται είτε ο ρόλος των παιδιών να είναι βοηθητικός ως προς την κατασκευή και ουσιαστικός ως προς τη διακόσμηση του οργάνου, είτε οι κατασκευές αυτές να γίνονται με απόλυτη συνεργασία διδάσκοντα και παιδιού, κάτι που βεβαίως προϋποθέτει τη μικρή αναλογία μεταξύ βρεφονηπιοκόμων, βοηθών και παιδιών.

Μάθημα 1

Κατασκευή τύμπανου

Για την κατασκευή τυμπάνων με τα παιδιά, υπάρχει μία μεγάλη ποικιλία διαδικασιών που μπορούμε να ακολουθήσουμε. Παρακάτω αναφέρονται δύο από αυτές. Το τι θα επιλέξει ο διδάσκων εξαρτάται από τα υλικά που διαθέτει, από την ηλικία και ετοιμότητα των παιδιών ως προς την πολυπλοκότητα της κατασκευής, καθώς και τις αξιώσεις τις οποίες έχει για την ηχητική ποιότητα του τελικού προϊόντος. Η κατασκευή τύμπανου με μεμβράνη από φυσικό δέρμα, η οποία παρατίθεται δεύτερη, είναι πιο πολύπλοκη και έχει μεγαλύτερο κόστος από την πρώτη διαδικασία κατασκευής.

Διαδικασία 1

Υλικά: Κονσερβοκούτια μεσαίου ή μεγάλου μεγέθους, μεγάλα κομμάτια νάilon ή πλαστικού για τη μεμβράνη, κολλητική ταινία. Για τη διακόσμηση: πλαστικά χρώματα ή δακτυλομπογιές, πολύχρωμα χαρτιά σε διάφορα μεγέθη και σχήματα, εφημερίδες, κόλλα, αυτοκόλλητα.

Στην κατασκευή αυτή, ο διδάσκων χρειάζεται να ανοίξει τελείως τις κονσέρβες από το ένα μέρος. Είναι σημαντικό το άνοιγμα της κονσέρβας να γίνει με εργαλείο το οποίο αφήνει λεία την περιφέρεια της κονσέρβας και, επομένως, δεν εγκυμονεί κίνδυνο να κοπούν τα παιδιά. Αν ωστόσο το κόψιμο δεν είναι λείο, τότε πρέπει να καλύψουμε την περιφέρεια του ανοίγματος της κονσέρβας με μονωτική ταινία. Ο διδάσκων

με τη βοήθεια των παιδιών τεντώνει το νάιλον κομμάτι (π.χ. από παλιό νάιλον τραπεζομάντηλο) στο άνοιγμα από κάθε κονσερβοκούτι και το στερεώνει γύρω-γύρω με κολλητική ταινία.

Τα παιδιά αναλαμβάνουν να διακοσμήσουν τα τύμπανα είτε ζωγραφίζοντάς τα με πλαστικά χρώματα και πινέλα είτε χρησιμοποιώντας δακτυλομπογιές. Η διακόσμηση μπορεί επίσης να γίνει με κομματάκια από εφημερίδες, περιοδικά, ή κομμάτια από πολύχρωμο χαρτί που απομένουν (και συνήθως πετιούνται) από άλλες χειροτεχνίες. Τα παιδιά κολλούν τα κομμάτια αυτά πάνω στο κονσερβοκούτι με κόλλα. Αν η κόλλα δεν πιάνει κατευθείαν πάνω στο μεταλλικό της κονσέρβας, μπορεί το κονσερβοκούτι να «επενδυθεί» αρχικά με ένα κομμάτι χαρτί το οποίο τυλίγεται γύρω από αυτό και στερεώνεται με κολλητική ταινία, και πάνω στο οποίο γίνεται η περαιτέρω διακόσμηση. Η διακόσμηση μπορεί να είναι είτε αφηρημένη είτε να έχει συγκεκριμένο θέμα, π.χ. να φτιάξουν πρόσωπα, λουλούδια, κ.λπ.

Μάθημα 2

Κατασκευή τύμπανου (συνέχεια)

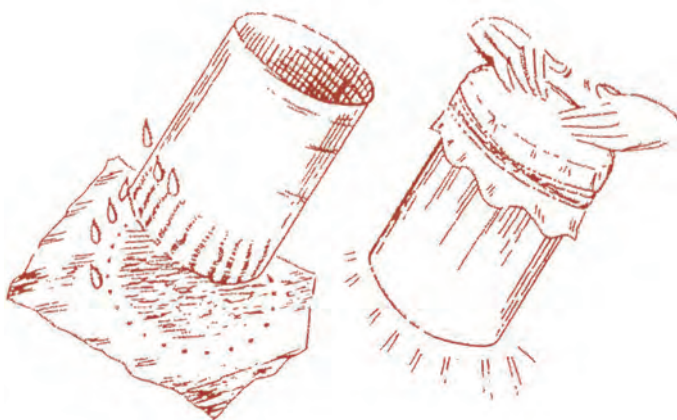
Διαδικασία 2

Υλικά: Για τη βάση του τύμπανου μπορούν να χρησιμοποιηθούν: Κομμάτια από μεταλλικό σωλήνα, πλαστικές, ξύλινες, ή πήλινες γλάστρες, ξύλινα βαρελάκια ή τα γνωστά πλαστικά κουβαδάκια των παιδιών. Πλαστικό ή δέρμα για τη μεμβράνη.

Γύρω από το στόμιο του δοχείου που θα χρησιμοποιήσουμε ως βάση για το τύμπανο βάζουμε κόλλα (ατλακόλ). Εάν η επιφάνεια της βάσης είναι λεία και δεν πιάνει η κόλλα, μπορούμε με γυαλόχαρτο ή με μία λίμα να τραχύνουμε λίγο την επιφάνεια στην οποία θέλουμε να απλώσουμε την κόλλα, έτσι, ώστε η κόλλα να «πιάνει» καλύτερα. Παίρνουμε ένα κομμάτι φυσικού δέρματος, μεγαλύτερο σε διά-

μετρο από τη διάμετρο του στομίου της βάσης, το οποίο το έχουμε προηγουμένως αφήσει μέσα σε δοχείο με νερό για 1 τουλάχιστον ώρα. Τοποθετούμε το δέρμα τεντώνοντάς το πάνω στο στόμιο του δοχείου της βάσης. Τεντώνουμε πολύ καλά και στερεώνουμε το δέρμα πάνω στο στόμιο κολλώντας το μέρος που περισσεύ-

ει γύρω από το στόμιο και δένοντάς το πολύ σφιχτά με σπάγγο. Η βασική μας φροντίδα είναι να «πιάσει» η κόλλα και να είναι το δέρμα όσο το δυνατό πιο τεντωμένο. Τα παιδιά μπορούν να διακοσμήσουν τη βάση. Η παραπάνω κατασκευή μπορεί αντί για δέρμα να χρησιμοποιήσει ως μεμβράνη πλαστικό ή σαμπρέλα.

Μάθημα 3

Κατασκευή Διπλού Ξυλόφωνου

Υλικά, που χρειαζόμαστε: Ένα κομμάτι καλαμένιου σωλήνα με «κόμπο» (βλέπε κατασκευή γκουίρο), 1 μεγάλο καρφί ή 1 ξύλινο στέλεχος.

Εργαλεία, που χρειαζόμαστε: Πριόνι, λίμα, κοπίδι

Οδηγίες για την κατασκευή: Κόψτε τον καλαμένιο σωλήνα με το πριόνι έτσι ώστε τα δύο τμήματα, που βρίσκονται απ' τη μια και την άλλη μεριά του «κόμπου», να έχουν αναλογία μήκους 1 προς 2. Π.χ. αν το συνολικό μήκος του καλαμένιου σωλήνα, που θα κόψετε, είναι 21 εκατοστά, θα πρέπει το κομμάτι του καλαμένιου σωλήνα από τη μια μεριά του «κόμπου» να είναι 7 εκατοστά και το άλλο 14 εκατοστά. Λιμάρετε τις άκρες του κομμένου κομματιού. Στη συνέχεια, σχεδιάστε με ένα μολυβί μία σχισμή που θα ξεκινά από τη μια άκρη του ενός τμήματος του καλαμένιου σωλήνα και θα εκτείνεται κατά μήκος του. Έπειτα σχεδιάστε μία άλλη σχισμή στην ίδια ευθεία με την πρώτη, στο άλλο τμήμα του καλαμένιου σωλήνα. Κόψτε τις σχισμές με ένα κοπίδι και λιμάρετε με τη λίμα τα σημεία απ' τα οποία αφαιρέσατε κομμάτι καλαμιού. Τώρα μπορείτε να ζητήσετε από τα παιδιά να διακοσμήσουν με χρώματα τους καλαμένιους σωλήνες.

Το όργανο θα παιχτεί με ένα μεγάλο καρφί (χτυπητήρι, επικρουστήρα) ή με ένα ξύλινο στέλεχος, λεπτό και μέτριου μήκους. Κρατάμε το όργανο με το δείκτη και τον αντίχειρα του ενός χεριού στο σημείο, που βρίσκεται ο κόμπος. Χτυπώντας με το άλλο χέρι το καρφί ή το ξύλινο στέλεχος στο τμήμα του καλαμένιου σωλήνα αριστερά του κόμπου θα παίρνουμε ήχο διαφορετικού τονικού ύψους απ' ό,τι χτυπώντας το τμήμα του δεξιά του κόμπου. Το χτύπημα στο κοντύτερο τμήμα θα παράγει οξύτερο ήχο απ' ό,τι το χτύπημα στο μακρύτερο τμήμα.

Μάθημα 4

Κατασκευή Αυλού ή Σύριγγα του Πανός

Ο αυλός του Πανός είναι ένα πνευστό όργανο, που έχει την καταγωγή του στην αρχαία Ελλάδα. Αποτελείται από καλάμια (συνήθως 4-12) διαφορετικού μήκους, κλειστά από τη μια μεριά τους και ανοικτά από την άλλη. Τα καλάμια στερεώνονται το ένα δίπλα στο άλλο κατά σειρά μεγέθους, ώστε να δίνουν τα ύψη διαφόρων φθόγγων. Ο εκτελεστής φυσά στις ανοιχτές άκρες των καλαμένων σωλήνων. Πήρε την ονομασία του από τον Θεό Πάνα, στον οποίο οι αρχαίοι Έλληνες απέδιδαν την εφεύρεσή του. Χρησιμοποιείται στη λαϊκή μουσική των χωρών της Λατινικής Αμερικής.

Υλικά, που χρειαζόμαστε: 4-5 κομμάτια καλάμι με «κόμπο», μονωτική ταινία ή σπάγκο.

Εργαλεία, που χρειαζόμαστε: Λίμα, πριόνι

Οδηγίες κατασκευής: Βρείτε 4-5 κομμάτια καλαμιού, με διάμετρο 1-1,5 εκατοστό, καθένα από τα οποία να έχει «κόμπο» (βλέπε την προηγούμενη κατασκευή). Κόψτε καθένα απ' τα κομμάτια λίγο πίσω απ' τον «κόμπο» με ένα μικρό πριόνι. Κόψτε επίσης καθένα από τα καλάμια από την άλλη μεριά του, έτσι ώστε τα 4 κομμάτια καλαμιού να έχουν διαφορετικό μήκος το ένα με το άλλο περίπου ένα εκατοστό. Λιμάρετε τα σημεία όπου κόψατε τους καλαμένιους σωλήνες, ώστε να λειανθούν. Στερεώστε τους καλαμένιους σωλήνες τον έναν δίπλα στον άλλον με σπάγκο ή με μονωτική ταινία, έτσι ώστε οι κλειστές άκρες των σωλήνων (αυτές με τον κόμπο) να βρίσκονται στην ίδια ευθεία.

Για να στερεώσετε καλύτερα τους καλαμένιους σωλήνες τον έναν δίπλα στον άλλο, ακολουθήστε την εξής διαδικασία: τυλίξτε πρώτα με μονωτική ταινία ή σπάγκο τον 1ο σωλήνα και δέστε τον με το 2ο, όπως είναι τοποθετημένοι κατά σειρά μεγέθους. Έπειτα τυλίξτε σπάγκο ή μονωτική ταινία γύρω από το ζεύγος των δύο πρώτων σωλήνων και ενώστε τους με τον 3ο. Στη συνέχεια τυλίξτε με σπάγκο ή μονωτική ταινία το σύνολο των τριών πρώτων σωλήνων και ενώστε τους με τον 4ο κατά σειρά μεγέθους. Θα πρέπει να δώσετε μεγάλη σημασία στο δέσιμο των καλαμένων σωλήνων μεταξύ τους, ώστε οι σωλήνες να παραμένουν σταθεροί στη θέση τους και να μην μετακινούνται, όταν θα παίζουμε. Όταν έχετε ολοκληρώσει την κατασκευή του οργάνου, τα νήπια μπορούν να διακοσμήσουν τους καλαμένιους σωλήνες, ζωγραφίζοντάς τους.

Τώρα μπορείτε να παίζετε μουσική στους αυλούς, φυσώντας στις ανοιχτές άκρες των καλαμένων σωλήνων, καθένας από τους οποίους θα παράγει και μια νότα διαφορετικού τονικού ύψους.

Μάθημα 5

Κατασκευάζουμε Μαράκας

Τα σείστρα, που ονομάζονται επίσης και κουδουνίστρες, είναι όργανα που μπορούμε εύκολα να κατασκευάσουμε με τα παιδιά. Στα όργανα αυτά ο ήχος παράγεται, όταν διάφορα υλικά, όπως χαλίκια, πετραδάκια, σπόροι ή κουδουνάκια κρούονται μεταξύ τους και στην επιφάνεια κάποιου αντικειμένου πάνω ή μέσα στο οποίο είναι τοποθετημένα.

Μαράκας

Διαδικασία 1

Υλικά: Αλουμινένια κουτάκια από αναψυκτικά ή μπύρες, όσπρια (φακές ή μικρά φασόλια) ή μικρά χαλίκια ή κοχύλια, μονωτική ταινία, μονόχρωμο χαρτί. Υλικά για τη διακόσμηση όπως πολύχρωμα χαρτάκια, αυτοκόλλητα, κομματάκια από εφημερίδες ή περιοδικά. Πινέλα και χρώματα ή μαρκαδόροι.

Μπορούμε να φτιάξουμε μαράκας χρησιμοποιώντας ποικιλία υλικών για το εσωτερικό τους. Κάθε παιδί έχει ένα κουτάκι από αναψυκτικό. Τα παιδιά μπορούν να διαλέξουν με τι υλικό θέλουν να γεμίσουν τα μαράκας τους. Μπορούν να διαλέξουν ανάμεσα σε φακές, φασόλια, χαλίκια ή κοχύλια. Τοποθετούν μικρή ποσότητα από το υλικό που έχουν επιλέξει μέσα στο κουτάκι. Ο διδάσκων αναλαμβάνει να κλείσει καλά με μονωτική ταινία το άνοιγμα του αλουμινένιου κουτιού, και επίσης, να κολλήσει γύρω από τον κύλινδρο μονόχρωμο χαρτί. Τα παιδιά αναλαμβάνουν στη συνέχεια να διακοσμήσουν τα κουτάκια κολλώντας πάνω σε αυτά πολύχρωμα χαρτάκια, αυτοκόλλητα ή ζωγραφίζοντας πάνω στο μονόχρωμο χαρτί με πινέλα ή μαρκαδόρους.

Διαδικασία 2

Μαράκας μπορούμε επίσης να φτιάξουμε τοποθετώντας ρύζι, φακές, φασόλια, άμμο ή μεταλλικά καπάκια μπουκαλιών μέσα σε κουτάκια από φωτογραφικά φιλμ, μεταλλικά κουτιά τσαγιού, μεταλλικά ή χάρτινα κουτιά από καραμέλες κ.λπ. Φροντίζουμε να ασφαλίσουμε οποιοδήποτε άνοιγμα των κουτιών αυτών με μονωτική ταινία. Τα παιδιά μπορούν να αναλάβουν εξ ολοκλήρου τη διακόσμηση των μαράκας.

Διαδικασία 3

Υλικά: Δύο μικρά σουρωτήρια, 6-7 κουδουνάκια, 2 ή 3 λαστιχάκια.

Βάζουμε τα κουδουνάκια μέσα στο ένα σουρωτήρι. Κουδουνάκια μπορούμε να προμηθευτούμε από καταστήματα παιχνιδιών, κατασκευών ή παιδαγωγικού υλικού, όπως επίσης και από καταστήματα με είδη κεντήματος. Τοποθετούμε το άλλο σουρωτήρι από πάνω και με τα λαστιχάκια στερεώνουμε μαζί τα δύο σουρωτήρια.

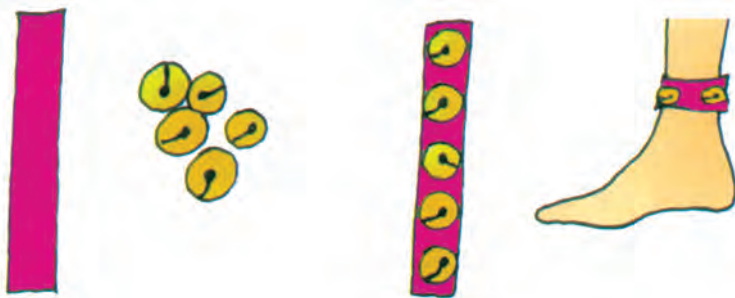
Μάθημα 6

Κατασκευάζουμε σείστρα (κουδουνάκια)

Διαδικασία 1

Υλικά: κομμάτια από φαρδύ λάστιχο, 4-5 κουδουνάκια, κλωστή, βελόνα, χρώματα για το βάψιμο του λάστιχου.

Τα παιδιά αναλαμβάνουν να βάψουν με χρώματα τα κομμάτια του λάστιχου. Το λάστιχο μπορεί να το προμηθευτεί κανείς από καταστήματα που πουλούν ψιλικά και είδη κεντήματος. Πρόκειται για το γνωστό λάστιχο που χρησιμοποιείται στη ραπτική και στα παιχνίδια των κοριτσιών. Ο διδάσκων αναλαμβάνει να ράψει πάνω σε κάθε κομμάτι λάστιχου 4 - 5 κουδουνάκια και να δέσει τις δύο άκρες του λάστιχου. Το μήκος του λάστιχου πρέπει να είναι τόσο, ώστε, όταν τεντωθεί ελαφρά να μπορεί να περάσει, για να τοποθετηθεί γύρω από τον καρπό ή τον αστράγαλο των παιδιών.

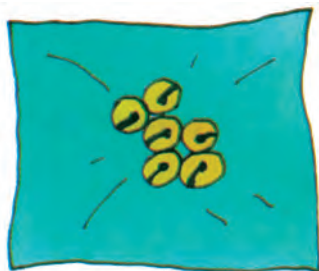

Διαδικασία 2

Μικρά υφασμάτινα ή πλαστικά σακουλάκια, 4-5 κουδουνάκια για κάθε σακουλάκι.

Παίρνουμε μικρά πλαστικά σακουλάκια ή ακόμη καλύτερα τετράγωνα κομμάτια υφάσματος. Βάζουμε μέσα στο καθένα 4-5 κουδουνάκια. Δένουμε το

σακουλάκι ή το κομμάτι ύφασμα στο επάνω μέρος, κάνοντας έναν κόμπο. Αντί για σακουλάκια μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κομμάτια από νάilon κάλτσες. Τα παιδιά παίζουν τα κουδουνάκια κρατώντας στη φούχτα τους το σακουλάκι και

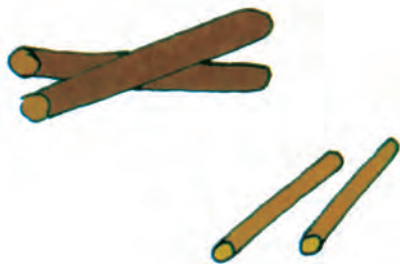
κουνώντας το πάνω κάτω ή κρατώντας το σακουλάκι από την επάνω άκρη του και σείοντάς το για να παράγουν ήχο τα κουδουνάκια.

Μάθημα 7

Κατασκευάζουμε ξυλάκια

Ξυλάκια

Τα ξυλάκια είναι όργανο με μεγάλη χρησιμότητα σε ρυθμικές δραστηριότητες ή γενικότερα σε δραστηριότητες όπου τα παιδιά πρέπει να κρατήσουν τον παλμό μιας μουσικής ή να παίξουν ρυθμικά σχήματα. Τα ξυλάκια, τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως στην παραδοσιακή λατινοαμερικάνικη και αφρικάνικη μουσική, ονομάζονται επίσης και κλάβες (claves). Ένα ζευγάρι ξυλάκια φτιάχνεται από δύο ισομήκη κομμάτια σκληρού ξύλου. Κανονικά παίζονται κρατώντας το ένα ξυλάκι με τον αντίχειρα και τις άκρες των δακτύλων μέσα στη φούχτα, έτσι, ώστε η φούχτα να λειτουργεί ως ηχείο και χτυπώντας το με το άλλο ξυλάκι, το οποίο κρατάμε από την άκρη του. Με τα παιδιά μπορούμε βέβαια να χρησιμοποιήσουμε τα ξυλάκια με ποικίλους τρόπους, π.χ. χτυπάμε το ξυλάκι στο πάτωμα μαζί ή εναλλάξ, «καρφώνουμε» το ένα ξυλάκι στο πάτωμα με το άλλο κ.λπ.

Ένα ζευγάρι ξυλάκια μπορεί να κατασκευαστεί από δυο ισομήκη κυλινδρικά κομμάτια ξύλου (βέργες) μήκους 15-18 εκατοστών. Τέτοια κομμάτια μπορούμε να προμηθευτούμε από ξυλουργεία και να τα κόψουμε μόνοι μας στο κατάλληλο μήκος με πριόνι. Μπορεί βέβαια κανείς να χρησιμοποιήσει καβύλιες (κυλινδρικά κομμάτια ξύλου), οι οποίες υπάρχουν στο εμπόριο. Πρέπει να σημειωθεί ότι, όσο πιο σκληρό είναι το ξύλο, τόσο καλύτερος είναι ο παραγόμενος ήχος. Τα παιδιά μπορούν να αναλάβουν να βάψουν τα ξυλάκια με πινέλα ή να τα βουτήξουν σε κουβά με χρώμα και ύστερα, να τα αφήσουν να στεγνώσουν. Ξυλάκια μπορούν επίσης τα παιδιά να φτιάξουν από ξερά κλαδάκια, τα οποία μπορούν να βρουν κατά τη διάρκεια μιας εκδρομής. Τα παιδιά μαζί με το διδάσκοντα καθαρίζουν τα ξυλάκια και ο διδάσκων αναλαμβάνει να τα κόψει, ώστε να δημιουργήσει ζεύγη από ξυλάκια ίσου μήκους.

Μάθημα 8

Κατασκευάζουμε καστανιέτες

Μεταλλικές καστανιέτες

Διαδικασία 1

Υλικά: Σκληρό λευκό χαρτόνι, χρωματιστό μαλακό χαρτόνι, μεταλλικά φορμάκια-σχέδια ζαχαροπλαστικής, κόλλα, μονωτική ταινία. Πινέλα και χρώματα για τη διακόσμηση.

Ο διδάσκων κόβει για κάθε παιδί ένα παραλληλόγραμμο κομμάτι από σκληρό χαρτόνι. Σχεδιάζει δύο γραμμές παράλληλες προς τις μικρές πλευρές του παραλληλόγραμμου, οι οποίες να απέχουν μικρή αλλά ίση απόσταση από το κέντρο του παραλληλόγραμμου όπως φαίνεται στην εικόνα. Τα παιδιά αναλαμβάνουν να βάψουν με πινέλο τη μία πλευρά του παραλληλόγραμμου. Την αφήνουν να στεγνώσει, και στη συνέχεια, βάφουν και την άλλη πλευρά. Καθώς στεγνώνει η άλλη πλευρά, ο δάσκαλος κόβει μικρά παραλληλόγραμμα κομμάτια από το λεπτό χρωματιστό χαρτόνι, τα οποία αργότερα θα τυλιχθούν για να φτιάξουν σωληνάκια-λαβές τέτοιας διαμέτρου, ώστε στα μισά να χωρά ο αντίχειρας και στα άλλα μισά ο μέσος δάκτυλος ενός μικρού παιδιού. Όταν και οι δύο πλευρές του σκληρού χαρτονιού είναι στεγνές, ο διδάσκων μαζί με τα παιδιά κολλά από ένα μεταλλικό φορμάκι-σχέδιο ζαχαροπλαστικής κατά μήκος των δύο μικρών πλευρών στην εσωτερική πλευρά του σκληρού χαρτονιού. Τσακίζει το σκληρό χαρτόνι

κατά μήκος των γραμμών που έχουμε σχεδιάσει στο κέντρο. Με τη βοήθεια των παιδιών κολλά τις «λαβές» στην εξωτερική πλευρά του σκληρού χαρτονιού (μία κατάλληλη για δείκτη και μία κατάλληλη για αντίχειρα), όπως δείχνει η εικόνα. Ενισχύουμε το κεντρικό μέρος που έχουμε τσακίσει με μονωτική ταινία. Αυτό θα κάνει τις καστανιέτες μας ακόμη πιο ανθεκτικές. Σε κάθε φάση της διαδικασίας αυτής είναι σημαντικό να αφήνουμε αρκετό χρόνο, ώστε η κόλλα να στεγνώνει εντελώς.

Διαδικασία 2

Υλικά: Για κάθε καστανιέτα χρειάζονται 2 καπάκια από αναψυκτικά, 2 μικρά λαστιγάκια. Καρφή και σφυρί.

Αφαιρούμε το πλαστικό από το εσωτερικό των καπακιών. Ανοίγουμε με το καρφή δύο εκ διαμέτρου αντίθετες τρύπες στα πλαϊνά από κάθε καπάκι (αυτό είναι καθαρά δουλειά του διδάσκοντα). Δένουμε το λάστιχο στις δύο τρύπες, όπως δείχνει η εικόνα. Περνάμε το ένα καπάκι στον αντίχειρα και το άλλο στο μέσο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούμε να χτυπάμε μεταξύ τους τις εξωτερικές πλευρές από τα καπάκια. Τα παιδιά μπορούν να αναλάβουν να βάψουν με πινέλα και χρώματα ή με δακτυλομπογιές την εξωτερική πλευρά των καπακιών.

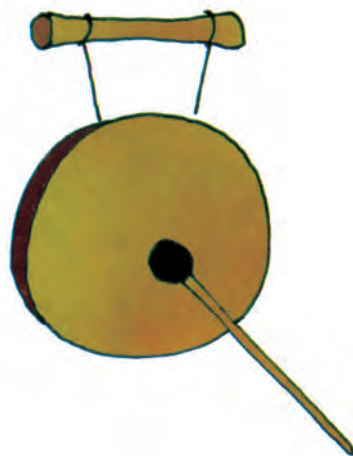
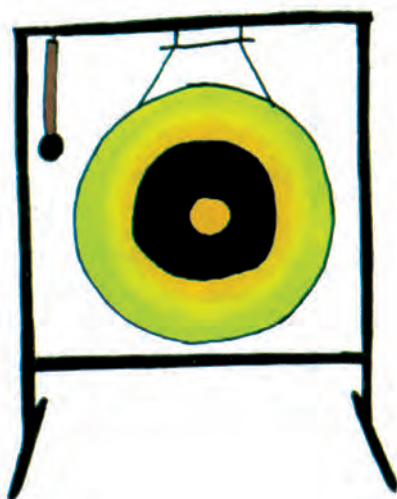
Μάθημα 9

Κατασκευάζουμε γκονγκ

Το γκονγκ είναι όργανο που προέρχεται από την Ανατολική Ασία. Είναι χαρακτηριστικό όργανο της κινέζικης μουσικής και χρησιμοποιούνταν ευρέως στις θρησκευτικές τελετές. Συνήθως είναι κατασκευασμένο από μπρούντζο και κρέμεται μόνο του ή μαζί με άλλα μικρότερα ή μεγαλύτερα γκονγκ από ένα πλαίσιο. Το γκονγκ έχει σχήμα στρογγυλό. Το μέγεθος ενός γκονγκ ποικίλλει από μικρό ως πολύ μεγάλο. Το γκονγκ παίζεται με επικρουστήρα (χτυπητήρι).

Υλικά: Για κάθε γκονγκ χρειαζόμαστε ένα μεταλλικό καπάκι (από αυτά που χρησιμοποιούμε για τα «μάτια» της ηλεκτρικής κουζίνας, πετονιά, κομμάτι ηλεκτρολογικού σωλήνα μήκους 15 εκατοστών και διαμέτρου 16 χιλιοστών. Εργαλεία: καρφί, σφυρί, ψαλίδι.

Στην περίμετρο του μεταλλικού καπακιού ανοίγουμε δύο τρύπες (χρησιμοποιώντας το καρφί και το σφυρί) σε απόσταση 10 περίπου εκατοστών μεταξύ τους. Περνάμε την πετονιά μέσα από τις τρύπες και μέσα από τον σωλήνα, όπως φαίνεται στην εικόνα. Δένουμε τα άκρα της πετονιάς με κόμπο. Τα παιδιά μπορούν να διακοσμήσουν το γκονγκ βάφοντας τόσο τον σωλήνα όσο και το μεταλλικό καπάκι. Το γκονγκ μπορεί να στερεωθεί σε συγκεκριμένη βάση ή να το κρατά ένα παιδί από το σωλήνα με το ένα χέρι και να εκτελεί με το άλλο.

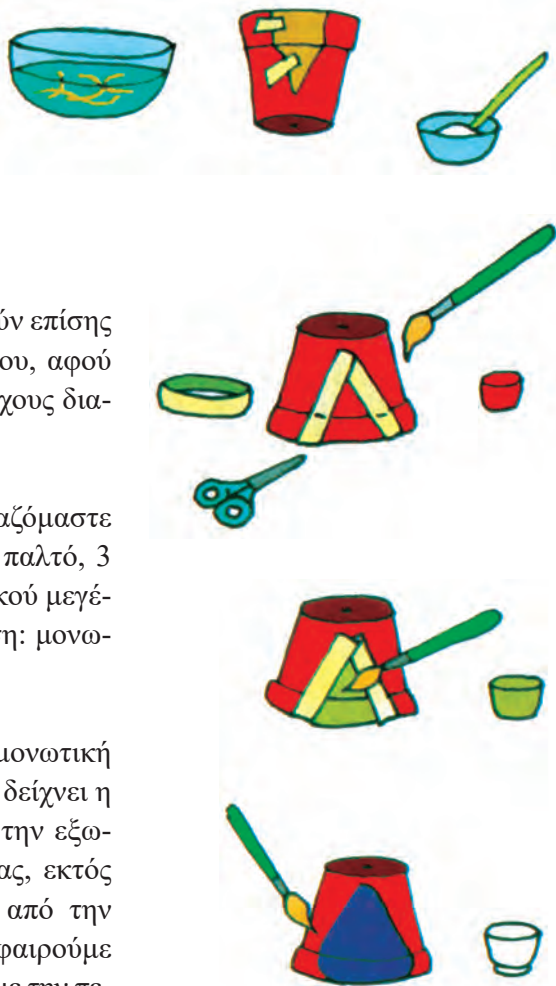
Μάθημα 10

«Γλάστρες»

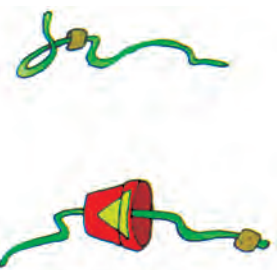
Οι γλάστρες είναι μία κατασκευή με την οποία μπορούμε να εισαγάγουμε ή να ενισχύσουμε τη γνώση των παιδιών σχετικά με τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο μέγεθος της ηχητικής πηγής και την οξύτητα του παραγόμενου ήχου, σύμφωνα με την οποία, όσο πιο μικρό είναι το ηχογόνο σώμα τόσο οξύτερος είναι ο παραγόμενος ήχος. Οι γλάστρες δημιουργούν επίσης την αίσθηση του μελωδικού οργάνου, αφού το ίδιο όργανο μπορεί να παράγει ήχους διαφορετικής οξύτητας.

Υλικά: Για μία κατασκευή χρειαζόμαστε μία σκληρή ξύλινη κρεμάστρα για παλτό, 3 τουλάχιστον γλαστράκια διαφορετικού μεγέθους και σπάγγο. Για τη διακόσμηση: μονωτική ταινία, χρώματα, πινέλα.

Πάνω στα γλαστράκια κολλάμε μονωτική ταινία σε τριγωνικά σχήματα, όπως δείχνει η εικόνα. Βάφουμε με χρώματα όλη την εξωτερική επιφάνεια της κάθε γλάστρας, εκτός από την περιοχή που καλύπτεται από την ταινία. Αφήνουμε να στεγνώσει. Αφαιρούμε την ταινία και με άλλο χρώμα βάφουμε την περιοχή που έχει μείνει άβαφη. Την αφήνουμε να στεγνώσει. Κόβουμε ένα κομμάτι σπάγγο και κάνουμε ένα χοντρό κόμπο στη μία

άκρη του. Περνάμε τον σπάγκο μέσα από την τρύπα που βρίσκεται στον πάτο της γλάστρας, έτσι, ώστε να στερεωθεί η γλάστρα στο σκοινί. Στη συνέχεια δένουμε το σκοινί με κόμπο στην μία άκρη της κρεμάστρας. Το ίδιο κάνουμε και για τις άλλες γλάστρες. Κρεμάμε τις γλάστρες στην κρεμάστρα κατά σειρά μεγέθους, για να είναι πιο ορατή η σχέση μεγέθους της γλάστρας και οξύτητας του ήχου που παράγεται (όσο μικρότερη είναι η γλάστρα τόσο ψηλότερος είναι ο ήχος που βγάζει). Επίσης, όπως φαίνεται και στην εικόνα, το μήκος του κάθε σκοινιού πρέπει να είναι τέτοιο, ώστε η κρεμάστρα να μη γέρνει.

Οι γλάστρες παίζονται με επικρουστήρες (χτυπητήρια), κατά προτίμηση σκληρούς. Τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν ξύλινες κουτάλες ή επικρουστήρες που κατασκεύασαν στα πλαίσια σχετικού μαθήματος.

Μάθημα 11

Κατασκευάζουμε «Κόρνο»

Η κατασκευή του «κόρνου» που ακολουθεί μπορεί να γίνει αφού τα παιδιά έχουν εισαχθεί στην κατηγορία των πνευστών οργάνων μέσα από εικόνες, ακουστικά παραδείγματα και σχετικές δραστηριότητες. Ο δάσκαλος δείχνει στα παιδιά εικόνες από πραγματικό κόρνο και τους εξηγεί ότι «κόρνο» θα ονομάσουν ελεύθερα και τη δική τους κατασκευή. Επισημαίνει στα παιδιά ότι η κατασκευή αυτή δεν ακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζεται ένα πραγματικό κόρνο.

Υλικά: Εύκαμπτος σωλήνας ηλεκτρολόγου μήκους 80-90 εκατοστών περίπου, μικρό και μεγάλο πλαστικό χωνί. Για τη διακόσμηση: χρώματα και πινέλα, χρωματιστές κορδέλες κ.λπ.

Το σωλήνα μπορούμε να τον προμηθευτούμε από καταστήματα που πουλούν ηλεκτρολογικό υλικό ή υλικά για κατασκευές σε κατοικίες. Τα χωνιά μπορούμε να τα βρούμε σε καταστήματα που πουλούν πλαστικά είδη οικιακής χρήσης ή να ζητήσουμε από το γονέα κάθε παιδιού να φέρει ένα μικρό και ένα μεγάλο τέτοιο χωνί στην τάξη. Κόβουμε το μικρό χωνί έτσι, ώστε να φτιάξουμε το περιστόμιο του ηχητικού σωλήνα. Το βάζουμε στη μία άκρη του σωλήνα και το στερεώνουμε με μονωτική ταινία. Στη συνέχεια, τυλίγουμε το σωλήνα, το στερεώνουμε με ταινία και στερεώνουμε στο άλλο άκρο του το μεγάλο χωνί. Καθοδηγούμε τα παιδιά να τοποθετήσουν τα χείλη τους στο περιστόμιο και να φυσήξουν μέσα στο σωλήνα σαν να προφέρουν τον φθόγγο «τ». Κάνουμε εξάσκηση στην προφορά του φθόγγου αυτού, πρώτα χωρίς τα όργανα.

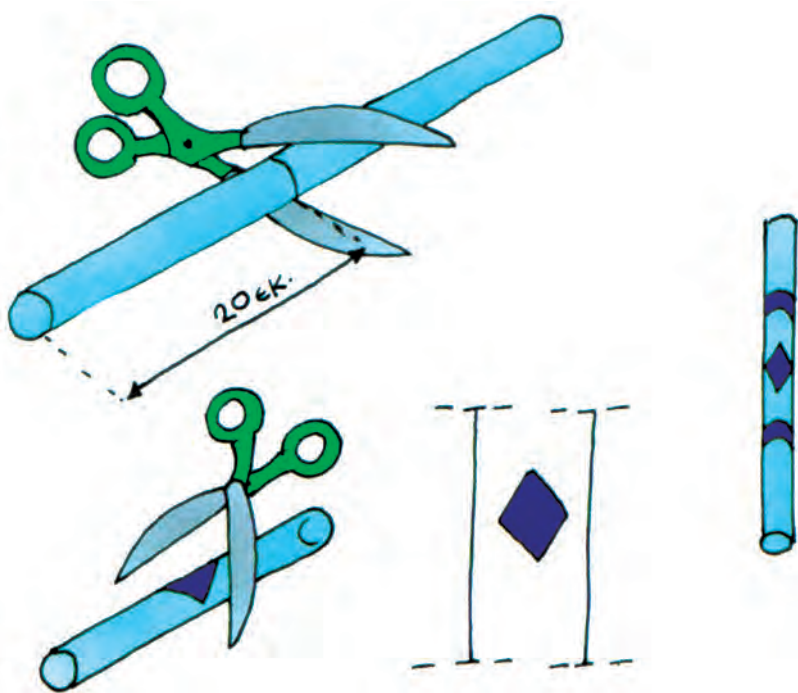
Σημειωτέον ότι ο παραγόμενος ήχος στην παραπάνω κατασκευή είναι καλύτερος, όταν τα χωνιά είναι μεταλλικά. Τα παιδιά μπορούν να αναλάβουν εξ ολοκλήρου τη διακόσμηση του πνευστού οργάνου, π.χ. να βάψουν τον σωλήνα με έντονα χρώματα, να κρεμάσουν κορδόνια ή χρωματιστές κορδέλες κ.λπ.

Μάθημα 12

Κατασκευάζουμε Νουνούρα

Η νουνούρα ονομάζεται αλλιώς και μουρμούρα. Αποτελείται από ένα σωλήνα από ποικιλία υλικών, όπως καλάμι ή κοχύλι ή πλαστικό και από μία μεμβράνη, η οποία μπορεί να είναι τσιγαρόχαρτο, φύλλο κρεμμυδιού, νάιλον από σακούλα

κ.λπ. Τη νουνούρα τη συναντάμε τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες. Είναι επίσης γνωστή με το όνομα καζού (kazoo). Ο ήχος παράγεται από τη μεμβράνη, η οποία πάλλεται όταν βάλουμε στα χείλη μας το ένα άκρο της νουνούρας και μουρμουρίσουμε π.χ. μία μελωδία. Η νουνούρα αρέσει πολύ στα παιδιά για το «μουρμουριστό» ήχο που παράγει.

Υλικά: Για κάθε νουνούρα χρειαζόμαστε ένα κομμάτι ηλεκτρολογικού σωλήνα ελαφρού τύπου μήκους 20 εκατοστών και διαμέτρου 16 χιλιοστών, ένα πλαστικό σακουλάκι τροφίμων, σελοτέιπ ή κολλητική ταινία.

Εργαλεία: ψαλίδι, κοπίδι.

Από τον ηλεκτρολογικό σωλήνα κόβουμε με το ψαλίδι κομμάτια μήκους 20 εκατοστών, για να φτιάξουμε τις νουνούρες. Στο κέντρο κάθε σωλήνα σχεδιάζουμε ένα ρόμβο και με το κοπίδι τον αφαιρούμε. Από το σακουλάκι τροφίμων κόβουμε τετράγωνα κομμάτια. Καλύπτουμε με ένα τέτοιο κομμάτι το άνοιγμα του ρόμβου. Το κομμάτι του πλαστικού (της σακούλας) δεν πρέπει να είναι πολύ χαλαρό αλλά ούτε και πολύ τεντωμένο. Με την κολλητική ταινία στερεώνουμε το κομμάτι του πλαστικού πάνω στον σωλήνα.

Στην κατασκευή αυτή τα παιδιά μπορούν να βοηθήσουν στο στερέωμα του πλαστικού πάνω στο σωλήνα και επίσης να αναλάβουν εξ ολοκλήρου τη διακόσμηση του σωλήνα. Η διακόσμηση του σωλήνα μπορεί να γίνει πριν τοποθετηθεί η μεμβράνη (πλαστικό) ή μετά. Τα παιδιά μπορούν με πινέλα και διάφορα χρώματα να κάνουν σχέδια και να βάψουν τη νουνούρα τους.

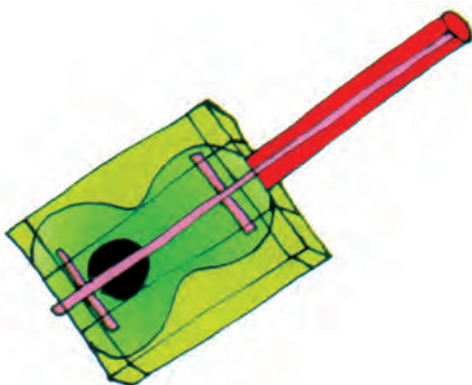
Μάθημα 13

Κατασκευάζουμε έγχορδο όργανο («Η κιθάρα»)

Η κατασκευή της «κιθάρας» που ακολουθεί μπορεί να γίνει αφού τα παιδιά έχουν εισαχθεί στην κατηγορία των έγχορδων οργάνων και έχουν γνωρίσει την κιθάρα μέσα από εικόνες, ακουστικά παραδείγματα και σχετικές δραστηριότητες. Ο διδάσκων δείχνει στα παιδιά εικόνες από πραγματική κιθάρα και τους εξηγεί ότι θα προσπαθήσουν να φτιάξουν μία κιθάρα, με υλικά πολύ διαφορετικά από αυτά από τα οποία φτιάχνεται μια αληθινή κιθάρα. Αν είναι δυνατό, ο διδάσκων φέρνει στην τάξη μία πραγματική κιθάρα. Ζητά από τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα μέρη από τα οποία αποτελείται η κιθάρα και να τα αντιστοιχίσουν με τα μέρη της κιθάρας που έχει ήδη κατασκευάσει ο δάσκαλος ως πρότυπο για την κατασκευή που θα ακολουθήσει. Μιλά στα παιδιά για το ρόλο που παίζει το ηχείο και τονίζει τη σημασία του και για την δική τους κατασκευή.

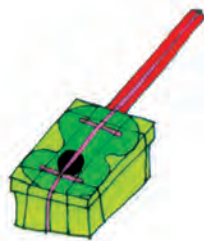
Υλικά: Για κάθε κιθάρα χρειαζόμαστε ένα κουτί παπουτσιών, ένα μακρύ σωλήνα από σκληρό χαρτόνι (οι σωλήνες γύρω από τους οποίους τυλίγεται το χαρτί περιτυλίγματος), 4 μεγάλα λάστιχα, λάστιχο ραπτικής μήκους 1,5 μέτρου. Για τη διακόσμηση: χρώματα και πινέλα.

Ο διδάσκων σχεδιάζει έναν κύκλο διαμέτρου 10 εκατοστών στο καπάκι του κουτιού, όπως δείχνει η εικόνα. Στο κέντρο της μίας μικρής έδρας του κουτιού τοποθετεί το χαρτονένιο σωλήνα και ζητά από το παιδί να τον κρατήσει σταθερά, ώστε με ένα μολύβι να σημειώσει πάνω στο κουτί την περιφέρεια του ανοίγματος του σωλήνα. Ο διδάσκων κόβει και αφαιρεί τους κύκλους που είναι σημειωμένοι και δημιουργεί δύο τρύπες. Ο

διδάσκων σημειώνει με μαρκαδόρο πάνω στο καπάκι του κουτιού το περίγραμμα μιας κιθάρας, όπως φαίνεται και στην εικόνα, και ζητά από τα παιδιά να χρωματίσουν την κιθάρα με ένα χρώμα και το υπόλοιπο από το καπάκι με άλλο χρώμα. Τα παιδιά μπορούν, αν θέλουν, να βάψουν και τη βάση του κουτιού. Μέχρι να στεγνώσει το καπάκι και το κουτί, τα παιδιά βάφουν το χαρτονένιο σωλήνα. Τοποθετούμε δύο λάστιχα κατά μήκος του καπακιού πάνω από την τρύπα, όπως φαίνεται στην εικόνα. Τοποθετούμε το καπάκι πάνω στο κουτί και το στερεώνουμε με άλλα δύο λάστιχα κάθετα στα προηγούμενα. Κόβουμε ένα καλαμάκι στα δύο και κολλάμε το καθένα από αυτά ακριβώς κάτω από τα λάστιχα, στα δύο άκρα της κιθάρας, όπως δείχνει η εικόνα. Κάνουμε μία σχισμή στο ένα άκρο του σωλήνα. Κάνουμε έναν κόμπο στο ένα άκρο του μεγάλου λάστιχου και μια θηλιά στο άλλο άκρο. Περνάμε τη θηλιά γύρω από το σωλήνα (μπράτσο της κιθάρας) και τον σπρώχνουμε ως το ένα άκρο του σωλήνα. Σπρώχνουμε τη μεριά του σωλήνα όπου βρίσκεται περασμένη η θηλιά μέσα στην τρύπα στο πλάι του κουτιού, διατηρώντας τη θηλιά ορατή. Τεντώνουμε το λάστιχο κατά μήκος του πίσω μέρους του κουτιού, το φέρνουμε μπροστά και το τεντώνουμε μέχρι τη σχισμή στο άλλο άκρο του σωλήνα. Στερεώνουμε το λάστιχο στο άκρο του σωλήνα τοποθετώντας τον κόμπο κάτω από τη σχισμή. Το λάστιχο αυτό είναι η «χορδή» της μονόχορδης κιθάρας μας.

Το κράτημα της κιθάρας είναι ανάλογο με αυτό μιας αληθινής. Τα παιδιά, με το δεξί χέρι χτυπούν το λάστιχο-χορδή, ενώ με το αριστερό συγκρατούν το σωλήνα-μπράτσο της κιθάρας. Οδηγούμε τα παιδιά να κατανοήσουν ότι ο ήχος παράγεται από το λάστιχο-χορδή που πάλλεται και ενισχύεται λόγω του ηχείου (κουτί).

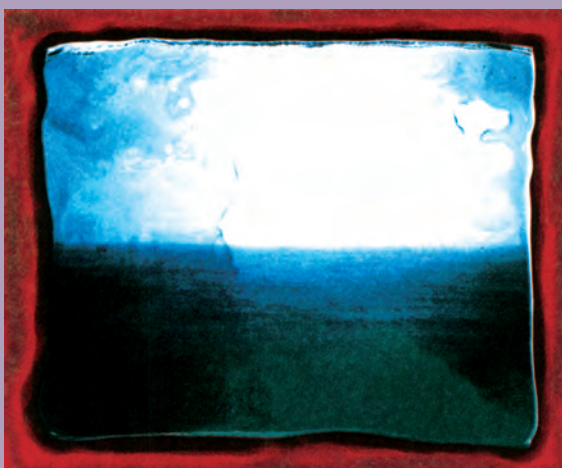

Όταν τα παιδιά κρατούν άνετα την κιθάρα, τα καθοδηγούμε έτσι ώστε με το ένα χέρι να χτυπούν τη χορδή και με το άλλο να πιέζουν τη χορδή σε διαφορετικά σημεία του μπράτσου της κιθάρας. Τα οδηγούμε στην κατανόηση ότι, πιέζοντας τη

χορδή σε διαφορετικά σημεία του μπράτσου, παράγονται διαφορετικοί ήχοι (ήχοι διαφορετικής οξύτητας, λόγω της σχέσης μεταξύ μήκους της παλλόμενης χορδής και οξύτητας του παραγόμενου ήχου). Μπορούμε να δοκιμάσουμε να χτυπάμε τη χορδή της κιθάρας με ένα νόμισμα (χρησιμοποιώντας το ως πένα) αντί για το δάκτυλό μας.

Σημείωση: Αν δεν είναι εύκολο να βρούμε τους μακριούς χαρτονένιους σωλήνες γύρω από τους οποίους τοποθετείται το χαρτί περιτυλίγματος, μπορούμε να φτιάξουμε μικρότερες κιθάρες, χρησιμοποιώντας μικρότερα κουτιά (π.χ. κουτιά παιδικών παπουτσιών, κουτιά από μπισκότα ή απορρυπαντικά κ.λπ.) και χαρτονένιους σωλήνες από τα χαρτιά (ρολά) κουζίνας. Το μήκος των λάστιχων που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι βέβαια ανάλογο.

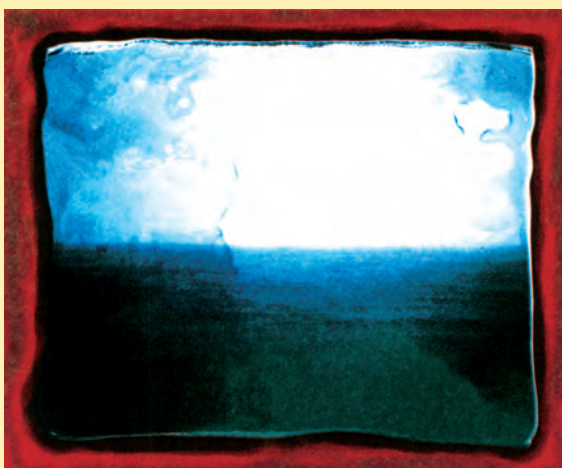
*Κατασκευή Απλών
Μουσικών Οργάνων*

Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

*Παιχνίδια με
Μουσικά Όργανα*

Μουσικοκινητική

Αγωγή

Μάθημα 1

Ο γάμος του κάβουρα

Ο διδάσκων τραγουδά στα παιδιά το γνωστό παραδοσιακό τραγούδι «Παντρεύουνε τον κάβουρα». Ζητά από τα παιδιά να του μιλήσουν για το περιεχόμενο του τραγουδιού. Συζητά με τα παιδιά για το γάμο, το γαμπρό και τη νύφη, τους καλεσμένους και τη δουλειά που κάνει ο καθένας κ.λπ. Ρωτά τα παιδιά να του πουν τι σημαίνουν τα λόγια «ντράγκα ντρούγκα τα όργανα, ω ρε τα όργανα» που επαναλαμβάνονται σταθερά. Οδηγεί τα παιδιά να καταλάβουν ότι στο γάμο αυτό υπάρχουν οργανοπαίχτες που πήγαν εκεί, για να παίξουν μουσική, να διασκεδάσουν τους καλεσμένους και να κάνουν το γάμο του κάβουρα με τη χελώνα πραγματικά αξέχαστο. Ο διδάσκων μπορεί να έχει παρουσιάσει το τραγούδι σε προηγούμενο μάθημα και να έχει βάλει τα παιδιά να ζωγραφίσουν π.χ. τη νύφη και το γαμπρό, τους καλεσμένους, τους μουσικούς κ.λπ. Ο διδάσκων μπορεί και ο ίδιος να έχει ετοιμάσει ζωγραφιές, τις οποίες να δείχνει στα παιδιά καθώς τραγουδά τα αντίστοιχα λόγια του τραγουδιού.

«Παντρεύουνε τον κάβουρα» (παραδοσιακό)

Παντρεύουνε τον κάβουρα, ω! και του δίνουν τη χελώνα
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα, ω ρε τα όργανα
Καλέσαν και τον πόντικα, ω! τα συμβόλαια να γράψει, ντράγκα ...
Καλέσαν το σκαντζόχοιρο, ω! γιε μ' τα στέφανα ν' αλλάξει, ντράγκα
Καλέσαν και το τζίτζικα, ω! για να παίξει το βιολί του, ντράγκα ...
Καλέσαν και το γαίδαρο, ω! για να πάει να τραγουδήσει, ντράγκα
Καλέσαν και το μέρμηκα, ω! τα προικιά να κουβαλήσει, ντράγκα ...
Καλέσαν και την αλεπού, ω! γιε μ' τις κότες να μαδήσει, ντράγκα ...
Καλέσαν και το βάτραχο, ω! το νερό να κουβαλήσει, ντράγκα ...

Η δραστηριότητα εκτυλίσσεται ως εξής:

Ο διδάσκων τραγουδά τους βασικούς στίχους του τραγουδιού. Τα παιδιά

συμμετέχουν ομαδικά στα εξής σημεία:

ΠΑΝΤΡΕΥΟΥΝΕ ΤΟΝ ΚΑΒΟΥΡΑ

Παραδοσιακό

Παν - τρεύ - ου - νε τον κά - βου - ρα

ω! και του δί - νουν τη χε - λώ - να

ντρά - γκα ντρού - γκα τα όρ - γα - να ώ ρε τα όρ - γα - να

α) τραγουδούν το «ω!» που ακολουθεί μετά από τον πρώτο στίχο κάθε στροφής που τραγουδά ο διδάσκων

β) τραγουδούν και παίζουν ελεύθερα στα κρουστά όργανα κατά τη διάρκεια των στίχων «ντράγκα ντρούγκα τα όργανα, ω ρε τα όργανα»

Δηλαδή:

Διδάσκων: «Παντρεύουνε τον κάβουρα»

Παιδιά: «ω!»

Διδάσκων: «και του δίνουν τη χελώνα»

Παιδιά: «ντράγκα ντρούγκα τα όργανα, ω ρε τα όργανα»

(στο στίχο, αυτό που τραγουδιέται από το διδάσκοντα, τα παιδιά παίζουν στα όργανα και, αν θέλουν, τραγουδούν μαζί του).

Στην παραπάνω δραστηριότητα υπάρχει ένας «διάλογος» ανάμεσα στο διδάσκοντα και στα παιδιά κατά τη διάρκεια του τραγουδιού. Το ρόλο του διδάσκοντα ως σολίστα μπορούν να αναλάβουν και παιδιά, εφόσον το επιθυμούν. Κάτι τέτοιο θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, γιατί βοηθά τα παιδιά να παίρνουν πρωτοβουλίες και να συνηθίσουν να εκτίθενται ατομικά στην ομάδα. Εάν τα παιδιά γνωρίζουν όλα τα λόγια του τραγουδιού, μπορούν φυσικά να τραγουδούν όλους τους στίχους

μαζί με το διδάσκοντα. Στην περίπτωση αυτή βέβαια, ο παραπάνω «διαλογικός» χαρακτήρας του τραγουδιού χάνεται.

Ο διδάσκων μπορεί, αν θέλει, να έχει φροντίσει, ώστε τα παιδιά να κάθονται σε κύκλο και το καθένα να έχει μπροστά του από ένα μουσικό όργανο. Τα παιδιά μπορούν, στον πρώτο στίχο κάθε στροφής (μέχρι να τραγουδήσουν το «ω!»), να μετακινούνται μία θέση προς τα δεξιά, έτσι, ώστε να παίζουν ένα διαφορετικό όργανο κάθε φορά στο στίχο «ντράγκα ντρούγκα...».

Η δραστηριότητα μπορεί να επεκταθεί και να συμπεριλάβει θεατρικό δρώμενο. Ο διδάσκων μαζί με τα παιδιά μπορούν να ετοιμάσουν κοστούμια για τη νύφη και το γαμπρό (π.χ. ένα πέπλο από λευκό γκοφρέ χαρτί για τη νύφη και ένα χάρτινο παπιγιόν για το γαμπρό) και χάρτινες μάσκες ζώων για τους καλεσμένους. Στην περίπτωση αυτή, τα παιδιά χωρίζονται σε 3 ομάδες: α) τους ηθοποιούς που υποδύονται τα πρόσωπα του τραγουδιού, β) τους τραγουδιστές, που τραγουδούν το τραγούδι, και γ) τους οργανοπαίχτες που παίζουν στα όργανά τους.

Μάθημα 2

Η περιπέτεια

Ο διδάσκων χωρίζει τα παιδιά σε 3 ομάδες. Στην πρώτη ομάδα δίνει τύμπανα, ξυλάκια, καστανιέτες και μαράκες, στη δεύτερη κουδουνάκια, καμπάνες, μεταλλικές καστανιέτες, μεταλλόφωνα. Η τρίτη ομάδα είναι «η ομάδα των φωνών και του τραγουδιού», η οποία παράγει ήχους με τη φωνή και το σώμα, τραγουδά και χορεύει ελεύθερα στο χώρο. Ο διδάσκων προετοιμάζει τα παιδιά για τη δραστηριότητα, λέγοντάς τους ότι θα τους διηγηθεί μία περιπέτειά του. Ταυτόχρονα, θα λειτουργεί ως μαέστρος για τις ομάδες, οι οποίες θα πρέπει, στα σημεία που υποδεικνύονται παρακάτω, να αποδίδουν με τα όργανα ή τη φωνή τους το κλίμα που δημιουργεί ο διδάσκων με τη διήγησή του.

«Περιπέτεια»

Ήταν μια μέρα όμορφη
μια μέρα με λιακάδα
τότε που αποφάσισα
να πάω για βαρκάδα

Μπήκα λοιπόν στη βάρκα μου,
φόρεσα το καπέλο
ξεκίνησα ολοταχώς,
«σςς», ησυχία θέλω.

Μα τότε ήταν που ακούστηκαν χτύποι δυνατοί κάτω από τη βάρκα, δυνατοί σαν αστραπές και βροντές και κεραυνοί μαζί....

{παίζουν τα παιδιά της πρώτης ομάδας}

Έκανα πως δεν άκουσα,
μάλλον με πήρε ο ύπνος
και ίσως ονειρεύτηκα
όλους αυτούς τους χτύπους

Η θάλασσα ήταν ήσυχη,
ήρεμη σαν το λάδι
και η βάρκα μου λικνίζονταν
νανούρισμα και χάδι.

Μα τότε ήταν που ακούστηκαν χτύποι δυνατοί κάτω από τη βάρκα, δυνατοί σαν αστραπές και βροντές και κεραυνοί μαζί... {παίζουν τα παιδιά της πρώτης ομάδας}. Και ήχοι δυνατοί από κουδούνια και καμπάνες, ήχοι πολλοί και παράξενοι, θαρρείς και γκρεμίζονταν ολόκληρα βουνά από κατσαρόλες και κουτάλες και καμπάνες και κουδούνια... {παίζουν τα παιδιά της πρώτης και της δεύτερης ομάδας μαζί}.

Άρχισα να ταράζομαι
φοβόμουν μήπως τάχα
βρίσκονταν άγρια τέρατα
κάτω από τη βάρκα

Δεν ήτανε ιδέα μου..
Όλοι αυτοί οι χτύποι
στην ήρεμη τη θάλασσα
γίνονταν καρδιοχτύπι.

Τότε ήταν που άρχισαν
πάλι χτύποι δυνατοί
κάτω από τη βάρκα,
δυνατοί σαν αστρα-
πές και βροντές και
κεραυνοί μαζί... {παίζουν
τα παιδιά της πρώτης ομάδας}.

Και ήχοι δυνατοί από κουδούνια και καμπάνες, ήχοι πολλοί και παράξενοι, θαρρείς και γκρεμίζονταν ολόκληρα βουνά από κατσαρόλες και κουτάλες και καμπάνες και κουδούνια... {παίζουν τα παιδιά της πρώτης και της δεύτερης ομάδας μαζί}.

Και όχι μόνο αυτό, αλλά και μουγκρητά και φωνές και τσιρίδες και ήχοι από χτυπήματα με πόδια και με χέρια, θαρρείς και όλος ο κόσμος γκρεμίζονταν με μιας....

{παίζουν τα παιδιά της πρώτης και της δεύτερης ομάδας, ενώ η τρίτη ομάδα παράγει ήχους με τη φωνή και το σώμα}.

Ήμουνά πλέον σίγουρος
πως ήταν ένας δράκος
-κάτω από τη βάρκα μου-
και δυνατός σαν βράχος.

Έτρεμα από το φόβο μου
τα δόντια μου χτυπούσαν.
«Βαρκάδα γιατί ήθελα»
συνέχεια ρωτούσα.

Τότε ήταν που
άρχισαν πάλι χτύ-
ποι δυνατοί κάτω
από τη βάρκα, δυ-
νατοί σαν αστραπές
και βροντές και κε-
ραυνοί μαζί...
{παίζουν τα παιδιά
της πρώτης ομάδας}

Και ήχοι δυνατοί
από κουδούνια και
καμπάνες, ήχοι πολ-
λοί και παράξενοι,
θαρρείς και γκρε-
μίζονταν ολόκληρα
βουνά από κατσα-
ρόλες και κουτάλες και καμπάνες και κουδούνια... {παίζουν τα παιδιά της πρώτης και της δεύτερης ομάδας μαζί}.

Και όχι μόνο αυτό αλλά και μουγκρητά και φωνές και τσιρίδες και ήχοι από χτυπήματα με πόδια και με χέρια, θαρρείς και όλος ο κόσμος γκρεμίζονταν με μιας..

{και οι τρεις ομάδες μαζί}.

Τρελάθηκα απ' το φόβο μου...
Πήγα να ξεκινήσω
να βάλω μπρος τη μηχανή
μα αυτή έκανε πίσω.

Απ' την τρομάρα την πολλή
έπεσα από τη βάρκα...
Μες το νερό τα τέρατα
θα ετοίμαζαν τα πιάτα.

Για να με φάνε φυσικά...

Τότε ήταν που ακούστηκαν πάλι χτύποι δυνατοί, δυνατοί σαν αστραπές και βροντές και κεραυνοί μαζί... ...{παίζει η πρώτη ομάδα}.

Και ήχοι δυνατοί από κουδούνια και καμπάνες, ήχοι πολλοί και παράξενοι, θαρρείς και γκρεμίζονταν ολόκληρα βουνά από κατσαρόλες και κουτάλες και καμπάνες και κουδούνια... {παίζει η πρώτη και η δεύτερη ομάδα μαζί}

Και όχι μόνο αυτό αλλά και μουγκρητά και φωνές και τσιρίδες και ήχοι από χτυπήματα με πόδια και με χέρια, θαρρείς και όλος ο κόσμος γκρεμίζονταν με μιας...

{και οι τρεις ομάδες αλλά με ολοένα μεγαλύτερη ένταση}

Τότε περίμενα να δω
τέρατα και θηρία
Μα αντί γι' αυτό, απίστευτο,
είδα μια κομπανία.

Ψάρια κρατούσαν τύμπανα
Κόρνα, κιθάρες, ντέφια,
βιολιά, κιθάρες, χίλια δυο

άιντε, μεγάλα κέφια!

Και τότε ήταν που άκουσα πιο καθαρά... τύμπανα να παίζουν και ξυλάκια και μαράκες και καστανιέτες {ο διδάσκων απαριθμεί τα όργανα που έχει δώσει στην πρώτη ομάδα, η οποία παίζει απαλά}.

Και κουδούνια και καμπάνες να παίζουν πότε απαλά και πότε δυνατά, πότε αργά και πότε γρήγορα {παίζει η πρώτη ομάδα και μαζί της η δεύτερη ομάδα, πότε απαλά πότε πιο δυνατά, πότε πιο αργά πότε πιο γρήγορα, ανάλογα με τις υποδείξεις του «μαέστρου»}.

Τότε ήταν που άκουσα και τραγούδια από ψάρια που τραγουδούσαν και χόρευαν, αληθινοί καλλιτέχνες μέσα στο νερό {όλες οι ομάδες μαζί, η τρίτη ομάδα μουρμουρίζει το τραγούδι «Θαλασσάκι» ή άλλο γνωστό στα παιδιά τραγούδι και χορεύει ελεύθερα}.

Πώς έγινε και νόμισα
πως όλοι αυτοί οι ήχοι
ήταν το τέρας του νερού
και το θεριό της φύσης;

Αυτό ήταν για να ξέρετε
ο φόβος πως μπορεί
τα ψάρια να κάνει τέρατα,
τη μουσική βροντή.

Τα ψάρια μόλις με είδανε
με φώναζαν παρέα
και με τραγούδια κι όργανα
περάσαμε ωραία!

{Επαναλαμβάνεται η μουσική όπως παραπάνω, μόνο που τώρα ο μαέστρος μπορεί να αλλάζει το πόσο διαρκεί η μουσική της κάθε ομάδας, να αλλάζει το τέμπο και την ένταση της μουσικής, να βάλει τις ομάδες να παίζουν διαιλογικά, κ.λπ. Το μέρος αυτό της μουσικής διαρκεί περισσότερο από τα προηγούμενα. Στο σήμα του «μαέστρου», η μουσική γίνεται ολοένα και πιο απαλή και στο τέλος σβήνει...}

Σημείωση: Προκειμένου να επιτύχει το τελευταίο μέρος αυτής της δραστηριότητας, τα παιδιά πρέπει να γνωρίζουν το ρόλο του μαέστρου και να μπορούν να ακολουθούν τις υποδείξεις του. Αν, για οποιονδήποτε λόγο, τα παιδιά δεν έχουν τέτοιες εμπειρίες φτάνοντας στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, ο διδάσκων πρέπει να διεξαγάγει μία εισαγωγική δραστηριότητα μαέστρου. Σε αυτήν εξηγεί τι είναι ο μαέστρος, ποιος ο ρόλος του, και δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να εξασκηθούν στο να τον παρακολουθούν και να εκτελούν τις υποδείξεις του. Στην περίπτωση αυτή, τα παιδιά μπορούν να τραγουδούν (οπότε αποτελούν τη χορωδία του) ή να παίζουν όργανα (οπότε αποτελούν την ορχήστρα του).

Μάθημα 3

Συνοδεία τραγουδιού με αυτοσχέδια τύμπανα

Ο στόχος του μαθήματος αυτού είναι να χρησιμοποιήσουν τα παιδιά στα πλαίσια μίας μουσικής δραστηριότητας τα αυτοσχέδια τύμπανα καθώς και τους επικρουστήρες που κατασκεύασαν, προκειμένου να συνειδητοποιήσουν τη μουσική αξία και χρηστικότητα των κατασκευών τους. Ειδικότερα, στα πλαίσια αυτού του μαθήματος:

α) θα εξερευνήσουμε μαζί με τα παιδιά διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούμε να παραγάγουμε ήχο στα τύμπανά μας είτε με τα χέρια μας είτε με τους επικρουστήρες, και

β) θα αξιοποιήσουμε αυτούς τους διαφορετικούς ήχους που μπορούμε να παραγάγουμε για να συνοδέψουμε ένα τραγούδι.

Εξερεύνηση τρόπων εκτέλεσης στα τύμπανα

Καθόμαστε με τα παιδιά σε κύκλο. Συζητούμε για τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούμε να παίζουμε πάνω στο τύμπανο που κατασκευάσαμε, προκειμένου να παραγάγουμε όσο το δυνατό περισσότερους διαφορετικούς και ενδιαφέροντες ήχους. Λέμε στα παιδιά ότι μπορούν για ένα λεπτό να δοκιμάσουν διάφορους τρόπους παιξίματος στο τύμπανο (είτε με τα χέρια είτε με τους αυτοσχέδιους επικρουστήρες) και τα καλούμε να διαλέξουν δύο από τους τρόπους αυτούς, για να τους παρουσιάσουν στη συνέχεια στην τάξη. Προτείνουμε ότι, αν δεν μπορούν να βρουν κάποιον τρόπο, τότε μπορούν απλά να παρουσιάσουν στην τάξη παίξιμο με χτυπήματα στη μεμβράνη του τύμπανου με τον επικρουστήρα. Αυτό το κάνουμε για να έχουν όλα τα παιδιά την δυνατότητα να παρουσιάσουν κάτι στην τάξη, να μάθουν να παίρνουν πρωτοβουλία και να αναπτύσσουν το αίσθημα της συνεισφοράς στην ομάδα. Στη συνέχεια, το κάθε παιδί με τη σειρά παρουσιάζει τις ιδέες του σχετικά με τρόπους παιξίματος πάνω στο τύμπανο. Ιδέες που είναι πιθανό να προκύψουν (ή, αν δεν προκύψουν από τα παιδιά, μπορούν

να προταθούν από τον δάσκαλο) είναι οι εξής: χτυπήματα με τις παλάμες πάνω στη μεμβράνη (ένα χέρι, δύο χέρια εναλλάξ ή ταυτόχρονα), χτυπήματα στη μεμβράνη με τα δάκτυλα, χτυπήματα με παλάμες ή δάχτυλα σε διαφορετικά σημεία της μεμβράνης (κοντά στο στεφάνι-περιφέρεια ή προς το κέντρο της), σύρσιμο της παλάμης ή των δακτύλων πάνω στη μεμβράνη, «ξύσιμο» της μεμβράνης με τα νύχια, χτύπημα της βάσης του τύμπανου με τους επικρουστήρες, χτυπήματα ή σύρσιμο του επικρουστήρα στη μεμβράνη ή στη βάση του τύμπανου, χτυπήματα ή σύρσιμο του επικρουστήρα, κρατώντας τον ανάποδα, στη μεμβράνη ή στη βάση του τύμπανου, κ.λπ.

Συνοδεία τραγουδιού στα τύμπανα

Τα παιδιά βρίσκονται καθισμένα σε κύκλο. Κάθε παιδί έχει μπροστά του ένα τύμπανο. Ο δάσκαλος τραγουδά στα παιδιά το τραγούδι «Μπιμ μπαμ» (σελ. 71). Το τραγουδά ξανά και ζητά από τα παιδιά να κάνουν ό,τι κάνει και αυτός. Ο δάσκαλος εκτελεί πάντα μαζί με τα παιδιά, διότι η εκτέλεση των παιδιών σε αυτή την ηλικία στηρίζεται κατά ένα πολύ μεγάλο μέρος στη μίμηση. Πιο συγκεκριμένα, μπορούν να γίνουν, με τη σειρά που προτείνονται, όλες ή μερικές από τις ακόλουθες δραστηριότητες. Οι παρακάτω δραστηριότητες παρατίθενται κατά σειρά δυσκολίας αρχίζοντας από την ευκολότερη.

Στο άκουσμα του τραγουδιού, κρατάμε τον παλμό (δηλαδή παίζουμε τέταρτα):

- 1) με ταυτόχρονα χτυπήματα και των δύο χεριών στα γόνατά μας.
- 2) με ταυτόχρονα χτυπήματα και των δύο χεριών στα τύμπανά μας.
- 3) με εναλλάξ χτυπήματα των χεριών στα γόνατά μας.
- 4) με εναλλάξ χτυπήματα των χεριών στα τύμπανά μας.
- 5) με ταυτόχρονα χτυπήματα ενός ή δύο δακτύλων και των δύο χεριών στα γόνατά μας.
- 6) με εναλλάξ χτυπήματα ενός ή δύο δακτύλων των δύο χεριών στα τύμπανά μας.
- 7) ξύνοντας με τα νύχια μας τη μεμβράνη του τύμπανου.
- 8) με έναν επικρουστήρα πάνω στα τύμπανα.
- 9) με δύο επικρουστήρες εναλλάξ πάνω στα τύμπανα.

Η μετάβαση από τη μία δραστηριότητα στην επόμενη γίνεται χωρίς διακοπή. Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες δε θα πρέπει να διαρκούν συνολικά περισσότερο από 10 πρώτα λεπτά της ώρας.

Ανάλογα με το μουσικό επίπεδο των παιδιών, μπορούμε να διεξάγουμε δραστηριότητες με δύο ομάδες παιδιών. Τέτοιες δραστηριότητες είναι οι παρακάτω:

Η μία ομάδα παίζει τέταρτα με χτυπήματα της παλάμης στο τύμπανο. Στην επανάληψη του τραγουδιού, τα παιδιά της δεύτερης ομάδας «ξύνουν» με τα νύχια τους (σε τέταρτα) τη μεμβράνη. Σε μία τρίτη εκτέλεση του τραγουδιού, οι δύο ομάδες παίζουν ταυτόχρονα στα τύμπανα.

Οι δύο ομάδες παίζουν ταυτόχρονα με χτυπήματα των χεριών στο τύμπανο. Η πρώτη ομάδα παίζει τέταρτα, ενώ η δεύτερη παίζει όγδοα.

Η παραπάνω δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με επικρουστήρες.

Ο διδάσκων υποδεικνύει στα παιδιά τι πρέπει να κάνουν, χωρίς να απαιτεί να κατανοούν την έννοια του τετάρτου, ογδόου κ.λπ. στα πλαίσια της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Η προσέγγιση είναι βιωματική. Αν τα παιδιά δεν έχουν αναπτύξει τέτοια ετοιμότητα, δεν μπορούμε σε καμία περίπτωση να απαιτούμε από αυτά ακρίβεια εκτέλεσης.

Μάθημα 4

Συνοδεία τραγουδιού με αυτοσχέδια ξυλάκια, μαράκας και καστανιέτες

Η μελωδία από το τραγούδι «Παιδιά της Καλύψο» είναι παραδοσιακή μελωδία της Τζαμάικα, νησιού της Καραϊβικής θάλασσας, και ανήκει στη λεγόμενη μουσική Καλύψο. Η μουσική Καλύψο ξεκίνησε ως η μουσική των μαύρων που είχαν μεταφερθεί στα νησιά της Καραϊβικής ως σκλάβοι από την Αφρική. Επειδή δεν τους επιτρέπονταν να μιλούν την ώρα της δουλειάς, οι σκλάβοι συνεννοούνταν με τραγούδια, τα οποία συνόδευαν με διάφορα κρουστά όργανα. Όταν οι διοικητικές αρχές των λευκών τους απαγόρεψαν να χρησιμοποιούν κρουστά όργανα,

ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΥΨΟ

Παραδοσιακό της Τζαμάικα

Εί - μα - στε της μου - σι - κής παι — διά της μου - σι - κής απ' τη Τζα - μά - ι — κα

5
Με ξυ - λά - κια μα - ρά - κες τύ - μπα — να τρα - γου - δά - με κά - θε λύ - πη και χα — ρά

οι μαύροι προσπάθησαν να διατηρήσουν τη μουσική τους τραγουδώντας τα τραγούδια τους και συνοδεύοντάς τα με ρυθμούς πάνω σε κουζινικά σκεύη, σιδερένια αντικείμενα και κυρίως σε σιδερένια βαρέλια. Η μουσική ήταν για τους σκλάβους ο μοναδικός τρόπος επικοινωνίας και αντίδρασης. Μετά την κατάργηση της δουλειάς, οι διαγωνισμοί Καλύψο μουσικής έγιναν πολύ δημοφιλείς. Η μουσική αυτή χαρακτηρίζεται από έντονα ρυθμικά και αυτοσχεδιαστικά στοιχεία. Μέχρι σήμερα η Καλύψο είναι η χαρακτηριστική μουσική της Τζαμάικα.

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι να χρησιμοποιήσουν τα παιδιά τα ξυλάκια, τα σείστρα και τις καστανιέτες που κατασκεύασαν σε προηγούμενα μαθήματα για να συνοδέψουν ένα τραγούδι. Επιλέχθηκε το τραγούδι «Παιδιά της Καλύψο», επειδή έχει το χαρακτηριστικό μουσικό ύφος των νησιών της Καραϊβικής. Στη μουσική των νησιών αυτών, τα σείστρα και τα ξυλάκια είναι πολύ συνηθισμένα. Ο διδάσκων μπορεί να τραγουδά το τραγούδι στα παιδιά με λόγια ή να μη χρησιμοποιεί λόγια και να τραγουδά σε μία ουδέτερη συλλαβή (π.χ. λα λα ...). Σκοπός μας είναι να συνοδέψουν τα παιδιά το τραγούδι με τα όργανά τους και όχι να μάθουν να τραγουδούν το συγκεκριμένο τραγούδι. Η εκμάθηση ενός τέτοιου τραγουδιού μπορεί να γίνει αβίαστα μέσα από τα επαναλαμβανόμενα ακούσματά του για ένα χρονικό διάστημα. Ο διδάσκων μπορεί να εισαγάγει τα παιδιά στη δραστηριότητα παρουσιάζοντας στα παιδιά εικόνες από τη Τζαμάικα και από παραδοσιακά μουσικά δρώμενα του νησιού, και συζητώντας μαζί τους για το πού είναι η Τζαμάικα, με τι ασχολούνται οι κάτοικοί της κ.λπ.

Δραστηριότητες

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Παιδιά της Καλύψο» και, αν θέλει, συνοδεύει το τραγούδι του με κάποιο όργανο (π.χ. κιθάρα, αρμόνιο ή τύμπανο κ.λπ.). Ξανατραγουδά το τραγούδι και ζητά από τα παιδιά να χτυπούν τα χέρια στα γόνατά τους ή να χτυπούν παλαμάκια. Χωρίζει τα παιδιά σε 3 ομάδες και ακολουθεί την παρακάτω διαδικασία. Καθώς ο διδάσκων τραγουδά:

- Όλα τα παιδιά χτυπούν τέταρτα με το δείκτη του ενός χεριού πάνω στον δείκτη του άλλου (σα να είναι τα δάκτυλά τους ξυλάκια).
- Ο διδάσκων δίνει ξυλάκια στα παιδιά της πρώτης ομάδας και παίζουν τέταρτα στα ξυλάκια, ενώ όλα τα υπόλοιπα παιδιά χτυπούν τα χέρια στα γόνατά τους.
- Ο διδάσκων δίνει μαράκας στα παιδιά της δεύτερης ομάδας (ένα ή δύο μαράκας στο κάθε παιδί). Ο διδάσκων τραγουδά και τα παιδιά της δεύτερης ομάδας παίζουν τέταρτα με τα μαράκας, ενώ όλα τα υπόλοιπα παιδιά χτυπούν τα χέρια στα γόνατά τους.
- Ο διδάσκων δίνει καστανιέτες στα παιδιά της τρίτης ομάδας (μία ή δύο καστανιέτες στο κάθε παιδί). Ο διδάσκων τραγουδά και τα παιδιά της τρίτης ομάδας παίζουν τέταρτα με τις καστανιέτες, ενώ όλα τα υπόλοιπα παιδιά χτυπούν τα χέρια στα γόνατά τους.

- Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι τρεις φορές. Την πρώτη φορά παίζουν τα παιδιά της πρώτης ομάδας (ξυλάκια), τη δεύτερη παίζουν τα παιδιά της δεύτερης ομάδας (μαράκας), την τρίτη παίζουν τα παιδιά της τρίτης ομάδας (καστανιέτες). Την τέταρτη φορά παίζουν όλες οι ομάδες μαζί. Ο διδάσκων μπορεί, αν θέλει, να συνοδεύει με κάποιο όργανο την κάθε ομάδα ή να παίζει μόνο την 4η φορά με όλες τις ομάδες μαζί.

Σε επόμενες επαναλήψεις, ο διδάσκων φροντίζει, ώστε όλα τα παιδιά να έχουν την ευκαιρία να συνοδεύσουν το τραγούδι και με τα όργανα της άλλης ομάδας. Έτσι, τα παιδιά της πρώτης ομάδας παίζουν τώρα στα μαράκας, τα παιδιά της τρίτης ομάδας στα ξυλάκια και τα παιδιά της δεύτερης ομάδας στις καστανιέτες.

Όταν τα παιδιά μπορούν να εκτελέσουν τα παραπάνω, ο διδάσκων μπορεί να αναθέσει στις ομάδες να παίζουν διαφορετικά, π.χ. η πρώτη ομάδα να παίζει τέταρτα, η δεύτερη όγδοα, η τρίτη στον 1ο και 3ο χρόνο κάθε μέτρου. Ακόμη δυσκολότερη γίνεται η δραστηριότητα όταν, η κάθε ομάδα πρέπει να παίζει ένα ρυθμικό σχήμα, όπως π.χ. τα παρακάτω:

Ξυλάκια				
	Έ	-	λα	πά - με
Μαράκας				
	Μου-σι	-κή και	τρα-γου	-δά-κι
Καστανιέτες				
	ξα	-	νά	-

(Βλέπε Σημείωση 2)

Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες μπορούν να γίνουν με διάφορα αυτοσχέδια ή συμβατικά όργανα. Ωστόσο, ο διδάσκων πρέπει να γνωρίζει ότι όταν αναθέτει στα παιδιά να παίζουν διαφορετικά ρυθμικά σχήματα, ανάλογα με το όργανο που έχουν, τότε, όσο περισσότερα είναι τα όργανα που υπάρχουν στον κύκλο, τόσο δυσκολότερη είναι η διεξαγωγή της δραστηριότητας.

Σημείωση 1: Ο διδάσκων πρέπει να γνωρίζει ότι, όταν τα παιδιά δεν έχουν αρκετές μουσικές εμπειρίες, η διεξαγωγή τέτοιων δραστηριοτήτων γίνεται χωρίς να απαιτείται ακρίβεια εκτέλεσης από τα παιδιά. Η έκθεσή τους σε ανάλογα επαναλαμβανόμενα ερεθίσματα μέσα σε μια ατμόσφαιρα χαράς και παιχνιδιού είναι αυτή που θα τα οδηγήσει κάποια στιγμή σε ακρίβεια εκτέλεσης. Φυσικά, σε καμία περίπτωση δε θα έπρεπε να «τιμωρείται» ένα παιδί για την έλλειψη της σχετικής ικανότητας.

Σημείωση 2: Τα παραπάνω ρυθμικά σχήματα, για να τα αναγνωρίσουν τα νήπια και να τα αποδώσουν με ακρίβεια, πρέπει να δοθούν με εικόνες (π.χ. καρέκλες και παιδιά ή λουλούδια και γλάστρες ή ποτήρια με καλαμάκια κ.λπ.).

Μάθημα 5

Προετοιμασία για μίμηση στα όργανα

Ο στόχος του μαθήματος αυτού, όπως και του επόμενου, είναι να εξοικειωθούν τα παιδιά με τη μίμηση και την αναπαραγωγή διαφόρων κινήσεων, ρυθμικών σχημάτων κ.λπ. με το σώμα τους και με τα μουσικά όργανα. Η ικανότητα των παιδιών να μιμηθούν ηχηρές κινήσεις σώματος που εκτελεί ο διδάσκων, είναι προϋπόθεση για να μπορέσουν να μιμηθούν στη συνέχεια, ρυθμικά σχήματα πάνω στα όργανα. Όλες οι δραστηριότητες που παρουσιάζονται παρακάτω είναι δραστηριότητες προετοιμασίας για τη μίμηση με όργανα. Το καλύτερο θα ήταν ο διδάσκων να προετοιμάσει τα παιδιά για τη μίμηση σε όργανα, κάνοντας τέτοιες δραστηριότητες κάθε μέρα για 2 ή 3 πρώτα λεπτά της ώρας. Άλλωστε, αυτές οι δραστηριότητες είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ανάπτυξη της συγκέντρωσης, της παρατηρητικότητας και της ακουστικής μνήμης των παιδιών.

Ο διδάσκων και τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ο διδάσκων εξηγεί ότι τα παιδιά θα πρέπει να κάνουν ό,τι ακριβώς κάνει εκείνος.

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν είναι τοποθετημένες με βάση το βαθμό δυσκολίας, αρχίζοντας από αυτήν που είναι ευκολότερη για τα παιδιά.

Ο διδάσκων κάνει ελεύθερα διάφορες κινήσεις, π.χ. παίζει παλαμάκια, χτυπά ελαφρά το κεφάλι του με τα χέρια του, χτυπά τα πόδια του στο πάτωμα, λικνίζεται μπρος-πίσω ή δεξιά-αριστερά, πιάνει τη μύτη του, τα αυτιά του, χτυπά ελαφρά το στήθος του κ.λπ. Τα παιδιά προσπαθούν να κάνουν ό,τι κάνει ο διδάσκων, τη στιγμή που το κάνει (παράλληλη μίμηση).

Ο διδάσκων εκτελεί ρυθμικά διάφορες κινήσεις, π.χ. παλαμάκια, χτυπήματα δαχτύλων, χτυπά τα χέρια στα γόνατά του, στο κεφάλι του κ.λπ. Τα παιδιά κάνουν ό,τι κάνει τη στιγμή που το κάνει (παράλληλη μίμηση). Είναι σημαντικό να δίνεται αρκετός χρόνος σε κάθε είδος κίνησης (π.χ. ρυθμικά παλαμάκια), έτσι, ώστε να προλαβαίνουν τα παιδιά να αντιλαμβάνονται το είδος της κίνησης και να κάνουν ό,τι και ο διδάσκων.

Ο διδάσκων εξηγεί στα παιδιά ότι θα κάνει κάτι το οποίο πρέπει πρώτα να το δουν και να το ακούσουν και ύστερα να το επαναλάβουν. Ο διδάσκων π.χ. χτυπά ρυθμικά παλαμάκια 2 φορές και τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως μετά (μίμηση από μνήμης). Ο διδάσκων είναι σκόπιμο να δίνει στα παιδιά ένα σήμα για να γνωρίζουν πότε είναι η ώρα να επαναλάβουν αυτό που έκανε. Μετά από κάποιες επαναλήψεις, το σήμα αυτό είναι περιττό. Ομοίως, μπορεί να κάνει τα ακόλουθα:

Να χτυπήσει τα χέρια στα γόνατα δύο φορές

Να χτυπήσει τα δάκτυλά του δύο φορές

Να χτυπήσει χέρια στο κεφάλι δύο φορές

Να χτυπήσει χέρια στους ώμους δύο φορές

κ.ο.κ.

Σε όλα τα παραπάνω, κάθε χτύπημα είναι αξίας ενός τετάρτου.

Στη συνέχεια μπορεί να κάνει τα ακόλουθα. Τα παιδιά επαναλαμβάνουν.

Να χτυπήσει τα χέρια στα γόνατα τέσσερις φορές

Να χτυπήσει τα δάκτυλα τέσσερις φορές

Να χτυπήσει χέρια στο κεφάλι τέσσερις φορές

Να χτυπήσει χέρια στους ώμους τέσσερις φορές

κ.ο.κ.

Σε όλα τα παραπάνω, κάθε χτύπημα είναι αξίας ενός τετάρτου.

Εφόσον τα παιδιά έχουν εκτελέσει με επιτυχία τα παραπάνω, ο διδάσκων μπορεί σταδιακά να εισαγάγει μίμηση πιο δύσκολων ρυθμικών σχημάτων. Ο διδάσκων παίζει ένα ρυθμικό σχήμα με κάποια ηχηρή κίνηση και τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως μετά (μίμηση από μνήμης). Καλό είναι τα ρυθμικά αυτά σχήματα να περιέχουν το πολύ τέταρτα, όγδοα και παύσεις τετάρτου. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα παιδιά δε χρειάζεται να γνωρίζουν αυτές τις αξίες για να μπορέσουν να εκτελέσουν με επιτυχία τη δραστηριότητα. Τα παιδιά απλώς αντιλαμβάνονται τα ρυθμικά σχήματα ακουστικά και προσπαθούν να τα αναπαραγάγουν. Παρακάτω δίνονται ενδεικτικά μερικά από τα ρυθμικά σχήματα που μπορεί να παίξει ο διδάσκων για τα παιδιά.

Χτυπήματα στα γόνατα

Χτυπήματα στα γόνατα

Χτυπήματα στα γόνατα

Παλαμάκια

Παλαμάκια

Παλαμάκια

Αν τα παιδιά έχουν εκτελέσει με επιτυχία τα παραπάνω, ο διδάσκων μπορεί να προχωρήσει στο επόμενο μάθημα, στη μίμηση σε όργανα.

Μάθημα 6

Μίμηση στα όργανα

Ο διδάσκων και τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Όλοι έχουν μπροστά τους ένα τύμπανο. (Η δραστηριότητα αυτή θα πρέπει να διεξαχθεί μετά τη δραστηριότητα κατασκευής αυτοσχέδιων τυμπάνων, για να υπάρχουν αρκετά τύμπανα για όλους). Ο διδάσκων εξηγεί ότι τα παιδιά θα πρέπει να κάνουν ό,τι ακριβώς κάνει εκείνος.

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν είναι τοποθετημένες με βάση το βαθμό δυσκολίας, αρχίζοντας από αυτήν που είναι ευκολότερη για τα παιδιά.

Ο διδάσκων κάνει ελεύθερα διάφορες κινήσεις παιξίματος πάνω στο τύμπανο, π.χ. χτυπά τη μεμβράνη με την παλάμη του, ξύνει τη μεμβράνη με τα νύχια του, χτυπά τη μεμβράνη με ένα ή δύο δάκτυλα, χτυπά τη βάση του τύμπανου με ένα ή δύο δάκτυλα κ.λπ. Τα ίδια μπορεί να κάνει χρησιμοποιώντας έναν επικρουστήρα. Τα παιδιά προσπαθούν να κάνουν στα τύμπανά τους ό,τι κάνει ο διδάσκων.

Ο διδάσκων εκτελεί ρυθμικά διάφορες κινήσεις πάνω στο τύμπανο, π.χ. χτυπά τη μεμβράνη με τις παλάμες του ρυθμικά, ξύνει τη μεμβράνη ρυθμικά κ.λπ. Τα παιδιά κάνουν ό,τι κάνει. Είναι σημαντικό να δίνεται αρκετός χρόνος σε κάθε είδος κίνησης (π.χ. ρυθμικό ξύσιμο της μεμβράνης με τα νύχια), έτσι ώστε να προλαβαίνουν τα παιδιά να αντιλαμβάνονται το είδος της κίνησης και να κάνουν ό,τι και ο διδάσκων.

Ο διδάσκων εξηγεί στα παιδιά ότι θα κάνει κάτι το οποίο πρέπει πρώτα να το δουν και να το ακούσουν και ύστερα, να το επαναλάβουν. Ο διδάσκων π.χ. χτυπά με την παλάμη του ρυθμικά τη μεμβράνη του τυμπάνου δύο φορές και τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως μετά (μίμηση από μνήμης). Ο διδάσκων είναι σκόπιμο να δίνει στα παιδιά ένα σήμα, για να γνωρίζουν πότε είναι η ώρα να επαναλάβουν αυτό που έκανε. Μετά από κάποιες επαναλήψεις, το σήμα αυτό είναι περιττό. Ομοίως, μπορεί να κάνει τα ακόλουθα:

Να χτυπήσει τη μεμβράνη δύο φορές
Να ξύσει τη μεμβράνη δύο φορές
Να χτυπήσει τη βάση του τύμπανου δύο φορές

Στη συνέχεια μπορεί να κάνει τα παραπάνω αλλά αυτή τη φορά σε 4 χρόνους. Μετά από κάθε κίνηση τα παιδιά επαναλαμβάνουν.

Να χτυπήσει τη μεμβράνη τέσσερις φορές
Να ξύσει τη μεμβράνη τέσσερις φορές
Να χτυπήσει τη βάση του τύμπανου τέσσερις φορές

Σημείωση:

Σε όλα τα παραπάνω, κάθε χτύπημα είναι αξίας ενός τετάρτου.

Εφόσον τα παιδιά έχουν εκτελέσει με επιτυχία τα παραπάνω, ο διδάσκων μπορεί σταδιακά να εισαγάγει μίμηση πιο δύσκολων ρυθμικών σχημάτων στα τύμπανα. Ο διδάσκων παίζει ένα ρυθμικό σχήμα στο τύμπανο και τα παιδιά επαναλαμβάνουν αμέσως μετά (μίμηση από μνήμης). Καλό είναι τα ρυθμικά αυτά σχήματα να περιέχουν το πολύ τέταρτα, όγδοα και παύσεις τετάρτου. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα παιδιά δε χρειάζεται να γνωρίζουν αυτές τις αξίες, για να μπορέσουν να εκτελέσουν με επιτυχία τη δραστηριότητα. Τα παιδιά απλώς αντιλαμβάνονται τα ρυθμικά σχήματα ακουστικά και προσπαθούν να τα αναπαραγάγουν. Παρακάτω δίνονται ενδεικτικά μερικά από τα ρυθμικά σχήματα που μπορεί να παίζει ο διδάσκων για τα παιδιά.

Χτύπημα μεμβράνης με την παλάμη

Χτύπημα μεμβράνης με την παλάμη

Χτύπημα μεμβράνης με την παλάμη

Χτύπημα μεμβράνης με ένα δάχτυλο

Χτύπημα μεμβράνης με ένα δάχτυλο

Χτύπημα μεμβράνης με ένα δάχτυλο

Εφόσον τα παιδιά εκτελούν με επιτυχία τα παραπάνω, ο διδάσκων μπορεί να προχωρήσει (στα πλαίσια αυτού ή επόμενου μαθήματος) στη μίμηση ρυθμικών μοτίβων στο τύμπανο με έναν επικρουστήρα. Η μίμηση ρυθμικών μοτίβων είναι

ευκολότερη, όταν αυτά εκτελούνται με τα χέρια παρά με τους επικρουστήρες. Αυτό συμβαίνει, διότι στη μίμηση με τους επικρουστήρες απαιτείται και ο χειρισμός του επικρουστήρα, ο οποίος αυξάνει βέβαια το βαθμό δυσκολίας για τα παιδιά. Η χρήση δύο επικρουστήρων και η εναλλαγή δεξιού και αριστερού χεριού σε τέτοιου τύπου δραστηριότητες έχει, βέβαια, ακόμη μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας.

Όταν τα παιδιά εξοικειωθούν με την ομαδική μίμηση στα τύμπανα, οι παρακάτω δραστηριότητες μπορούν να γίνουν και με ατομική μίμηση. Τα παιδιά και ο διδάσκων κάθονται σε κύκλο. Ο διδάσκων παίζει κάτι στο τύμπανο για ένα παιδί του κύκλου και το παιδί επαναλαμβάνει. Ο διδάσκων μπορεί να δώσει συνολικά 3 ή 4 ρυθμικά σχήματα σε κάθε παιδί. Μπορεί να παίζει ρυθμικά σχήματα σε κάθε παιδί του κύκλου με τη σειρά ή ανακατεμένα, ώστε να διατηρεί αμείωτη την προσοχή των παιδιών και να τα κρατά σε ετοιμότητα.

Μάθημα 7

Αυτοσχεδιασμός στα όργανα

Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Τα κρουστά» και λέει στα παιδιά ότι μπορούν να κάνουν το σώμα τους κρουστό όργανο και να παράγουν ήχους χτυπώντας (κρούοντας) πάνω σε αυτό. Ο διδάσκων επαναλαμβάνει το τραγούδι και σε κάθε επανάληψη του τραγουδιού εκτελεί ρυθμικά μία από τις παρακάτω κινήσεις. Τα παιδιά τον μιμούνται.

- χέρια στα γόνατα (γονυκροτήματα)
- παλαμάκια
- χτυπήματα δακτύλων
- χτυπήματα των ποδιών στο πάτωμα (ποδοκροτήματα)
- εναλλαγή ανάμεσα σε γονυκρότημα και παλαμάκια

Μετά από τις παραπάνω επαναλήψεις, τα παιδιά έχουν αρχίσει να μαθαίνουν το τραγούδι, οπότε τραγουδούν, αν θέλουν, μαζί με το διδάσκοντα.

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Καθένα έχει μπροστά του ένα μουσικό όργανο, αυτοσχέδιο ή συμβατικό. Ο διδάσκων εξηγεί τη δραστηριότητα που θα ακολουθήσει. Όλοι μαζί τραγουδούν το τραγούδι. Μόλις τελειώσει το τραγούδι, ο διδάσκων αυτοσχεδιάζει, δηλαδή παίζει στο όργανό του ό,τι θέλει και όπως θέλει. Όλοι μαζί τραγουδούν ξανά το τραγούδι. Μόλις το τραγούδι τελειώσει, αρχίζει να αυτοσχεδιάζει στο όργανό του το παιδί που κάθεται δίπλα από το διδάσκοντα. Με τον τρόπο αυτό συνεχίζεται η δραστηριότητα, ώσπου να αυτοσχεδιάσουν όλα τα παιδιά.

Εάν ο διδάσκων θεωρήσει ότι αυτή η δραστηριότητα διαρκεί πολύ και τα παιδιά κουράζονται, μπορεί να κάνει τα εξής: α) να τραγουδούν μόνο την πρώτη στροφή του τραγουδιού (όχι και τις δύο) και β) να κανονίσει, ώστε να αυτοσχεδιάσουν στα όργανά τους τα μισά παιδιά. Τα άλλα μισά θα αυτοσχεδιάσουν την επόμενη φορά. Τα παιδιά που θα αυτοσχεδιάσουν την επόμενη φορά μπορούν να παίζουν στα όργανά τους κατά τη διάρκεια του τραγουδιού.

Τα αυτοσχεδιαστικά μέρη δεν πρέπει να διαρκούν περισσότερο από όσο διαρκεί μία στροφή του τραγουδιού. Ο διδάσκων μπορεί, κατά τη διάρκεια των αυτοσχεδιαστικών μερών, να μουρμουρίζει τη μελωδία μιας στροφής του τραγουδιού, έτσι ώστε να βοηθά τους αυτοσχεδιαστές να μην υπερβαίνουν αυτή τη διάρκεια. Στην αρχή της δραστηριότητας, και εάν τα παιδιά δεν έχουν αρκετές εμπειρίες στον αυτοσχεδιασμό, είναι πολύ πιθανό τα αυτοσχεδιαστικά μέρη να διαρκούν πολύ λιγότερο. Τα παιδιά δεν πιέζονται να συνεχίσουν. Όταν ο διδάσκων κρίνει ότι ένα παιδί έχει τελειώσει τον αυτοσχεδιασμό του, δίνει σήμα για να ξαναρχίσει το τραγούδι. Το σήμα αυτό είναι πολύ σημαντικό, προκειμένου να αρχίζουν να τραγουδούν όλοι ταυτόχρονα.

ΤΑ ΚΡΟΥΣΤΑ

Γ. Σακελλαρίδης

Σε μια τέτοια δραστηριότητα αυτοσχεδιασμού, είναι επίσης σημαντικό να δίνεται η ευκαιρία ακόμη και στα πολύ ντροπαλά ή διστακτικά παιδιά να συνεισφέρουν στη δραστηριότητα. Για το λόγο αυτό, ο διδάσκων μπορεί να προτείνει ότι, αν ένα παιδί δεν έχει να παρουσιάσει μία μουσική ιδέα, όταν έρθει η ώρα να αυτοσχεδιάσει, τότε μπορεί να χτυπήσει ρυθμικά το όργανό του 8 φορές (8 τέταρτα). Ο διδάσκων μετρά τους χτύπους, προκειμένου να καθοδηγεί το παιδί.

Μάθημα 8

Παιχνίδι με τους ρυθμούς

Ο στόχος του συγκεκριμένου μαθήματος είναι να μπορέσουν τα παιδιά με τη βοήθεια ενός τραγουδιού, να μεταφέρουν συγκεκριμένες ρυθμικές αξίες από την κίνησή τους στα όργανα. Η μεταφορά αυτή γίνεται στην αρχή ασυνείδητα, χωρίς

ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΡΥΘΜΟΥΣ

Γ. Σακελλαρίδης

Τα τα τα τα περ - πα - τώ αρ -

γά τι τι τι τι τι τι τι περ - πα - τώ γορ -

γά και στην παύ - ση του τε -

τά - ρτου κα - θέ - νας στα - μα - τά

δηλαδή να συνειδητοποιούν τα παιδιά ότι κατά τη διάρκεια του τραγουδιού παί-

ζουν τέταρτα, όγδοα, κ.λπ. Η βιωματική αυτή προσέγγιση των ρυθμικών αξιών με κίνηση και εκτέλεση στα όργανα είναι απόλυτα φυσιολογική και μάλιστα, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσουν κάποια στιγμή τα παιδιά να ονομάσουν, να διαβάσουν και να γράψουν τέτοιες ρυθμικές αξίες.

Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Παιχνίδι με τους ρυθμούς». Καλό είναι τα παιδιά να έχουν ξανακούσει το τραγούδι αυτό και να είναι εξοικειωμένα με το περιεχόμενό του. Ο διδάσκων ρωτά τα παιδιά για το περιεχόμενο του τραγουδιού και για τους τρόπους που, κατά τη γνώμη τους, το τραγούδι λέει ότι πρέπει να κινηθούν. Ο διδάσκων βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν ότι το τραγούδι περιλαμβάνει 4 βασικά στοιχεία: α) αργό περπάτημα στο «τα» β) γρήγορο περπάτημα στο «τι-τι» και γ) σταμάτημα και σταύρωμα των χεριών στο τέλος του τραγουδιού (στην παύση).

Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι και κινείται μαζί με τα παιδιά, προκειμένου να καταλάβουν όλα τα παιδιά τον τρόπο που πρέπει να κινούνται, ανάλογα με το τι λέει το τραγούδι. Η δραστηριότητα αυτή επαναλαμβάνεται αρκετές φορές, με το διδάσκοντα να τραγουδά και τα παιδιά να κινούνται ανάλογα.

Όταν τα παιδιά εκτελούν με σχετική επιτυχία την παραπάνω δραστηριότητα, ο διδάσκων μπορεί να παραλλάξει ελαφρά τα λόγια του τραγουδιού, έτσι, ώστε να υποδεικνύουν εκτέλεση σε όργανα. Τα αυτοσχέδια τύμπανα που κατασκευάστηκαν σε προηγούμενο μάθημα είναι ιδανικά για αυτή τη δραστηριότητα.

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Κάθε παιδί έχει τοποθετημένο μπροστά του ένα τύμπανο. Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι και εκτελεί στο τύμπανο, όπως υποδεικνύει το τραγούδι: αργά (παίζει τέταρτα) στο «τα», πιο γρήγορα (παίζει όγδοα) στο «τι-τι», και σταυρώνει τα χέρια στο στήθος του στο τέλος (στην παύση). (Ο διδάσκων μπορεί προς το παρόν να αγνοήσει την παύση στο 9ο μέτρο). Ρωτά τα παιδιά να του πουν αν έπαιζε πάντα με τον ίδιο τρόπο. Οδηγεί τα παιδιά να κατανοήσουν τα παραπάνω βασικά στοιχεία που υποδεικνύει το τραγούδι.

«Παιχνίδι με τους ρυθμούς»

Τα τα τα τα παίζω εγώ αργά
Τι τι τι τι τι τι τι τι παίζω πιο γοργά
Και στην παύση του τετάρτου καθένας
σταματά

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι να εξοικειωθούν τα παιδιά στο παίξιμο της νουνούρας και να την χρησιμοποιήσουν στα πλαίσια μιας μουσικής δραστηριότητας.

Τα παιδιά με την καθοδήγηση του διδάσκοντα, εξασκούνται στην παραγωγή ήχου στις νουνούρες. Ο διδάσκων πρέπει να τονίσει ότι, για να παραγάγουμε ήχο, δε φυσάμε, απλά μουρμουρίζουμε κάτι στο άκρο της νουνούρας.

Η παρακάτω δραστηριότητα προϋποθέτει ότι τα παιδιά γνωρίζουν και μπορούν

να τραγουδήσουν το τραγούδι «Μπάρμπα-Μπρίλιος». Μας ενδιαφέρει να μπορούν τα παιδιά να τραγουδήσουν τη μελωδία του τραγουδιού, και όχι απαραίτητα να θυμούνται τα λόγια. Ο διδάσκων πρέπει να έχει διδάξει το συγκεκριμένο τραγούδι στα παιδιά, στα πλαίσια ενός προηγούμενου μαθήματος, ώστε να μη χρειάζεται να ασχοληθεί με την εκμάτησή του στη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Ο «Μπάρμπα-Μπρίλιος» είναι πάντως ένα τραγούδι που ξέρουν τα περισσότερα παιδιά, αφού είναι ένα από τα πιο συνηθισμένα κομμάτια που κυκλοφορούν σε κασέτες και δίσκους για παιδιά.

Η δραστηριότητα διεξάγεται ως εξής:

Ο διδάσκων τραγουδά μια φορά ολόκληρο το τραγούδι στα παιδιά, προκειμένου να τους το θυμίσει.

Ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι σε μορφή διαλόγου με τα παιδιά, δηλ. ο διδάσκων τραγουδά ένα στίχο και τα παιδιά τον επαναλαμβάνουν,

(π.χ.	Διδάσκων:	«Ο μπάρμπα-Μπρίλιος»
	Παιδιά:	«Ο μπάρμπα-Μπρίλιος»
	Διδάσκων:	«Είχ' ένα γάλο»
	Παιδιά:	«Είχ' ένα γάλο» κ.τ.λ.)

Ο διδάσκων εξηγεί στα παιδιά ότι τώρα εκείνος θα τραγουδά ένα στίχο και τα παιδιά θα τον επαναλαμβάνουν μουρμουρίζοντας στις νουνούρες τους.

Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με το διδάσκοντα να μουρμουρίζει ένα στίχο στη νουνούρα του και τα παιδιά ως ομάδα να επαναλαμβάνουν.

Η παραπάνω δραστηριότητα μπορεί να επαναληφθεί με ένα μαθητή να αναλαμβάνει το ρόλο του δασκάλου (σολίστα).

Η παραπάνω δραστηριότητα μπορεί να εξελιχθεί ως εξής:

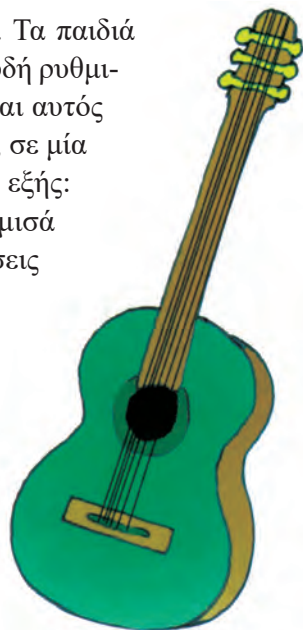
Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα τραγουδά τον ένα στίχο, η άλλη επαναλαμβάνει.

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ένα παιδί μουρμουρίζει τον πρώτο στίχο του τραγουδιού στη νουνούρα του, το διπλανό του επαναλαμβάνει. Το τρίτο παιδί μουρμουρίζει το δεύτερο στίχο, το διπλανό του επαναλαμβάνει κ.ο.κ. Αυτή η δραστηριότητα προϋποθέτει ότι τα παιδιά γνωρίζουν πολύ καλά τη μελωδία του τραγουδιού, έχουν αναπτύξει άνεση στο παίξιμο της νουνούρας και δε διστάζουν να εκτίθενται στην ομάδα.

Μάθημα 10

Παίζουμε με τις αυτοσχέδιες κιθάρες

Ο δάσκαλος τραγουδά το τραγούδι «Ο κιθαρίστας». Τα παιδιά κρατούν τις αυτοσχέδιες κιθάρες τους και χτυπάνε τη χορδή ρυθμικά, όπως υποδεικνύει ο δάσκαλος. Ο δάσκαλος παίζει και αυτός σε μία αυτοσχέδια κιθάρα ή, εφόσον ξέρει να συνοδεύει, σε μία πραγματική. Η δραστηριότητα μπορεί να εξελιχθεί ως εξής: Τα μισά παιδιά παίζουν στις κιθάρες τους, ενώ τα άλλα μισά χορεύουν ελεύθερα στο χώρο, αποδίδοντας με τις κινήσεις τους τα δρώμενα του τραγουδιού.

Ο ΚΙΘΑΡΙΣΤΑΣ

Η - τα - νε έ - νας κι - θα - ρί - στας με - γά - λος
 και τρα - νός αρ - τί - στας λέ - ξη δεν ξέ - ρου - με γι' αυ -
 τά φα μι ρε ντο σι λα σολ φα

Έκανε ένα ταξιδάκι κι έβαλε μες στο βαλιτσάκι
 δυο ζεύγη κάλτσες, δυο παλτά φα μι ρε ντο σι λα σολ φα

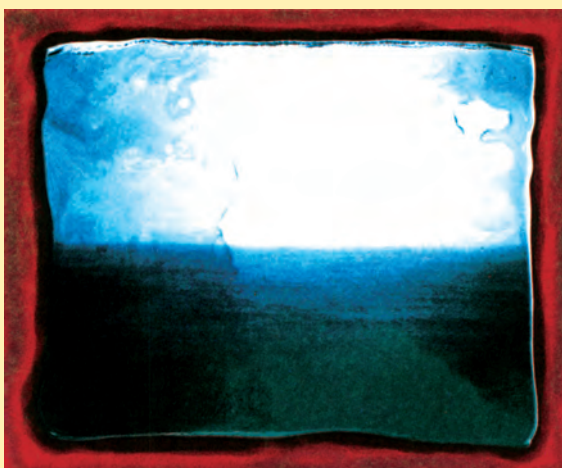
Έβαλε πλήρη στην Αγγλία μα η μεγάλη τρικυμία
 τον έρριξε εις το Κογκό φα μι ρε ντο σι λα σολ ΝΤΟ

Και η βασίλισσα η αγρία καθότανε στην παραλία
 κρατώντας έναν ανανά φα μι ρε ντο σι λα σολ φα

Έλα εδώ παιδί λευκό στη σούβλα να σε φάω ψητό
 μ' άνθη και με σκορδαλιά φα μι ρε ντο σι λα σολ φα

Στ δύσκολη αυτή στιγμή αρχίζει αυτός τη μουσική
 τόσο της άρεσε αυτό του λέει «θα σε παντρευτώ»

Η ιστορία μας αυτή μας δείχνει πως η μουσική
 κάνει το σκλάβο βασιλιά φα μι ρε ντο σι λα σολ φα

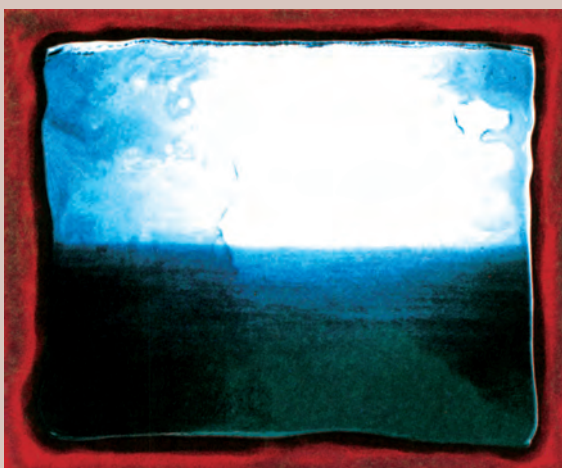
*Παιχνίδια με
Μουσικά Όργανα*

Μουσικοκινητική

Αγωγή

The background of the image is a composite of two distinct textures. The upper portion is a bright, hazy sky with soft, white clouds, creating a high-contrast, almost ethereal atmosphere. The lower portion is a dark, textured surface, possibly a field of grass or a body of water, rendered in deep blues and greens with a grainy, painterly quality. A faint silhouette of a person is visible in the center, standing on the dark surface and looking towards the horizon. The overall mood is contemplative and artistic.

ΗΧΟΪΣΤΟΡΙΕΣ

Ηχοϊστορίες

Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτή την ενότητα στόχος μας είναι να καλλιεργήσουν τα παιδιά τη φαντασία τους και να αναπτύξουν την έμφυτη δημιουργικότητα τους.

Η ενότητα αυτή είναι ένα από τα πιο δημιουργικά κεφάλαια της μουσικής αγωγής των παιδιών. Αυτό δε σημαίνει όμως, ότι, μέχρι να φτάσουμε σ' αυτό, τα παιδιά δε δημιουργούν. Πάντα προσπαθούμε να δίνουμε ευκαιρίες για πειραματισμό, ανακάλυψη και δημιουργία. Βέβαια, δεν ξεχνούμε σε ποιο επίπεδο βρίσκονται τα παιδιά και τι γνωρίζουν, για να αποδώσουν αυτό που τους ζητείται.

Με τον τίτλο «ηχοϊστορίες» αναφερόμαστε στην επένδυση μιας ιστορίας, μιας εικόνας ή ενός μύθου με διάφορους ήχους.

Οι ήχοι που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν στις ηχοϊστορίες μπορεί να είναι είτε από μουσικά όργανα (κρουστά όργανα της τάξης όπως: ντέφια, μαράκες, καστανιέτες, ξύστρες, πιατίνια, ξυλάκια, ταμπουρίνα, μεταλλόφωνα, ξυλόφωνα, τρίγωνα, κουδουνάκια κ.α.) είτε από ηχογόνα αντικείμενα (μπουκάλια, τενεκεδάκια, ποτήρια κ.α.) είτε ήχοι που προέρχονται από το σώμα (πόδια, χέρια, στόμα) είτε από τη φωνή.

Τα παιδιά στην ενότητα του ηχοχρώματος κυρίως, αλλά και στις άλλες ενότητες που προηγήθηκαν (ένταση, ρυθμική ταχύτητα, διάρκεια, ύψος) εξοικειώθηκαν με την παραγωγή των παραπάνω ήχων (μουσικών οργάνων, ηχογόνων αντικειμένων, σώματος, φωνής) και κατά συνέπεια η ενότητα αυτή έχει ήδη προετοιμαστεί.

Παράλληλα με τους ήχους και ανάλογα με την ιστορία, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα παιδιά και κινήσεις με το σώμα οι οποίες έχουν μιμητικό χαρακτήρα, κυρίως όταν ερμηνεύουν ζώα, πουλιά, ανθρώπινους χαρακτήρες.

Ο διδάσκων πριν από την παρουσίαση της ιστορίας, κάνει την κατάλληλη προετοιμασία του θέματος που θα ακολουθήσει (η προετοιμασία που εφαρμόζει ο διδάσκων, περιγράφεται αναλυτικά στο κάθε μάθημα), ώστε τα παιδιά να εισαχθούν πιο ομαλά στο κλίμα της υπόθεσης και να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα. Δείχνει, για παράδειγμα, εικόνες που σχετίζονται με την ιστορία που θα ακολουθήσει και ενθαρρύνει τα παιδιά να προτείνουν την κατάλληλη ηχητική συνοδεία

για την περιγραφή αυτών των εικόνων. Μπορεί να κάνει εισηγήσεις και να βοηθήσει τα παιδιά να βρουν τρόπους παραγωγής των ζητούμενων ήχων. Στην αρχή καλεί τα παιδιά να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν τους ήχους χρησιμοποιώντας το σώμα τους ως ηχογόνο αντικείμενο (π.χ. στόμα, χέρια, πόδια). Σε κατοπινό στάδιο μπορεί να δώσει ιδέες για παραγωγή των ήχων με χρήση διαφόρων αντικειμένων (μολυβί πάνω σε χαρτί, πλαστικά μπουκάλια κ.α.).

Επίσης, προκαλεί τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν και κρουστά όργανα, τα οποία, λόγω του ηχοχρωματικού τους πλούτου, είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στις ηχοϊστορίες.

Προετοιμασία μπορεί επίσης να γίνει και στο δραματικό (θεατρικό) μέρος της ιστορίας, στο οποίο ο διδάσκων προτρέπει τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν το σώμα τους και να κινηθούν με βάση την πλοκή της ιστορίας.

Τελικά η κάθε ηχοϊστορία επιδιώκεται να παρουσιαστεί με δραματικό και ηχητικό τρόπο. Η τάξη μπορεί να χωριστεί σε ομάδες. Κάποια ομάδα θα κινείται παρουσιάζοντας το δραματικό μέρος και κάποια άλλη θα παράγει τους ήχους παρουσιάζοντας το ηχητικό μέρος της ιστορίας.

Σημείωση: Οι ηχοϊστορίες που ακολουθούν είναι ενδεικτικές. Ο διδάσκων μπορεί να φτιάξει δικές του ιστορίες και να τις επενδύσει με τους κατάλληλους ήχους. Επίσης, είναι δυνατό, για την περιγραφή των ιστοριών και εικόνων που ακολουθούν, να χρησιμοποιηθούν όχι μόνο οι συγκεκριμένοι ήχοι που περιγράφονται αλλά και άλλοι που πιθανόν να ανακαλύψουν και να δημιουργήσουν τα παιδιά σε συνεργασία με το διδάσκοντα.

Μάθημα 1

«ΜΙΑ ΞΑΦΝΙΚΗ ΒΡΟΧΗ»

Ο διδάσκων προετοιμάζει το θέμα του μαθήματος προκαλώντας μια συζήτηση στα παιδιά που να σχετίζεται με την ιστορία που θα ακολουθήσει.

Πρώτα, για παράδειγμα, τα παιδιά, αν τους έχει ποτέ συμβεί, ενώ περπατούν στο δρόμο, να πιάσει μια ξαφνική βροχή. Τα παιδιά απαντούν, και ο διδάσκων, ανάλογα με τις απαντήσεις που δίνουν, καθοδηγεί την πορεία της συζήτησης θέτοντας διάφορες ερωτήσεις (π.χ. «όταν βρέχει και δεν κρατάμε ομπρέλα, πώς συνήθως περπατάμε;» κ.λπ.), προς την υπόθεση της ιστορίας που θα ακολουθήσει.

Ύστερα, δείχνει μια εικόνα η οποία περιγράφει την υπόθεση της ιστορίας που θα ακολουθήσει. Τα παιδιά παρακολουθούν την εικόνα και ο διδάσκων τους ζητά να του πουν τι βλέπουν σ' αυτή. Εκείνα απαντούν και στη συνέχεια, τους ζητά να προσπαθήσουν να αποδώσουν αυτά που βλέπουν στην εικόνα (π.χ. πουλάκια, αέρας κ.λπ.), με ήχους, χρησιμοποιώντας τα μουσικά όργανα της τάξης, τη φωνή τους, το σώμα τους είτε άλλα ηχογόνα αντικείμενα.

Τα παιδιά πειραματίζονται με τα παραπάνω (μουσικά όργανα, φωνή, σώμα, ηχογόνα αντικείμενα) για να παραγάγουν τους συγκεκριμένους ήχους.

Μετά από λίγη ώρα, εκφράζουν τις ιδέες τους. Ο διδάσκων βοηθά τα παιδιά να βρουν τρόπους παραγωγής των ζητούμενων ήχων.

Τελικά αποφασίζεται με τι τρόπο θα παραχθούν οι ήχοι της συγκεκριμένης ιστορίας, καθώς επίσης και από ποια παιδιά. Τα παιδιά που ορίζονται από τη δασκάλα (μικρές ομάδες) για την παραγωγή κάθε συγκεκριμένου ήχου της ιστορίας, δοκιμάζουν να παράγουν τους ήχους που καθορίστηκαν νωρίτερα (π.χ. για τα μαύρα σύννεφα: τρία συνεχόμενα χτυπήματα σε πιατίνια).

Σε κάποιους ήχους μπορεί να συμμετέχουν όλα τα παιδιά (π.χ. στους ήχους με τη φωνή).

Επίσης, γίνεται και προετοιμασία στο δραματικό μέρος της ιστορίας, στο οποίο κάποια από τα παιδιά θα προσπαθήσουν να αποδώσουν με κινήσεις σώματος την πλοκή της ιστορίας. Οι ρόλοι μοιράζονται (κάποιοι θα παριστάνουν π.χ. τα πουλάκια κ.λπ.).

Τελικά, ο διδάσκων αφηγείται την ιστορία και κατά τη διάρκεια της αφήγησης οι ομάδες εκτελούν τους ρόλους που τους έχουν ανατεθεί.

Ένα όμορφο πρωινό η Μαρία με τη μητέρα της αποφάσισαν να πάνε έναν περίπατο στην εξοχή. Βγήκαν από το σπίτι και άρχισαν να περπατούν στην άκρη του δρόμου.

Τα πουλάκια πετούσαν από κλαδί σε κλαδί και κελαηδούσαν.

Συνέχισαν να περπατούν χαρούμενες για αρκετή ώρα.

Ξαφνικά όμως, μαύρα σύννεφα απλώθηκαν στον ουρανό.

Σε λίγο άρχισε να φυσά αέρας που ολοένα και δυνάμωνε.

Περπάτημα: αργά χτυπήματα με τα πόδια ή συνεχή αργά χτυπήματα με τα δάχτυλα στη μεμβράνη τυμπάνων ή σε άλλα ηχογόνα αντικείμενα.

Μίμηση με τη φωνή: τσίου, τσίου ή με ηχογόνα αντικείμενα: τρίψιμο βρεγμένων φελλών σε μπουκαλία.

Περπάτημα: αργά χτυπήματα με τα πόδια ή συνεχή αργά χτυπήματα με τα δάχτυλα στη μεμβράνη τυμπάνων ή σε άλλα ηχογόνα αντικείμενα.

Τρία συνεχόμενα χτυπήματα σε πιατίνια που αφήνουν τον ήχο να χαθεί τελείως ανάμεσα στο κάθε χτύπημα.

Φωνή: φσσς..., φσσς..., ξεκινώντας από σιγά και ολοένα πιο δυνατά.

Ή δυνατό τρίψιμο με τα χέρια.

Ή με ηχογόνα αντικείμενα: φύσημα στο στόμιο μπουκαλιού.

Η Μαρία με τη μητέρα της άρχισαν να περπατούν πιο γρήγορα.

Γρήγορο περπάτημα με τα πόδια ή συνεχή γρήγορα χτυπήματα με τα δάχτυλα στη μεμβράνη τυμπάνων.

Μετά από λίγα λεπτά, ακούστηκε μια δυνατή βροντή.

Ένα δυνατό χτύπημα σε γκονγκ ή σε κύμβαλο.

Φωνή: μπουούμ

Άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες σταγόνες βροχής.

Φωνή: κοφτές συλλαβές τίπ τάπ, τίπ τάπ.

Ελαφρά χτυπήματα με τα δάχτυλα στη παλάμη.

Η Μαρία με τη μητέρα της άρχισαν να τρέ-
χουν.

Η βροχή δυνάμωσε ολοένα και περισσότε-

Άρχισαν να τρέχουν όσο πιο γρήγορα μπο-
ρούσαν για να πάνε στο σπίτι τους και να
μη βραχούν.

Η βροχή μπορεί επίσης να γίνει με ελαφρό
χτύπημα του μολυβιού σε χαρτί ή με ξυλά-
κια ή όργανο της βροχής.

Τρέξιμο: μίμηση του τρεξίματος είτε με κίνη-
ση σώματος (τρέξιμο) είτε με όργανα.

Πιο δυνατά χτυπήματα με τα δάχτυλα στη
παλάμη, ή με τα ξυλάκια, ή με χτυπήματα
του μολυβιού σε χαρτί.

Πολύ γρήγορα χτυπήματα στα τύμπανα ή
σε άλλα ηχογόνα αντικείμενα.

Μάθημα 2

«ΤΟ ΚΟΠΑΔΙ ΤΟΥ ΚΥΡ- ΜΑΘΙΟΥ»

Ο διδάσκων δείχνει στα παιδιά μια εικόνα, η οποία περιγράφει στοιχεία της ιστορίας που θα ακολουθήσει. Τα παιδιά βλέπουν την εικόνα και ο διδάσκων τους ζητά να του αναφέρουν τι βλέπουν σ' αυτή. Τα παιδιά απαντούν «ένα σκύλο, ένα βοσκό, πολλά προβατάκια, ένα πουλί, ένα ρυάκι κ.α.». Κατόπιν ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Τα προβατάκια». Εξηγεί στα παιδιά ότι το τραγούδι αυτό είναι ένα από τα αγαπημένα τραγούδια του κυρ-Μάθιου (του τσοπάνη που βλέπουν στην εικόνα), που το τραγουδά κάθε πρωί μόλις ξυπνά. Ο διδάσκων επαναλαμβάνει αρκετές φορές το τραγούδι και τα παιδιά ανταποκρίνονται τραγουδώντας.

Τα προβατάκια Στίχοι-μουσική: Αγγελ.Καψάσκη

Μπε μπε μπε τα προ - βα - τά - κια βό - σκουν μεσ' στα λι - βα - δά - κια

κι ο - τσο - πά - νος τα φυ - λα να μην πά - νε μα - κρι - ά

Στη συνέχεια τους ζητά να προσπαθήσουν να αποδώσουν όσα συμβαίνουν στην εικόνα με ήχους (π.χ. τα προβατάκια που βελάζουν, το σκύλο που γαβγίζει, το κοράκι που κράζει, το περπάτημα των προβάτων πάνω στο γεφυράκι), χρησιμοποιώντας τα μουσικά όργανα της τάξης, το σώμα τους, τη φωνή τους, είτε άλλα υλικά και ηχογόνα αντικείμενα. Τα παιδιά πειραματίζονται με τα παραπάνω

(μουσικά όργανα, φωνή, σώμα, ηχογόνα αντικείμενα), για να παραγάγουν τους συγκεκριμένους ήχους. Μετά από λίγη ώρα, εκφράζουν τις ιδέες τους.

Ο διδάσκων κάνει προτάσεις βοηθώντας τα παιδιά να βρουν τρόπους παραγωγής των ζητούμενων ήχων της ιστορίας (π.χ. προτείνει να χτυπούν τα ξυλάκια για να αποδώσουν τον ήχο που κάνουν τα προβατάκια με τα πόδια τους, καθώς προχωρούν πάνω στο γεφυράκι).

Τα προβατάκια

Μπε, μπε, μπε τα προβατάκια
βόσκουν μεσ' στα λιβαδάκια
κι ο τσοπάνος τα φυλά
να μην πάνε μακριά.

Μπε, μπε, μπε το προβατάκι
που μας δίνει γαλατάκι
που μας δίνει το μαλλί
και το κρέας το παχύ.

Τελικά αποφασίζεται με τι τρόπο θα παραχθούν οι ήχοι της συγκεκριμένης ιστορίας (π.χ. ελαφρό κούνημα στο ντέφι και ελαφρά χτυπήματα στο τρίγωνο, για να αποδώσουν τον ήχο από το νερό στο ρυάκι).

Ο διδάσκων ορίζει ποια παιδιά θα παραγάγουν τους ήχους της ιστορίας που αποφασίστηκαν προηγουμένως και εκείνα δοκιμάζουν να παράγουν τους ήχους που τους έχουν ανατεθεί (π.χ. κάποια παιδιά χτυπούν το τρίγωνο ή κουνούν το ντέφι, κάποια άλλα δημιουργούν τον ήχο από το τσαλάκωμα του βουτυρόχαρτου).

Επίσης, γίνεται και προετοιμασία στο δραματικό μέρος της ιστορίας. Εδώ, κάποια από τα παιδιά θα προσπαθήσουν να αποδώσουν με κινήσεις σώματος την πλοκή της ιστορίας. Οι ρόλοι μοιράζονται από το διδάσκοντα (κάποιοι θα παριστάνουν π.χ. τα πρόβατα, τα κοράκια κ.λπ.).

Τελικά, ο διδάσκων αφηγείται την ιστορία και κατά τη διάρκεια της αφήγησης οι ομάδες εκτελούν τους ρόλους που τους έχουν ανατεθεί.

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε σ' ένα χωριό ο τσοπάνης ο κυρ Μάθιος. Κάθε πρωί ξυπνούσε και τραγουδούσε.

Τραγούδι «Τα προβατάκια»

Είχε ένα μεγάλο κοπάδι με πρόβατα και κατσικούλες. Ξεκίνησε λοιπόν, να πάει το κοπάδι του για βοσκή. Τα κουδουνάκια που ήταν κρεμασμένα στο λαιμό των προβάτων, αντηχούσαν στην πλαγιά.

Τα προβατάκια βέλαζαν.

Άλλα περπατούσαν αργά. Κάποια άλλα χοροπηδούσαν χαρούμενα εδώ κι εκεί.

Καθώς κατέβαιναν από τα βουνά ακουγόταν ο ήχος που έκαναν όταν πατούσαν πάνω στα ξερά φυλλαράκια και κλαδιά των δέντρων.

Προχωρούσαν διασκορπισμένα δω και κει. Την ίδια στιγμή ακουγόταν ο ήχος από τις πετρούλες που κατρακυλούσαν.

Τα προβατάκια και οι κατσικούλες έτρωγαν με όρεξη τα χορταράκια, ενώ τα κοράκια πετούσαν και έκραζαν κρα, κρα, κρα.

Κατεβαίνοντας από την πλαγιά των βουνών περνούσαν το γεφυράκι. Καθώς περνούσαν ακουγόταν ο ήχος από τα ποδαράκια τους πάνω στη γέφυρα.

Ήχοι από τα κουδουνάκια των προβάτων: κουδουνάκια, καμπανούλες, τρίγωνα.

Βέλασμα προβάτων με τη φωνή: μπτεεε..., μπτεεε...

Μίμηση κίνησης προβάτων με το σώμα: περπάτημα αργό και χοροπήδημα.

Ήχος από τσαλάκωμα βουτυρόχαρτου.

Ή τρίψιμο βούρτσας σε μεγάλο χαρτί ή εφημερίδα.

Κούνημα με μαράκες.

Φωνή : μιαμ, μιαμ... Κίνηση σώματος: πέταγμα και φωνή : κρα, κρα, κρα.

Χτυπήματα σε ξυλάκια, ή γούντμπλοκ (κασέτινα)

Έπιναν νερό στο ρυάκι και ύστερα, συνέχι-
ζαν τη διαδρομή τους, για να κατέβουν στο
λιβάδι.

Ο σκύλος έτρεχε χαρούμενος κοντά στο
κοπάδι γαβγίζοντας και ο τσοπάνης άλλοτε
έπαιζε φλογέρα και άλλοτε τραγουδούσε.

Ελαφρό κούνημα στο ντέφι, ελαφρά χτυπή-
ματα στο τρίγωνο.

Φωνή: γαβ, γαβ, γασαβ.....

Ήχος φλογέρας.

Τραγούδι «Τα προβατάκια»

Μάθημα 3

«ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΕ ΕΝΑ ΠΑΡΚΟ ΜΕ ΖΩΑ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙΑ»

Ο διδάσκων δείχνει στα παιδιά μια εικόνα με τα διάφορα ζώα της ιστορίας που θα ακολουθήσει και τα καλεί να του αναφέρουν ποια ζώα βλέπουν στην εικόνα. Στη συνέχεια ζητά από τα παιδιά να προσπαθήσουν να παραγάγουν τους ήχους α) από τα πέταλα των αλόγων που χτυπούν στο έδαφος, β) από το αργό περπάτημα του ελέφαντα, γ) από τα πηδήματα και τις «φωνές» των βατράχων, δ) από τα ποντικάκια που ξύνουν με τα νύχια τους ό,τι βρουν μπροστά τους, ε) από τις κότες που κακαρίζουν, χρησιμοποιώντας τα μουσικά όργανα της τάξης, το σώμα τους, τη φωνή τους, είτε άλλα υλικά και ηχογόνα αντικείμενα.

Τα παιδιά πειραματίζονται με τα παραπάνω (μουσικά όργανα, φωνή, σώμα, ηχογόνα αντικείμενα) για να παραγάγουν τους ήχους που τους ζητήθηκαν.

Μετά από λίγη ώρα, εκφράζουν τις ιδέες τους. Ο διδάσκων κάνει προτάσεις, βοηθώντας τα παιδιά να βρουν τρόπους παραγωγής των ήχων της ιστορίας (π.χ. προτείνει να χτυπούν αργά τη μεμβράνη των τυμπάνων για να αποδώσουν τον ήχο από το αργό περπάτημα του ελέφαντα).

Τελικά αποφασίζεται με τι τρόπο θα παραχθούν οι ήχοι της ιστορίας (π.χ. διαδοχικό παίξιμο με γκουίρο και γούντμπλοκ για το πήδημα των βατράχων).

Ο διδάσκων ορίζει ποια παιδιά θα παράγουν τους ήχους της ιστορίας που αποφασίστηκαν προηγουμένως και εκείνα δοκιμάζουν να παραγάγουν τους ήχους που τους έχουν ανατεθεί (π.χ. κάποια παιδιά παίζουν γκουίρο και γούντμπλοκ, κάποια άλλα χτυπούν αργά τα τύμπανα).

Επίσης, γίνεται και προετοιμασία στο δραματικό μέρος της ιστορίας. Εδώ, κάποια από τα παιδιά θα προσπαθήσουν να αποδώσουν με κινήσεις σώματος την κίνηση των ζώων της ιστορίας. Οι ρόλοι μοιράζονται από το διδάσκοντα (κάποιοι θα παριστάνουν π.χ. τα άλογα, τα βατραχάκια, τα πουλάκια κ.λπ.).

Τελικά, ο διδάσκων αφηγείται την ιστορία και κατά τη διάρκεια της αφήγησης οι ομάδες εκτελούν τους ρόλους που τους έχουν ανατεθεί.

Μια όμορφη ανοιξιάτικη μέρα, δυο καλοί φίλοι ο Γιαννάκης και ο Νικολάκης αποφάσισαν να πάνε μια βόλτα σ' ένα πάρκο με ζώα και πουλιά. Περπατούσαν, περπατούσαν για αρκετή ώρα, ώσπου έφτασαν στο πάρκο.

Κίνηση σώματος: περπάτημα ή αργά χτυπήματα με τα δάχτυλα σε ταμπουρίνα

Τα ζώα ήταν πολλά. Σε μια μεριά ήταν τα άλογα, που τα πέταλα τους χτυπούσαν στο έδαφος και έκαναν κλίπ - κλόπ, κλίπ - κλόπ.

Σύντομα χτυπήματα σε ξυλάκια και ταυτόχρονα στον ίδιο ρυθμό φωνές: κλίπ - κλόπ, κλίπ - κλόπ.

Πιο πέρα ένας ελέφαντας προχωρούσε
αργά - αργά με μεγαλοπρέπεια.

Αργά χτυπήματα στη μεμβράνη τυμπάνων.

Βαριές - αργές κινήσεις σώματος.

Τα βατραχάκια πιο και φώναζαν κουάξ -
κουάξ και πηδούσαν χαρούμενα.

Φωνές: κουάξ - κουάξ και σύντομα χτυπή-
ματα στις καστανιέτες. Διαδοχικό παίξιμο με
γκουίρο και γούντμπλοκ (πήδημα βατρά-
χων).

Οι ποντικοί σ' ένα άλλο ήσυχο μέρος έξυ-
ναν με τα νύχια τους ό,τι έβρισκαν μπροστά
τους.

Κούνημα στις μαράκες ή ξύσιμο με τα νύχια
πάνω στην επιφάνεια τυμπάνου, ή σε χαρτί
ή εφημερίδα (ρυθμοί άλλοτε αργοί και άλλο-
τε γρήγοροι).

Τα πουλάκια συνεχώς πετούσαν και κελαη-
δούσαν.

Φωνές: τσίου, τσίου...

Οι κότες κουνούσαν πέρα δώθε τα φτερά
τους και κακάριζαν.

Χτυπάμε την ξύλινη
κασετίνα (γουντμπλόκ),
παράγοντας γρήγορους,
κοφτούς ήχους.

Η ώρα όμως είχε περάσει και αφού είχαν
δει αρκετά ζώα, κουρασμένοι πια αποφάσι-
σαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους.

Κίνηση σώματος: αργό περπάτημα.

Μάθημα 4

«ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΚΙ Ο ΛΑΓΟΣ» (Μύθος του Αισώπου)

«Ένα λιοντάρι, τριγύριζε πεινασμένο μέσα στο δάσος και έψαχνε να βρει κάτι να φάει. Εκεί που πήγαινε, βλέπει από μακριά ένα λαγό να κοιμάται ξαπλωμένος φαρδύς πλατύς.

Χα, χα, χα, σκέφτηκε ευχαριστημένο το λιοντάρι. Να, μια καλή μπουκιά. Έγλειψε τα μουστάκια του και ετοιμαζόταν να κάνει έναν πήδο για ν' αρπάξει τον κοιμισμένο λαγό, μα εκείνη τη στιγμή είδε ανάμεσα από τις φυλλωσιές ένα ελάφι.

Α! αυτό είναι για μένα πολλές μπουκιές, είπε το λιοντάρι. Και αφήνοντας το λαγό, βάλθηκε να κυνηγήσει το ελάφι. Αυτό όμως, γοργοπόδαρο καθώς ήταν, έγινε άφαντο.

Ε! δεν πειράζει, σκέφτηκε το λιοντάρι. Ας γυρίσω να φάω το λαγό. Καλός είναι κι αυτός για να ξεγελάσω την πείνα μου.

Ψάχνει από δω, ψάχνει από κει, μα πού λαγός. Είχε ξυπνήσει κι αυτός με τη φασαρία και το' χε βάλει στα πόδια. Έτσι, το λιοντάρι μας έμεινε νηστικό και κατάλαβε καλά πως, όποιος κυνηγάει τα πολλά, χάνει και τα λίγα».

Ο διδάσκων δείχνει σε εικόνες το λιοντάρι, το λαγό και το ελάφι. Τα παιδιά βλέπουν τις εικόνες των ζώων και συζητούν για τα χαρακτηριστικά τους, όπως το μέγεθος του σώματός τους (μεγάλο, μικρό), την κίνηση τους (βαριά, ελαφριά), καθώς και για άλλα στοιχεία που αφορούν τα ζώα, όπως το είδος της τροφής τους (φυτά, άλλα ζώα κ.λπ.).

Κατόπιν, ο διδάσκων διηγείται στα παιδιά το μύθο του Αισώπου για το λιοντάρι και το λαγό με εκφραστικές κινήσεις και γκριμάτσες και με ανάλογη προσαρμογή της εκφοράς του λόγου (επιτονισμός κ.λπ.) στο περιεχόμενο της ιστορίας, διεγείροντας τη φαντασία των παιδιών για δημιουργική κίνηση.

Αφού τελειώσει η αφήγηση, ο διδάσκων προκαλεί τα παιδιά να διατυπώσουν τις σκέψεις τους για την ιστορία που άκουσαν και να σχολιάσουν την κατάληξη της ιστορίας.

Στη συνέχεια ο διδάσκων ενθαρρύνει τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν κρουστά όργανα που να ταιριάζουν με κάθε ένα από τα ζώα της ιστορίας.

Τα παιδιά πειραματίζονται με τους ήχους των διαφόρων μουσικών οργάνων. Εκφράζουν τις απόψεις τους και μιλούν για τις επιλογές τους, εξηγώντας τους λόγους που τους οδηγούν στη συγκεκριμένη επιλογή. Αν, για παράδειγμα, η επιλογή τους για το λιοντάρι είναι το τύμπανο, λένε, ας πούμε, ότι ο ήχος του τυμπάνου είναι δυνατός και βαρύς όπως ο βρυχηθμός ή το περπάτημα του λιονταριού.

Τελικά αποφασίζεται από τα παιδιά σε συνεργασία με το διδάσκοντα να χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω μουσικά όργανα: τα πιατίνια για το λιοντάρι, το γούντμπλοκ (κασετίνα) για το λαγό και το ντέφι για το ελάφι.

Παρουσιάζεται ο μύθος με ζωντανό τρόπο.

Ο διδάσκων χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες. Κάποια θα αποδώσουν τα ζώα με μιμική κίνηση, ενώ ταυτόχρονα κάποια άλλα θα τα αποδώσουν με τα αντίστοιχα όργανα που έχουν επιλεγεί.

Μάθημα 5

«ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ»

Ο διδάσκων οδηγεί τα παιδιά σε μια συζήτηση για το καλοκαίρι και τους δίνει τη δυνατότητα να εκφράσουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους σχετικά με τις ομορφιές του καλοκαιριού και τις απολαύσεις που προσφέρει η θάλασσα, η παραλία.

Ύστερα τους δίνει μια εικόνα. Η εικόνα δείχνει μια ακρογιαλιά. Ο ουρανός είναι καθαρός, ο ήλιος λάμπει και η ακρογιαλιά είναι γεμάτη από κόσμο. Μερικά παιδιά κάνουν βουτιές στην θάλασσα και κολυμπούν και κάποια άλλα τρέχουν στην αμμουδιά. Δυο - τρία παιδιά παίζουν με τα κουβαδάκια τους πάνω στην αμμουδιά, ενώ ένα άλλο παιδί κάτω από μια ομπρέλα διαβάζει ένα βιβλίο. Πιο κει, μια μέλισσα πετά κοντά σ' ένα μωρό που κλαίει.

Τα παιδιά θα προσπαθήσουν χρησιμοποιώντας το σώμα τους, τα μουσικά όργανα της τάξης, τη φωνή τους και τα ηχογόνα αντικείμενα που διαθέτουν να «ζω-ντανέψουν» την παραπάνω εικόνα με ήχους.

Αποφασίζουν σε συνεργασία με τη δασκάλα να χρησιμοποιήσουν τους παρακάτω ήχους:

Ήχοι:

- Πιατίνια, ντέφι για τον ήλιο που λάμπει
- Μεταλλόφωνο, τριγωνάκι για τους ήχους της θάλασσας και φωνή: πλιτς, πλιτς
- Πολλά κρουστά μαζί και ομιλίες - φράσεις - φωνές από πολλά παιδιά μαζί: για όλο τον κόσμο που είναι στην παραλία.
- Κούνημα με τις μαράκες: για το τρέξιμο στην αμμουδιά
- Χτυπήματα σε πλαστικά αντικείμενα : για τους ήχους από τα κουβαδάκια

- Φωνή: ουά ουά για το μωρό που κλαίει
- Φωνή: ζζζζζζ για τη μέλισσα που πετά

Στη συνέχεια ο διδάσκων καλεί τα παιδιά να πειραματιστούν με όλα τα παραπάνω (φωνή, μουσικά όργανα τάξης, σώμα, ηχογόνα αντικείμενα), προκειμένου να αποδώσουν με ήχους όσα συμβαίνουν στην εικόνα.

Τελικά, παρουσιάζονται είτε ένα είτε περισσότερα στοιχεία της εικόνας, με ηχητικό τρόπο.

Μάθημα 6

«ΤΟ ΔΑΣΟΣ»

Ο διδάσκων προκαλεί μια συζήτηση στα παιδιά για το δάσος και τις ομορφιές που μας χαρίζει και παράλληλα τους δείχνει μια εικόνα σχετική με το θέμα του τραγουδιού που θα παρουσιάσει.

Τα παιδιά εκφράζουν τις απόψεις τους στο διδάσκοντα σχετικά με τη περιγραφή της εικόνας.

Ύστερα ο διδάσκων τραγουδά το τραγούδι «Το δάσος», ενώ, ταυτόχρονα το συνοδεύει με κάποιο μελωδικό όργανο. Στη συνέχεια το ξανατραγουδά, ενώ τα παιδιά αρχίζουν να σιγοτραγουδούν μαζί του.

Για καλύτερη εκμάθηση των στίχων του τραγουδιού, ο διδάσκων κάνει ρυθμική επεξεργασία, χτυπώντας παλαμάκια στο παλμό του τραγουδιού και λέγοντας τα λόγια ρυθμικά.

Τα παιδιά τραγουδούν μαζί με το διδάσκοντα και χτυπούν παλαμάκια σε κάθε συλλαβή.

Στη συνέχεια ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν τους ήχους που υποβάλλει το τραγούδι (κελάηδημα πουλιών, νερά που κυλούν, αεράκι που φυσά, βήματα ανθρώπων που προχωρούν στο δάσος), χρησιμοποιώντας το σώμα, τη φωνή, τα μουσικά όργανα της τάξης, είτε άλλα ηχογόνα αντικείμενα.

Τα παιδιά πειραματίζονται με τα παραπάνω (μουσικά όργανα, ηχογόνα αντικείμενα, σώμα, φωνή) για να παραγάγουν τους ήχους του τραγουδιού.

Μετά από λίγη ώρα εκφράζουν τις ιδέες τους.

Κατόπιν, ο διδάσκων κάνει προτάσεις για τον τρόπο παραγωγής των ήχων και τελικά αποφασίζεται ο τρόπος με τον οποίο θα παραχθούν οι ζητούμενοι ήχοι.

Το δάσος

Στο δάσος τι όμορφα που 'ναι παιδιά
ολόγλυκα κεί κελαηδούν τα πουλιά,
νερά δροσερά πως κυλούνε γοργά,
λουλούδια δροσάτα σκορπούν ευωδιά.

Στο δάσος μ' αρέσει πολύ να γυρνώ
καθάριο αεράκι διαρκώς να ρουφώ,
το πράσινο πόσο πολύ τ αγαπώ,
στο δάσος μ' αρέσει πολύ να γυρνώ.

Ήχοι:

- Φωνή: τσίου, τσίου, ή τρίψιμο βρεγμένων φελλών σε μπουκάλι για το κελάηδημα των πουλιών
- Φωνή: φσσςς, φσσςς, ή φύσημα στο στόμιο μπουκαλιού για τον αέρα
- Χτυπήματα στο μεταλλόφωνο για τα νερά που κυλούν
- Ελαφρά χτυπήματα στο τύμπανο για τα βήματα των ανθρώπων στο δάσος

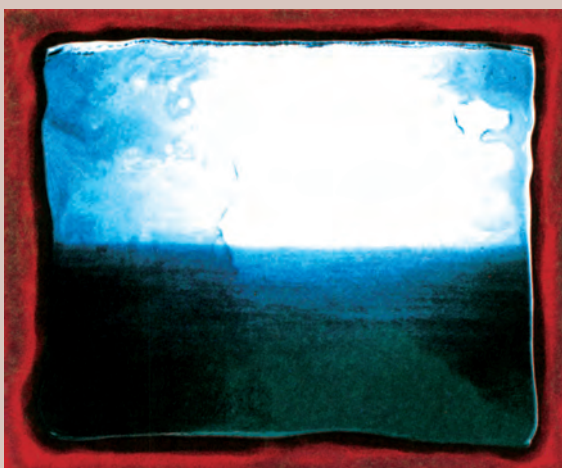
Το δάσος

Στίχοι: Αγγελ. Καψάσκη

Τα παιδιά δοκιμάζουν να παραγάγουν τους ήχους του τραγουδιού με τη φωνή τους και τα συγκεκριμένα μουσικά όργανα και αντικείμενα που αποφασίστηκαν.

Στο τέλος, ο διδάσκων χωρίζει την τάξη σε ομάδες. Κάποια ομάδα θα τραγουδά και κάποια άλλη θα συνοδεύει το τραγούδι με τους παραπάνω ήχους.

Ηχοϊστορίες

Μουσικοκινητική

Αγωγή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, Π. (1995). Μέθοδοι Διδασκαλίας της Μουσικής. Παρουσίαση και Κριτική Θεώρηση των Μεθόδων Orff και Dalcroze. Εκδ.: Νικολαΐδης. Αθήνα.
- ΒΡΕΤΤΟΥ, Π. (εκδ.). Μουσική για μικρούς και πολύ μικρούς. Αθήνα.
- ΒΥΘΟΥΛΚΑ - ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, Τ. (εκδ.) (1979). Σχολική Μουσική. Πάτρα.
- ΔΡΟΣΟΥΛΑΚΗ, Κ. (1998). Η τέχνη της μουσικής και η τεχνική της. Εκδ.: Παπαρηγορίου - Νάκας. Αθήνα.
- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ Ι. (1985) Μουσική. Εκδ.: Φ. Νάκας. Αθήνα.
- ΚΑΜΠΥΛΗΣ, Π. & ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ, Ι. (2000). Το εργαστήρι της μουσικής. Εκδ.: Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.
- ΚΑΡΟΥΪ, ΟΤ. (1983). Εισαγωγή στη μουσική, (μετ. Καλοκύρη Τρισ.). Εκδ.: Νεφέλη. Αθήνα.
- ΚΟΥΤΟΥΓΚΟΥ, Μ. (εκδ.) (1973). Βάσεις για τη Μουσική. Αθήνα.
- ΜΑΚΚΙ, J. (1995), Η Χαρά της Μουσικής. Εκδ: Πατάκη. Αθήνα
- ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Σ. (1996). Μουσικό Τετράδιο για Νηπιαγωγούς. Εκδ.: Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.
- ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΔΗΜ. (1998). Η Τέχνη της Μουσικής και η τεχνική της. Εκδ.: Παπαρηγορίου - Νάκας. Αθήνα.
- ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ, Ν. (εκδ.) (1996), Τραγουδοπαιχνίδια. Θεσσαλονίκη
- ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ / ΥΠ.Ε.Π.Θ. (1990). Βιβλίο Δραστηριοτήτων για το Νηπιαγωγείο. Εκδ.: Ο.Ε.Δ.Β. Αθήνα.

- ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (1997). Αναλυτικά Προγράμματα Προσχολικής Αγωγής. Ιωάννινα.
- ΠΑΠΑΖΑΡΗΣ, Α. Χρ. (1999). Μουσική Μάθηση και Εκπαίδευση. Εκδ.: Παπαζήση. Αθήνα.
- ΠΡΑΚΤΙΚΑ 6^{ου} ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ Δ.Ο.Ε. - Π.Ο.Ε.Δ. (1993). Η Προσχολική Αγωγή στην Ελλάδα και στη Κύπρο. Αθήνα.
- ΠΑΤΣΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, Κ. (εκδ.) (1995). Τα Πρώτα Μουσικά Βήματα. Αθήνα.
- ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ, Γ. (1994). Παίζοντας με τη Μουσική. Εκδ.: Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.
- ΣΕΡΓΗ, Λ. (1982-1987) Δημιουργική Μουσική Αγωγή για τα παιδιά μας. Εκδ.: Gutenberg. Αθήνα.
- ΣΕΡΓΗ, Λ. (1987-1991) Δραματική Έκφραση και Αγωγή του παιδιού. Εκδ.: Gutenberg. Αθήνα.
- ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΣ, Κ. (εκδ.) (1998). 160 Τραγούδια. Θεσσαλονίκη.
- ΣΤΑΜΟΥ, Λ. (2001). «Βήματα για τη βασική κατανόηση ενός μουσικού έργου στη Β/θμια Εκπαίδευση» στο περιοδικό Μουσική Εκπαίδευση (τ.3, τ.8). Θεσσαλονίκη
- ΣΤΑΜΟΥ, Λ. (2000). Διδακτικές σημειώσεις: Μουσική Παιδαγωγική Ι, Θεσσαλονίκη
- ΣΤΑΜΟΥ, Λ. (2001). Μουσική προπαιδεία, Θεσσαλονίκη
- ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Μ. (1980). Μουσικό Εργαστήρι. Εκδ.: Gutenberg. Αθήνα.
- ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Μ. (1985). Η Μουσική στην Εκπαίδευση: Σύγχρονες τάσεις και αντιλήψεις. Εκδ.: Gutenberg. Αθήνα.

- ΤΣΑΦΤΑΡΙΔΗΣ, Ν. (1995). Αυτοσχέδια μουσικά όργανα. Εκδ.: Νικολαΐδης. Αθήνα.
- ΤΥΡΟΒΟΛΑ, Β. (εκδ) (1992). Ελληνικοί παραδοσιακοί χορευτικοί ρυθμοί. Αθήνα.

Ξενόγλωσση

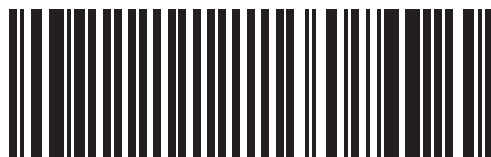
- FORRAI, K. (ed.) (1990). Music in Preschool. Budapest.
- PURTON, M. (1996). Show me how I can make music. Εκδ : Smithmark Publications. London
- SEISSNER, G. (ed.) (1981). Musik und Bewegungserziehung in Arbeitsuch Kindergarten. Munchen.

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός βιβλίου: 0-24-0258

ISBN 978-960-06-3022-0

(01) 000000 0 24 0258 1